

Onsdagen den 15 januari

Kl. 09.00–17.01

§ 1 Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! För två veckor sedan gick vi in i ett nytt årtionde. På nyårsafton samlades man runt om i landet och ringde ut det gamla och ringde in det nya.

För många är det tolvslaget en stund av förhoppningar – förhoppningar för sitt eget liv, naturligtvis, men också för vårt land, för omvärlden och för framtiden. Vi har nu ett viktigt år och ett viktigt årtionde för Sverige framför oss. Min förhoppning är att den politiska debatten gärna får vara hård och tuff men att den förs med respekt och med fokus på vad vi vill åstadkomma. Folket som vi företräder och landet som vi leder förtjänar att vi samarbetar och tar ansvar för framtiden så att människors förhoppningar för Sverige kan slå in.

Herr talman! Starten på det nya året har gett en brutal påminnelse om vikten också av internationellt samarbete. Ett civilt flygplan med bland annat svenskar ombord sköts ned. Det är en fruktansvärd tragedi. Jag känner starkt med alla er som förlorat anhöriga, nära och kära. Budskapet är: Ni står inte ensamma. Vi delar er sorg.

Misstag eller ej, vi fördömer nedskjutningen och den initiala förnekelsen. Vi kräver att Iran nu tar ansvar fullt ut. I den fortsatta utredningen behöver Iran samarbeta utan inskränkningar, utan om eller men. Drabbade länder ska ha fullständig insyn i utredningen och möjlighet att delta med nationell expertis så att ansvaret och omständigheterna för nedskjutningen klargörs fullt ut.

Herr talman! Den senaste tidens militära och retoriska upptrappning i Gulfen är mycket allvarlig. Risken för en eskalerande våldsspiral med förödande konsekvenser består. Regeringen fortsätter att följa utvecklingen och vidta åtgärder. Det finns ett fortsatt behov av en gemensam EU-samordning, och Sverige kommer att verka för återhållsamhet, dialog i hela regionen och en politisk lösning.

I Australien har brutala bränder dragit fram. Människor har omkommit och män, kvinnor och barn har förlorat sina hem när eldmassorna har förstört allt i sin väg. Vi känner med Australiens befolkning, men vi behöver också göra det absolut nödvändiga, nämligen stoppa klimatförändringarna. Sveriges arbete för detta fortsätter intensivt och oavbrutet, hemma och internationellt, genom att lyssna på forskningen och med målet att bli generationen som lyckas med omställningen.

I en orolig omvärld ska Sverige alltid vara en röst och garant för demokrati, för mänskliga rättigheter och för internationellt samarbete. Men för att kunna vara det behöver vi ett starkt och robust samhälle här hemma.

Herr talman! Sveriges stora projekt det kommande årtiondet behöver vara återupprättandet av ett starkt samhälle byggt på gemenskap. Vi har i Sverige byggt ett starkt land förut. Folkhemsbygget påbörjades för snart 100 år sedan. Det var ett svårt projekt, men genom att prioritera generell välfärd och tanken att alla invånare ska vara jämlika blev Sverige ett blomstrande land. Det är dags igen. Vår välfärdsstat behöver repareras, jämlikhet prioriteras och trygghet garanteras. Socialdemokraterna är Sveriges välfärdsparti. Vi har sagt det länge, och jag säger det gärna igen: Ja, det kommer att behövas ännu mer pengar till kommuner och regioner, för välfärden kommer alltid först.

(Applåder)

Men i ett starkt samhälle finns det inte heller i dag någon plats för kел-grisar. System där företag låter människor med privata sjukvårdsförsäkringar gå före i vårdkön behöver brytas. Vård ska ges till den som behöver det mest, inte till den som har betalat för en bättre köplats. Skolvalssystemet, som gynnar den vars föräldrar var förutseende nog att ställa sitt barn i kö strax efter att navelsträngen hade klippts, behöver också förändras. Likvärdigheten i skolan måste förstärkas.

I ett starkt samhälle gäller våra regler överallt, i alla bostadsområden. Därför ska vi fortsätta ge polisen allt stöd de behöver för att få stopp på skjutningar, sprängningar och värvningar av tonåringar. Vårt starka samhälle ser heller inte mellan fingrarna när brott och övergrepp begås i namn av någon kultur eller religion. Vi gör inte skillnad mellan hudfärg, etnicitet eller religion.

Vårt starka samhälle bygger inte bara på det offentliga utan också på tanken att varje människa bidrar till samhället genom att kanske uppfostra barn, vara aktiv i en pensionärsorganisation eller engagera sig i en kvinnojour. Vårt samhälle är byggt på plikt och rätt. Då ska varje människa veta: Du är en del av samhället. Vi är alla en del av vår gemenskap. Vi gör alla vår plikt för Sverige. Men i utbyte har vi ett samhälle som gör allt för att din morgondag ska bli något att se fram emot. Vår gemenskap är alltid inkluderande men aldrig kravlös. Plikt och rätt gäller för alla.

Du som är född i ett annat land men nu är en del av vårt lands gemenskap har samma plikt och samma rätt. Du är jämlik dina grannar vars släkt kanske har bott här i flera generationer. Välfärd, trygghet, jämlikhet – så återupprättar vi det starka samhället. Så tar vi ansvar för framtiden. Så ser Sveriges projekt ut detta kommande årtionde.

Herr talman! Det svenska folkhemmet byggdes i en orolig värld av en generation som hade svält i färskt minne. När man tänker på det blir tanken svindlande på vad Sverige faktiskt kan åstadkomma i dag. Vi ska ta ansvar för vårt land, och vi gör det genom att alltid prioritera jobb och välfärd. Vi tar ansvar för framtiden, och vi gör det genom att återupprätta det starka samhället, bygga trygghet i vardagen åt människor och bidra till gemensam säkerhet i vår värld. Så gör vi det här årtiondet till ett starkt årtionde för Sverige.

(Applåder)

Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi står på tröskeln till ett nytt decennium. Det nya 20-talet har just börjat. Vi står också inför ett år fyllt av hot och möjligheter. Måndagens bombdåd i Stockholm och Uppsala visar att vi har en historisk uppgift framför oss. Den grova brottsligheten, utanförskapet, invandringen, den dåliga integrationen, skolmisslyckandena – allt detta kräver vårt fulla engagemang nu om Sverige ska bli bättre sedan. Det är bara om vi gör det vi måste som vi kan bli det vi vill.

Jag tror på Sverige. Det har jag gjort i hela mitt liv. Jag fostrades i övertygelsen att ansträngning och hårt arbete ger resultat, oavsett om det gäller i skolan, i idrottshallen eller på jobbet. Miljoner svenskar är formade av precis samma ideal: att problem är till för att lösas. Fungerar inte det man hittills har prövat får man pröva någonting bättre och lära av misstag, sina egna och andras. Detta borde gälla även svensk politik.

På 90-talet tog Sverige sig an sina långvariga ekonomiska problem. Då sjuösattes stora reformer som lade grunden för många års tillväxt. På 00-talet insåg många, både till höger och till vänster, att utanförskapet hade blivit Sveriges stora problem. Göran Persson sa att sjukfrånvaron borde halveras. Alliansregeringen återupprättade arbetslinjen.

Jag grundar alltså min optimism på att vi tillsammans har löst svåra problem förut och kan göra det igen. Det är ingen naivitet, än mindre uppgivenhet, utan en realistisk optimism.

De reformer som minskade budgetunderskotten och ökade tillväxten tog tid. Arbetslinjen krävde flera år, och därför var det bråttom. Men vi såg problemen i vitögat, och vi talade klarspråk. Vi stod pall även när besluten var jobbiga att genomföra. Det är bara om man tar problemen på allvar och har en idé om vad som borde göras i stället som man kan leda och lyckas.

Sverige måste nu se potentialen i vår dokumenterade förmåga att nå framgång. Vi måste gå från ord till handling, för vi är i ett allvarligt läge. Samhällsutvecklingen är rent sagt förfärlig. Misstron groor, förtroendekapital devalveras, glåporden haglar och ledarskapet lyser med sin frånvaro. Det här är inte mitt Sverige.

Den här regeringen har tappat kontrollen över bidragsfusket och bidragsberoendet, tappat kontrollen över kriminaliteten och vårdköerna, tappat kontrollen över invandringen och integrationen och tappat kontrollen över vilka som ens finns i Sverige. Den här regeringen har tappat kontrollen över själva samhällsutvecklingen.

De senaste tre åren har 130 människor skjutits ihjäl, och det har skett nära 1 000 skjutningar. Sverige har näst flest dödsskjutningar i hela EU. Sprängningarna saknar internationellt motstycke. Först var det handgranater och nu är det även hemmagjorda bomber. Hus och bilar sprängs. Två människor har dödats, och fler liv riskeras om ingenting görs. Det var ett under att ingen skadades av bomberna häromnatten.

Men i fredags i Uppsala dödades ett barn, en 16-årig grabb. Jag minns att efter dödsmisshandeln i Stockholm i oktober 2007 demonstrerade 10 000 människor i Kungsträdgården mot gatuvåldet. Men det gör man inte i januari 2020. Det här är en sliten fräs, men våldet får inte normaliseras.

Samtidigt går välfärden på knäna och kommuner tvingas säga upp personal trots att befolkningen växer. Hårt arbetande skattebetalare kan inte

lita på att välfärden fungerar. Cancerköerna har fördubblats sedan den här regeringen tillträdde, och då allt fler unga mår dåligt har köerna till barn- och ungdomspsykiatri tredubblats. Rapporter om bidragsfusk avlöser varandra, och det handlar om allt från en irakisk försvarsminister till systematiska felutbetalningar i Malmö. För ett par dagar sedan rapporterade tidningen Hem & Hyra om en kvinna som misstänks ha lurat till sig en halv miljon i bidrag.

Växande problem kräver alltså tuffare prioriteringar. Då ser man över sina planer och fattar nya beslut. Därför kommer Moderaterna i morgon att lägga en fullt finansierad extrabudget på finansutskottets bord. Den innehåller mer pengar till välfärden och Sveriges kommuner och mer pengar till polisen och rättsväsendet.

Det blir nu riksdagens uppgift att göra rätt prioriteringar om den här regeringen inte kan eller vill. Tar vi inte tag i det här kommer något att gå sönder i Sverige som kanske inte kan lagas alls. Det handlar om skattebetalarnas tillit till samhällets institutioner och människors tillit till varandra.

Herr talman! I Sverige växer samhällsproblemen för varje dag medan regeringen dividerar om ordningen på sina 73 punkter. Stefan Löfvens regering klarar varken av att fatta nödvändiga beslut eller att prioritera rätt när det gäller våra skattepengar.

I SVT:s mätning hade 11 procent av svenska folket respekt för januariöverenskommelsen. Allt fler ställer sig nu frågan: Har över huvud taget någonting blivit bättre i Sverige under det senaste året? Det enda som egentligen skulle kunna lösa ut den politiska paralyseringen i vårt land är ett extraval. Då läggs korten på bordet igen. Svenska folket får fatta ett nytt beslut om hur Sverige ska påbörja det nya decenniet. Är ni nöjda, eller ska vi byta riktning? Ett nytt mandat kan ges, och ett nytt mandat kan tas. Kan man inte leda landet ska man inte leda landet.

I Moderaterna står vi nu politiskt och organisatoriskt redo att möta väljarna igen. Sverige behöver en ny regering så fort det över huvud taget är möjligt.

(Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Vi tvingas tyvärr konstatera att det gångna året, 2019, var ett på många sätt förlorat år. Otryggheten, splittringen och orättvisorna fortsatte att tränga allt djupare in i Sverige som nation, fortsatte att dela upp vårt land och våra samhällen och fortsatte att slå in kilar mellan människor.

Det skedde 236 sprängningar fram till mitten av november, och till och med mitten av december skedde 316 bekräftade skjutningar, varav 38 resulterade i dödsfall. Nästan hälften av landets kvinnor i åldern 20–24 år väljer att ta en annan väg eller ett annat färdssätt på grund av sin oro för att utsättas för brott.

Det här är inte bara siffror, herr talman. Det här är den kalla, bistra verkligheten för många människor som lever i Sverige i dag, där den eskalerande brottsligheten och otryggheten gör att man tvingas lägga om och anpassa sitt liv. Man tvingas anpassa sig efter en kaosartad omgivning som gör allt tydligare avtryck i vardagen. Man tvingas ge upp en del av den frihet som många av oss andra tar för given.

Herr talman! Oförmågan att ta itu med dessa djupt rotade problem gör att inte ens en tiondel av svenska folket tycker att regeringens politik håller måttet. Vad som är än mer anmärkningsvärt är att inte ens regeringspartiernas egna väljare är speciellt imponerade. Bara lite drygt två av tio anser att den vänsterliberala politiken duger. Det säger en hel del. När inte ens de egna sympatisörerna förstår det rimliga i det som pågår har det gått väldigt, väldigt långt.

Herr talman! Vi har en regering som helt saknar krisinsikt. Vi har en regering som helt saknar förmågan att se verkliga problem och följaktligen saknar förmågan att identifiera lösningar på problemen. Vi har ett regeringsunderlag som är så splittrat i jakten på att hitta någon som helst röd tråd att det får anses vara ett omöjligt uppdrag. Pyttipannapolitikens tidevarv, herr talman, började med Stefan Löfven och Annie Lööf och slutar förhoppningsvis med Stefan Löfven och Annie Lööf.

Inte ens i detta läge när välfärden krackelerar, när utgifterna skenar, när social, kulturell och ekonomisk splittring har blivit så påträngande får vi något som kan liknas vid en rationell reaktion från regeringen. Det är häpnadsväckande uselt. I stället för att sätta stopp för den misslyckade politiken fortsätter man. Man fortsätter i samma riktning. Förra året beviljades närmare 120 000 uppehållstillstånd i vårt land. 120 000 människor på ett år. Det motsvarar landets tolfte största stad, Lund.

Herr talman! Det får vara slut på det här nu. Det får vara slut på det tomta pratets politik och slut på floskler. Det får vara slut på den verklig-hetsfrånvända skygglappspolitik som inte har medfört annat än skada för vårt land.

Våra äldre, våra sjuka och våra barn och unga ska inte behöva stå för notan när politiken sviker. Det krävs en kedja av tydliga politiska beslut för att åstadkomma någon form av vändning på den negativa utveckling vi ser.

En politik som strävar efter att nå ett nettominus vad gäller migrationen är en absolut grundförutsättning. Klara signaler som markerar att Sverige är fullt måste sändas ut. Danmark har gjort det. Finland har gjort det. Norge har gjort det. Och Sverige måste göra det.

Vi måste också reparera de hål som har rivits upp i vårt välfärdssystem. Anställda inom vård och omsorg måste ges lugn och arbetsro. Kommunerna behöver tillräckliga och långt större resurser än de regeringen har maktat med att skjuta till.

Herr talman! Vi måste också stärka hela rättskedjan.
(Applåder)

I detta anförande instämde Paula Bieler (SD).

Anf. 4 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Resan hemifrån mig i Gävle hit till Stockholm tar ungefär en och en halv timme med tåg. Det är en resa som tar mig från en av Norrlands största arbetsmarknadsregioner över åkrar och genom skogar. Tåget passerar Uppsala med dess akademiska puls och rullar vidare genom orter och industriområden där småföretag och välkända varumärken verkar sida vid sida. Slutligen hamnar jag här, mitt i huvudstadens myller.

Det är en och en halv timmes resa genom det som bygger Sverige starkt: samspelet mellan industri och akademi, mellan de gröna näringarna,

de mindre företagen, logistikcentralerna och exportbolagen. Men det är också en resa som påminner om hur viktigt det är med en politik som stärker allt det här och som förstår att villkoren och behoven ser annorlunda ut beroende på var man kliver på eller stiger av.

Trots att Sverige är ett land som det på många sätt går väldigt bra för – vi lever allt längre, 5 miljoner människor har ett jobb att gå till och våra företag är världsledande på många områden – finns det stora utmaningar. Om Sverige ska bli ett tryggare och starkare land måste vi klara av att möta utmaningarna. Då måste vi fortsätta sänka skatterna för företagen och samtidigt förändra svensk arbetsmarknad så att den med låg eller ingen utbildning lättare kan hitta sitt första jobb. Då måste vi stärka det svenska rättssystemet, få ut fler poliser på våra gator och gripa och straffa dem som begår brott eller rekryterar andra till att begå brott.

Vi måste sluta klyftan mellan stad och land och se till att den som är med och jobbar och bidrar eller som redan har gjort det under ett helt yrkesliv får samma tillgång till god omsorg och sjukvård, oavsett var i landet man bor.

Centerpartiet har varit en starkt pådrivande kraft för den svenska sjukvården, som nu stärks. Det har vi gjort genom en kömiljard som redan har gett önskad effekt i form av kortare köer, genom mer pengar till barn- och ungdomspsykiatri och till en ny primärvårdsreform. Det är viktiga steg framåt för en närmare och bättre svensk sjukvård. Men, herr talman, det finns fortfarande mycket mer att göra.

Centerpartiet vill se en utbyggd elevhälsa med fler kuratorer och skolsköterskor. Vi vill se mer förebyggande arbete i hälsovården för våra äldre och skapa ännu fler karriärvägar för all fantastisk vårdpersonal, som är de som bibehåller och utvecklar en vård i världsklass varje dag. Allt det här skulle utveckla svensk sjukvård så att den skulle bli ännu bättre.

Men den verklighet vi står inför nu kräver också politiker som tar ansvar för ekonomin, som investerar i det som ger utveckling och tillväxt och som förstår att använda varenda skattekrona med förnuft. Det kräver också att staten tar ett större ansvar. Vi tillför i budgeten för 2020 ytterligare 5 miljarder kronor till kommuner och regioner. Det är bra. Men det kommer inte att räcka. Svensk sjukvård behöver mer pengar.

Vi ser ett behov av att skjuta till många miljarder under den här mandatperioden. Centerpartiet kommer därför i budgetförhandlingarna med start redan nu i vår att driva på för mer pengar till kommuner och regioner, för att säkra att hela Sverige får tillgång till en trygg och tillgänglig vård. Så tar vi ansvar för att minska klyftan mellan stad och land och för att bygga ett starkare Sverige.

I dagarna är det ett år sedan Centerpartiet var med och tog ett brett ansvar för Sverige genom januariavtalet. Tack vare Centerpartiets inflytande fick Sverige en regering som värnar öppenhet och tolerans, som driver på för liberala reformer och som är för en resultatutvecklad miljö- och klimatpolitik och fler jobb och starkare företag i hela landet. Det är en politik som bär tydliga spår av våra förhandlingsframgångar och som bygger vidare på vår grundtanke om att det som stärker individen och våra företag också stärker Sverige som land.

Centerpartiet kommer att fortsätta arbetet för att minska skillnaderna i Sverige, för att sluta klyftan mellan dem som har ett jobb och dem som inte har det och mellan dem som väljer att bo i stan eller att bo långt ut på

landsbygden. Vi ska fortsätta kämpa för ett land där fler känner trygghet och där dödligt våld och organiserad brottslighet trycks tillbaka.

Vi kommer att välja att göra det som är rätt framför det som är lätt. Det är bara så vi kan ta hela Sverige framåt.
(Applåder)

Anf. 5 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Januariavtalet fyllde ett år häromdagen. Det folkliga firandet på gator och torg var måttfullt och begränsat.

Förra året hade vi en budget som kom från höger. Den kom från Moderaterna och Kristdemokraterna och fick stöd av Sverigedemokraterna. Den innebar sänkta skatter för dem som tjänar mycket och för lite pengar till välfärden. Det märktes. I år har vi en budget från januaripartierna. Den innebär sänkta skatter för dem som tjänar mest och för lite pengar till regioner och kommuner. Välfärdskrisen fördjupas i Sverige. Och det märks.

När jag var i Luleå besökte jag byskolor som kommunledningen, i något som liknar panik, försökte lägga ned för att sedan ångra sig. I Kiruna får två av tre elevassistenter gå fast de behövs. I Eskilstuna vill kommunen sälja ut det kommunala bostadsbeståndet. Hyresgästerna protesterar. Och på sjukhusen i Stockholm, där personalen är hårt pressad, ska hundratals sägas upp. I Göteborg samlas de som protesterar utanför kommunfullmäktigemötena. Kommunledningen verkar inte riktigt veta vad den gör. Så ser det ut över hela Sverige. Det är regeringens ansvar att se till att välfärdskrisen i Sverige hävs.

I går förklarade Vänsterpartiet att vi vill se minst 10 miljarder kronor extra till kommuner och regioner. Det behövs för att bara bibehålla den kvalitet vi har på servicen i dag. Egentligen behövs mer. Och nästa år behövs faktiskt ännu mer. Det går inte att lova sänkta skatter till dem som har mest och samtidigt säga: "Vi klarar välfärden." Det håller inte. Det är ett politiskt val.

Jag hoppas att vi i dag kommer att få besked från regeringen om att de håller det de sa i valrörelsen om att välfärden kommer först. Det är dags att ge det beskedet nu. Det duger inte att säga att man kommer att ge det i april eller att det kommer nästa år. Det är nämligen nu elevassistenterna får gå i Kiruna. Det är nu de öppna förskolorna läggs ned. Det är nu sjuksköterskorna på akuten i Stockholm funderar på om de orkar arbeta kvar. Det är dags att agera.

Välfärdskrisen gör Sverige mer ojämlikt, mer otryggt. Människor funderar på om de behöver en privat sjukvårdsförsäkring och på om de kan lita på barnens skola.

Men regeringen vill gå vidare och göra Sverige ännu mer otryggt och ännu mer ojämlikt. De vill slå sönder löntagares anställningstrygghet. Om man försämrar turordningsreglerna, som januariavtalet föreskriver, är det ett recept på godtycke. Det är ett recept för att chefen ska kunna peka ut den som har slitit ut sig som den som får gå. Det är ett recept för att den som har sagt emot en orättfärdig behandling ska bli den som får gå när företaget drar ned. Det är ett dåligt system. Ett system där fria fackföreningar med bra lagstiftning i ryggen förhandlar är ett system som fungerar och som ska värnas. Vi riskerar att få tysta och rädda arbetsplatser.

Vi behöver göra tvärtom: göra oss av med allmän visstid, göra någonting åt missbruket av bemanningsföretagen och förbättra vardagen för dem

Prot. 2019/20:58

15 januari

Partiledardebatt

som har timanställningar med alltför få timmar och som väntar på sms:et i telefonen. Det är det enda rimliga.

Regeringen vill också införa marknadshyror i nyproduktion. Det är helt självklart vad som händer med marknadshyror och akut bostadsbrist. Hyrorna stiger. Segregeringen ökar. Trångboddheten ökar. Vinsterna för fastighetsägarna ökar. Desperationen för dem som inte får en bostad ökar. Den svenska bostadsmarknaden lider inte av för låga hyror. Den lider av för få lägenheter med rimliga hyror. Det löser man genom att ge stöd som är kopplade till rimlig hyra, genom att bygga ut lån och genom att ha en plan för att bygga bort bostadsbristen. Hyresgästerna är i dag ofta alltför maktlösa. Alltför många får lämna sin lägenhet efter en renovering som de aldrig bad att få så grundlig som den gjordes.

Januariavtalet har till stora delar ett dåligt innehåll. Men januariavtalet bygger också på en illusion. Den bygger på illusionen att januaripartierna har majoritet. Vi har i själva verket en liten minoritetsregering med ett minoritetssamarbete. En sådan regering får en väldigt skakig resa om den inte inser vilket läge som råder och agerar därefter. Jag hoppas att regeringen snart når den insikten och börjar prata med dem som vill bygga välfärden starkare, som vill ha trygga och fasta arbeten och som vill att man ska kunna få en bostad som man har råd med.

(Applåder)

Anf. 6 EBBA BUSCH THOR (KD):

Herr talman! Winston Churchill lär ha sagt att det som gör en person kvalificerad att bära ett politiskt förtroendeuppdrag är vederbörandes förmåga att förutsäga vad som kommer att inträffa i morgon, nästa vecka, nästa månad och nästa år och sedan efteråt förklara varför det inte hände. Vi kristdemokrater når uppenbarligen inte upp till dessa churchillska krav, för de förutsägelser som vi gjorde för nästan exakt ett år sedan om vad januariöverenskommelsen skulle leda till har tyvärr alla besannats.

Vi varnade då för att avsaknaden av gemensamma visioner skulle göra att det politiska ledarskapet gick i baklås. Vi varnade för att samarbeten och kompromisser skulle försvåras i stället för att underlättas. Vi varnade för att januariöverenskommelsen i praktiken skulle ge små partier på ytterkanten veto i viktiga frågor. I år har vi fått se hur Miljöpartiet stoppat regeringen från att göra upp om gängbrottslighet och migration.

Vi varnade för att denna överenskommelse skulle hindra det konstruktiva borgerliga samarbetet i riksdagen. Nu ser vi många gånger hur Centern och Liberalerna i fråga efter fråga tackar nej till samarbeten och försök att finna gemensamma vägar framåt med referens till just januariöverenskommelsen. De liberala partierna har i praktiken lämnat det borgerliga samarbetet i riksdagen och i det dagliga arbetet.

Vi varnade för att avtalet skulle leda till en skattepolitik som bara gynnar dem med de högsta inkomsterna men inte ger något till låg- och medelinkomsttagare. Nu när januaripartiernas första budget har blivit verklighet har en storbanks-*vd* fått en skattesänkning på 62 300 kronor i månaden. Men sjuksköterskan, vårdbiträdet och polisen, de som beskyddar och vårdar oss, fick inte en enda krona mer i plånboken.

Vi varnade för att denna överenskommelse skulle motverka sitt eget syfte, nämligen att bekämpa Sverigedemokraterna, och att detta parti skul-

le riskera att växa ytterligare. I dag visar flera opinionsinstitut att SD är Sveriges största parti.

Vi varnade för att om brunsmetningen, smutskastningen, insinuationerna och de hysteriska liknelserna belönas skulle de bara fortsätta och bli värre. Nu ser vi hur statsministern själv sjunker till nivån att kalla oppositionen för blåbrun.

Detta pågår samtidigt som nästan 80 000 patienter väntat olagligt länge på att få den vård de behöver, samtidigt som regeringens egna departement visar att det finns behov av att bygga 26 000 nya äldreboendeplatser – man har ingen plan för hur det ska gå till – och samtidigt som polisen har varit tvungen att i sin statistik införa en ny brottskategori för sprängningarna. Det är detta som politiken borde handla om: att lösa samhällsproblemen och ha Sveriges bästa för ögonen.

Det hade inte behövt vara så här. Den borgerliga oppositionen var och är redo att axla ansvaret för Sverige utifrån en gemensam vision om samhällsgemenskap med en politik som sätter människan före systemet och där man förstår vikten av att prioritera. Det är det som borde vara den centrala kvalifikationen när man letar efter ett samarbete att bygga en regering på.

När Stefan Löfven och Magdalena Andersson tillträdde fick de en högkonjunktur att förvalta. Den borde ha använts för att säkra välfärden och tryggheten. Nu stiger i stället arbetslösheten för sjätte månaden i rad. Vi är på väg in i en lågkonjunktur. Ska då Sverige ledas av samma röda duo som förslösade de goda åren? Jag tror inte att vare sig Centerpartiet eller Liberalerna innerst inne anser det. Det är inte för sent att göra om och göra rätt. Kom hem till borgerligheten och ge Sverige ett nytt ledarskap!

KD är ett välfärdsparti och det alternativ i svensk politik som har modet att prioritera välfärden och kunskapen om hur välfärden måste reformeras. Vi är en röst för dem som annars ingen har: för de äldre, för de funktionsnedsatta, för patienterna. Detta är grundat i goda värderingar och insikten om att människan måste sättas före systemet. Utifrån det är vi beredda att 2020 söka möjlighet att ge Sverige en ny regering.
(Applåder)

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Liberalerna beundrar alla modiga demokratiaktivister. Vi har sett dem i Hongkong, i Venezuela, i Ryssland och nu senast i Iran. Det är kvinnor och män som riskerar sina liv. Deras längtan efter frihet och demokrati är starkare än deras fruktan. Vi ser er, vi stöder er och vi beundrar er.

Liberalerna har drivit på för att demokratibiståndet ska bli en allt viktigare del av Sveriges utrikespolitik. Vårt systerparti Liberaldemokraterna i Taiwan vann i helgen en övertygande seger i president- och parlamentsvalen. Demokratiaktivisterna i Hongkong har påmint taiwaneserna om riskerna med att underkasta sig ett kommunistiskt styre. Låt 20-talet bli ett årtionde då vi åter tar avgörande steg framåt för demokratin i världen!

Herr talman! Liberala reformer har under både 1900- och 2000-talet gett människor mer makt över sina liv. Många reformer har mött motstånd från höger och vänster men accepteras brett i dag. Så har det varit historiskt, och så är det framåt. Det handlar om jämställdhetsreformer, språkstest

för medborgarskap, ett starkt svenskt försvar, kamp mot hedersförtryck, återupprättandet av kunskapsskolan, relevanta straff för kriminella och fler poliser. Detsamma gäller strategiskt sänkta skatter för ökat välstånd och omregleringar för fler nya jobb och fler nya hyresbostäder. Mycket är gjort, men mer finns att göra.

I över hundra år har Liberalerna bildat samarbeten i riksdagen för att tillsammans ta Sverige framåt. Politisk handlingskraft är viktigt. Förmåga till omtag är lika viktigt; det var till exempel nödvändigt beträffande den pågående omregleringen av Arbetsförmedlingen.

Där inte januariavtalet löser eller avser att lösa samhällsproblem söker Liberalerna alltid andra samarbeten i riksdagen. Även under detta årtionde, herr talman, kommer vi i Liberalerna att lägga vår kraft på de största utmaningarna. Det handlar nu bland annat om att komma till rätta med kommunernas och regionernas ekonomi, betala av på integrationskulden och möta den otrygghet som kommer i spåren av den grova brottsligheten.

Vår ambition är inte att stå vid sidan om och ropa ut överbud. Vår ambition är att vara konstruktiva med resultat för människor som mål.

Januariavtalet är primärt inte en produkt för att skapa lugn åt socialdemokrater med eviga maktambitioner. Men det är heller inte en produkt för att skapa ett evigt kraftigt höjt blodtryck hos konservativa politiker. Avtalet är ett verktyg att regera Sverige efter valet 2018 där talmannen prövade flera olika alternativ, månaderna gick, men riksdagen sa nej.

Herr talman! Det är nästan så att klimatförnekarna fysiskt röks ut ur sin förnekelsebubbla genom de pågående och ofattbara brandkatastroferna i Australien. Nu får man till och med ställa in Australian Open för att det är för mycket rök på banan.

Liberalerna kommer att fortsätta att driva på omställningen till det fossilfria samhället genom teknik och innovation, inte genom skuldbeläggning. Det gäller i Sverige, i EU och globalt.

Vi vill säkra välfärden genom att bygga vidare på de kunskapsreformer som lyfter den svenska skolans resultat. Vi vill se till att människor får mer tillgång till en fast läkarkontakt och god vård i tid. Vi vill säkerställa att LSS fungerar för att fler ska få lite mer frihet i sin vardag. Vi vill återupprätta det svenska rättsväsendet för att fler människor ska känna trygghet och få rätt när någon har gjort orätt.

Vägen framåt går som alltid via hårt arbetande människor i små, medelstora och stora företag som agerar varje dag i Sverige och som skapar jobb och bygger det välstånd som vi här inne till slut kan försöka dela på efter bästa förmåga.

Herr talman! Det för Sverige ännu oskrivna 20-talet förtjänar liberala fortsatta reformer och liberala framgångar.

(Applåder)

Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Världen står i brand, bokstavligt talat. Australien och Amazonas eldhärjas. Långt över 1 miljard djur har dödats i bränderna. I Sverige var temperaturen 3–6 grader varmare än normalt nu i december.

Samtidigt pyr missnöje och hat mellan människor världen över. Auktoritära regimer drar sig inte för att elda under hatet för att befästa sin makt. Nyckfulla män med fingret på avtryckarknappen håller hela mänskligheten i sin makt.

Det demokratiska styrelseskicket och respekten för mänskliga rättigheter som vi så länge trott var den enda och självklara vägen framåt är nu under stark attack. Vi ser det i FN. Vi hör det i retoriken från ledare och länder som utsett just Sverige som måltavla.

Det Sverige står för är jämställdhet, öppenhet, demokrati och en beslutsamhet att lämna beroendet av fossila bränslen. Det beroendet är något som just nu finansierar några av de minst demokratiska och mest auktoritära länderna i världen.

Det gör oss till ett hot mot de krafter som vill i motsatt riktning. Därför spinner trollfabrikerna mot oss. Därför nedlåter sig stora länder till att peka på just oss som ett avskräckande exempel.

Herr talman! Världen befinner sig i en brytningspunkt. Nu gäller det att hålla huvudet kallt men hjärtat varmt. Framtiden skapar sig inte själv. Vi skapar själva vår framtid här och nu.

För ett år sedan slöts januariavtalet mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Det är ett unikt samarbetsprogram som överbryggar ideologiska skillnader mellan partier i den politiska mittfåran. Det innehåller en lång rad viktiga och bra reformer.

Det gäller höjda pensioner, mer tid för föräldrar att vara med sina barn, mer pengar till polis och försvar och inte minst resurser för att minska vårdköerna och att bekämpa psykisk ohälsa. Det gäller insatser för att minska segregationen och förbättra skolan och en världsunik bred klimatpolitik där vi integrerar klimat i all politik.

Januariavtalet var ett styrkebesked för svensk demokrati. En klar majoritet var inte beredd att samarbeta med politiska partier som har sina rötter i nynazism och vitmaktrörelse. En majoritet är däremot beredd att ta sitt demokratiska ansvar i en tid av kris och bränder och stå upp för alla människors lika värde. Det handlar om feminism, klimaträttvisa, solidaritet och öppenhet och att bygga en brandvägg mot de krafter som vill rasera dessa värden.

Herr talman! För att bygga en tryggare och bättre värld krävs det tillit, framtidstro och ledarskap som bygger på långsiktighet. Därför är det med stor bedrövelse jag konstaterar att Moderaternas och Kristdemokraternas reaktioner på januariavtalet har blivit att underminera det som så länge har varit det svenska samhällets styrka, nämligen förmågan att nå blocköverskridande överenskommelser.

Man hoppar av energiöverenskommelsen. Man sviker löftena till väljarna om höghastighetstågen. Man vill inte visa enad front mot gängkriminaliteten. I stället fikar och lunchar man med Jimmie Åkesson som man dyrt och heligt lovade sina väljare att aldrig ge inflytande till. Man sprider medvetet bilden av ett Sverige som kollapsar. Det är en bild som välkomnas av de krafter som vill oss illa.

Jag trodde aldrig att jag skulle säga detta, men i dag kan jag sakna Fredrik Reinfeldt. Han vägledes åtminstone av en vision, även om jag inte delade den. När världen brinner måste politiken ledas av visioner och framtidstro och inte vara en övning i att hitta slumpvisa konfliktämnen för att vinna makt.

Det är inte bra för Sverige. Det är inte bra för svenska folkets tilltro till sina valda representanter. Det är inte bra för demokratin, och det är inte så man släcker bränder.

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är bra att det nu är många partier som börjar hålla med oss socialdemokrater om behovet av satsningar på välfärden. Samtidigt är det många människor som känner stor tveksamhet inför om vi politiker ens lyckas lösa samhällsproblemen för Sverige.

Därför vill jag nu vända mig direkt till dig som känner misstro inför framtiden. Jag vänder mig till er som är besvikna på samhällsutvecklingen och till alla som tvekar inför socialdemokratin eller som därutöver tappat tilltron på politikens möjligheter.

Det som ibland avfärdas som missnöje ser jag tvärtom som högst legitima och rimliga förväntningar på vad Sverige borde vara och vad Sverige kan bli, och jag delar er ilska.

Det är ilskan över att ni som arbetar i välfärden får känna vad det innebär för arbetsbördan och kroppen när varje effektiviseringskrav följs av nya, samtidigt som skattepengar rinner iväg i marknadslösningar eller dyra konsultnotor. Det är ilskan hos er som bor i förorternas höghusområden som ser gängkriminaliteten och droghandeln i trappuppgången. Det är ilskan hos er som bor på svensk landsbygd och får se potthålen bli fler och att fler skyltar plockas ned när samhället har dragit sig tillbaka.

Jag hör er ilska, och jag delar den. Vi delar samma förhoppningar om vad Sverige kan bli. Därför ska de kommande åren och det kommande decenniet bli era genom bygget av ett starkt samhälle.

Vi ska öka resurserna till välfärden. Vi ska ha ett pensionssystem som ger trygga pensioner. Vi ska klara av klimatomställningen. Vi ska bekämpa både brottsligheten och dess orsaker. Vi ska hålla i en långsiktigt hållbar migrationspolitik.

Det här årtiondet ska handla om din vardag, din vård och våra döttrars och söners framtid. Sverige ska klara mer än att lösa samhällsproblem. Vi ska bygga ett starkt samhälle och ett starkt Sverige för alla.

(Applåder)

Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Avvecklingen av den svenska kärnkraften fortsätter i detta nu, först med Ringhals 2 och sedan med Ringhals 1. Utsläppen väntas öka med 8 miljoner ton. Det finns ungefär 8 miljoner skäl att tänka om kring den förda politiken.

Det här är inte bara dålig klimatpolitik; det är också dålig energipolitik. Svensk industri behöver el dygnet runt, året om, och inte bara en ovanligt varm vinter. Om vi ska klara klimatmålen säger beräkningarna att vi behöver 60 procent mer el i Sverige till 2045.

Så tyckte nog även Stefan Löfven när han företrädde dem som jobbar i svensk industri och var ny partiledare. Han var öppen för nyinvesteringar och livstidsförlängningar.

Min fråga till Stefan Löfven är: Exakt när bytte Stefan Löfven ståndpunkt, och varför?

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi slöt en långsiktig energiöverenskommelse. Det var ett viktigt mål att industrin och näringslivet skulle få långsiktiga spelregler.

För mig är långsiktighet mer än tre och ett halvt år. Det var Moderaternas långsiktiga perspektiv. När vi slöt överenskommelsen hade Vattenfall

redan beslutat sig för att stänga reaktorer. De gjorde det på några väl avvägda grunder. Den ena är den säkerhetsmässiga. Säkerhetskraven har höjts efter Fukushima, och det krävs rejäla investeringar för att kunna uppnå detta. Den andra är att detta inte är affärsmässigt.

Det är så vi har sett till att lösa energipolitiken, både genom de långsiktiga spelreglerna och genom att förlita oss på att även här – vilket vi var överens om – måste marknaden sköta och ta hand om spelreglerna.

Men Moderaterna valde efter tre och ett halvt år att ändra sig. För mig är inte det långsiktighet. Nu är det råddigt igen. Vi har nu det största över-skott av energi som vi någonsin har haft.

(Applåder)

Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! När blev det långsiktigt att lägga ned konkurrenskraftig nödvändig kärnkraft för att ett enskilt bolag gör bedömningen att det inte tycker att den ger affärsmässig nytta? Denna fascinerande och lite ovanliga tilltro till marknadsmekanismerna imponerar onekligen.

Jag förstår inte varför ni accepterar detta historiska misstag i ett läge där elektrifieringen av svensk transport och svensk industri kommer att kräva mer el. Om den ska vara ren kan vi inte förlita oss på att det alltid blåser.

Det är alldeles uppenbart att inget enskilt land i hela världen lägger ut sin samlade energiförsörjning på entreprenad till ett enskilt företag – ett statsägt företag som man sedan dessutom vägrar ha kontroll över.

I eftermiddag, statsministern, har även ni chansen att fatta ett nytt och klokare beslut.

(Applåder)

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Kärnkraften har spelat, spelar fortfarande och kommer att spela en viktig roll i svensk energimix. Kärnkraften försvinner inte. Men Vattenfall har i sitt bolag gjort en bedömning att dessa två reaktorer inte kan fortsätta att drivas – av marknadsmässiga skäl och av säkerhetsmässiga skäl. Det måste vi ta på allvar.

Detta beslut, Ulf Kristersson, fattades ett år innan vi slöt överenskommelsen. Vår överenskommelse innebar en förbättring för kärnkraftens möjligheter eftersom vi tog bort en del kostnader. Vi var överens om det då. Nu kommer Moderaterna, fem år efter det att Vattenkraft har beslutat om detta, och säger: Nej, det beslut ni fattade var fel. Ni skulle ha sagt det tidigare.

Långsiktighet kräver något helt annat, Ulf Kristersson, och det är långsiktiga spelregler för energin som behövs för det svenska näringslivet.

(Applåder)

Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Stefan Löfven i talarstolen är det lite som när någon sa: Nu vänder vi blad. Vi har gått in i ett nytt årtionde, och tyvärr räcker det inte att vända blad. Man måste också gå från vackra ord och fagra tal till handling.

Jag sa, herr talman, i mitt anförande att regeringen helt saknar krisinsikt. Jag vill påstå att det är det som kanske framför allt utmärker den här

regeringen. Man låtsas förstå problem och låtsas att man tänker göra någonting åt dem men fortsätter sedan ändå i samma spår som tidigare.

Förra året, 2019, beviljades 120 000 uppehållstillstånd till människor i vårt land. Min fråga, herr talman, till Stefan Löfven är: När ska detta upphöra?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det är den regering som jag leder som har lagt om migrationspolitiken. Vi hade en migrationspolitik som inte var hållbar. Vi har lagt om den, och vi har dragit ned rejält på antalet asylsökande som kommer till Sverige. Det måste vi hålla i.

När Jimmie Åkesson nu nämner en siffra på över 100 000 räknar han också in egna företagare, gästforskare, ingenjörer, civilingenjörer och it-designer. Det är de människor som vi behöver här i landet. Jimmie Åkessons besked nu till svenska företag och svenska myndigheter är att dessa människor inte ska få komma in i Sverige. Jag tycker att det är väldigt olyckligt.

När tycker du, Jimmie Åkesson, att detta ska upphöra? När ska vi inte längre få hit ingenjörer och andra människor som vi behöver på våra företag? När ska det upphöra, Jimmie Åkesson?

(Applåder)

Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är det här som har varit problemet i migrationsdebatten i decennier: Man förstår inte att de allra flesta människor som kommer till vårt land inte är ingenjörer. De är inte designer. De har inte spetskompetens.

De allra flesta människor kommer i stället in i en oerhört svår situation där väldigt många hamnar i utanförskap och bidragsberoende. De blir föremål för rekryteringar till de gäng som Stefan Löfven säger sig vilja bekämpa.

På alla upptänkliga sätt splittras det svenska samhället. Det är det som har skett, och det är just den argumentation som vi nu hör från Stefan Löfven som har gjort att vi inte har kunnat komma till rätta med detta trots alla varningssignaler i decennier.

Trots alla uppenbara problem som den stora, ansvarslösa invandringspolitiken har skapat fortsätter Stefan Löfven att tala om dem som faktiskt bidrar till vårt samhälle. Ja, det är många som gör det. Jag har inga som helst ambitioner att hindra någon från att komma hit för att bidra till vårt samhälle, men massinvandringen måste upphöra.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nu framstår Sverigedemokraternas virrighet väldigt tydligt. I den ena repliken, den första, frågar Jimmie Åkesson mig när detta med 120 000 uppehållstillstånd ska upphöra. Det måste upphöra, säger han. I nästa replik ska det av någon konstig anledning inte upphöra. Jag fick frågan av Jimmie Åkesson, och jag svarade på den. Sedan säger Jimmie Åkesson: Nej, det var inte det jag menade.

Den största delen av invandringen är arbetskraftsinvandring. Vi har sett till att ta ned antalet asylsökande som kommer till Sverige. Det var helt

nödvändigt, för hela EU och hela Europa måste ta ansvar för den här utvecklingen. Det kan inte bara Sverige göra. Vi ska hålla invandringen på en ansvarsfull nivå. Men vi måste också se till att de människor som svenska företag, myndigheter och andra behöver här i vårt land för vår utveckling ska få komma hit. Det ska inte Sverigedemokraterna få sätta stopp för. (Applåder)

Anf. 18 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! För tre månader sedan stod jag i den här talarstolen under statsministerns frågestund och ställde en fråga till honom. Det handlade om ett av de riktigt stora problem vi har i den svenska sjukvården och den svenska välfärden, nämligen missbruksvården.

På det området ökade antalet dödsfall kraftigt under den gångna tioårsperioden. Sverige är ett av de länder i Europa som har absolut högst dödlighet bland narkotikaberoende, trots att vi inte har särskilt många som använder narkotika.

Det här har politiska orsaker. Det beror på att vi har organiserat vården på ett märkligt sätt, där vi delar upp den mellan dem som har missbruk och dem som inte har det. Vi har dessutom en tvångsvård som är ett lapptäcke.

Här gick socialutskottet in på Centerpartiets initiativ och ställde ett krav på regeringen att göra någonting åt detta. Vi måste ändra på det här så att även en av de absolut mest utsatta grupperna i samhället får vård värd namnet. Här krävs politiska åtgärder.

När jag senast ställde frågan visste inte statsministern när detta skulle börja. Jag upprepar frågan nu: När kommer regeringen att sätta igång arbetet för att ge även denna grupp människor vård värd namnet?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! För det första ska alla människor, alla medborgare, i vårt land ha vård efter behov. Det är det som gäller. Något annat kan inte accepteras.

Det är därför det är så viktigt att vi nu skjuter till resurser till vården och anställer fler i vården. Vi har 13 000 fler anställda i svensk sjukvård jämfört med när vi tillträdde på hösten 2018. Det är för det vi har fört till mer resurser.

Vad gäller själva organisationsfrågan, hur den nu ska förändras, måste det ske i diskussion mellan de partier som har krävt detta och regeringen. Exakt var i Socialdepartementet frågan ligger kan jag dessvärre inte svara på nu. Men det är klart att den, liksom frågan om hela den svenska vårdens framtid, är viktig. Alla ska ha vård, inte minst missbrukare.

Vi har redan engagerat oss, under förra mandatperioden, i att förändra missbruksvården. Vi måste göra mer för dessa människor. De har precis samma rätt som alla andra.

Anf. 20 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Om man kallar sig ett välfärdsparti måste man också se till en av de absolut mest utsatta grupperna.

Väldigt mycket annat i sjukvården handlar om att tillföra ekonomiska resurser, men här är det inte det som är problemet. Här är problemet att vi har organiserat vården för denna grupp av människor på ett fullständigt absurt sätt. De som har ett missbruk, en beroendesjukdom, och som dess-

utom ofta har en psykisk eller somatisk – alltså kroppslig – sjukdom ska få vård av kommunen men samtidigt av sjukvårdshuvudmannen. Dessutom har vi inte ordning på tvångslagstiftningen.

Här är det alltså inte främst pengar som behövs, utan här krävs det strukturåtgärder. Här krävs det ändrad lagstiftning, och i ett läge där Centerpartiet har sett till att vi i riksdagen har ett enigt socialutskott och ett beslut att vi måste åtgärda detta krävs det också åtgärder från regeringens sida. Det är hundratal ungdomar som dör helt i onödan. Här krävs det initiativ, och då måste regeringen vara beredd att kliva fram.

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag delar helt den uppfattningen. Vi har inte skilda uppfattningar i detta.

Det här är dessutom ett problemområde som sträcker sig utöver detta. Vi har samma typ av problem vad gäller exempelvis äldreomsorgen, där både sjukvården och kommunerna och regionerna är skyldiga att göra någonting för de äldre. Här har vi uppenbarligen ett systemfel som vi måste ta tag i.

Som jag sa engagerade vi oss och förstärkte missbruksvården redan förra mandatperioden. Vi behöver göra mer, och vi vill göra det i samtal med alla partier som är engagerade i detta för att alla människor i vårt land, oavsett vilka de är, ska ha rätt till bästa möjliga vård.

Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och statsminister Löfven! Välfärdskrisen griper om sig i Sverige.

I Eskilstuna skär Socialdemokraterna ned på socialtjänsten och säljer ut det kommunala fastighetsbeståndet delvis. I Hudiksvall ska motsvarande 120 tjänster bort inom skola och äldreomsorg, en betydande nedskärning som Socialdemokraterna gör. I Lidköping är det modersmålsundervisning, elevhälsa och musikskola som Socialdemokraterna skär ned på i kommunen. I Ludvika är det äldreomsorg och äldreboenden som får betydande nedskärningar.

Så här ser det ut. Det beror på regeringens politik. Det beror på regeringens budget.

Om man menar allvar med att välfärden ska komma först måste regeringen nu klargöra vilka extra resurser som kommer till välfärden. Det räcker inte att prata om välfärden. Det är dags att regeringen klargör att kommuner och regioner kommer att få tillräckliga resurser för att klara sin verksamhet.

(Applåder)

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det beskedet har lämnats länge, och det kommer att vara så. Redan förra mandatperioden tillfördes 35 miljarder till svensk välfärd, och 100 000 fler jobbar nu i den svenska välfärden. Sommaren -17 sa vi tydligt att här behövs ännu mer, så inför nästa val – alltså 2018 års val – kommer vi att lova ytterligare 20 miljarder. Det håller vi på att leverera. I fjol sommar sa finansministern att vi i framtiden har ett finansieringsgap på 90 miljarder i svensk välfärd. Vi måste föra till mer. I december på

Sveriges Kommuner och Regioners kongress sa jag tydligt: Vi lämnar ingen kommun i sticket. Ingen. Det kommer att behövas mer pengar.

Nu kommer Moderaterna och säger att vi behöver 3 miljarder till, och det ska man ta ett initiativ om här i riksdagen. Jag säger: Det räcker inte. Ni är för snåla. Och dem ska Vänsterpartiet sätta sig och resonera med, de som dessutom vill ta bort investeringsstöd och extratjänster. Hur får du det att gå ihop, Jonas Sjöstedt?
(Applåder)

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag uppskattar att statsministern talar om förra mandatperioden. Då gjordes budgeten med Vänsterpartiet. Då gick välfärden först.

Nu är det skattesänkningar för dem som tjänar mest som går först. Det är därför det ser ut som det gör ute i våra kommuner. Då räcker det inte med vackra ord och allmänna utfästelser. Då behövs kronor, då behövs miljarder, till kommuner och regioner.

Jag delar statsministerns syn att 3 miljarder kronor inte räcker. Det är för lite. Det är i praktiken ett recept på nedskärningar. Men faktum är att statsministern hittills har lovat noll kronor.

Upp till bevis, Stefan Löfven! Man sitter i kommunerna nu och säger upp folk och lägger ned verksamheter. Det är nu beskedet måste komma. Kan jag uppfatta statsministern som att statsministern lovar ett betydligt större tillskott till kommuner och regioner än de 3 miljarder kronor som han just fördömde som otillräckliga från Moderaterna?
(Applåder)

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det är precis så här det inte får gå till – att man tror att man bara kan sätta ett finger i luften och säga att så här mycket är det, och så tar vi något annat. När Moderaterna säger tre säger Vänsterpartiet tio.

I samma replik, i samma svar, säger Sjöstedt att om regeringen inte säger någonting kan jag sätta mig ned och resonera med dem som krävde en tredjedel. Dessutom är jag beredd att diskutera investeringsstödet för bostäder. V vill inte ha det, men det blir en diskussion om det.

Dessutom är man beredd att ta bort extratjänster. Det var beskedet – extratjänster är okej att ta bort. Tar du bort extratjänster, Sjöstedt, så har du direkt skickat en dyr nota till kommunerna. Extratjänsterna är bra för att vi ska få de invandrade kvinnorna i arbete så att de också kan bidra.

Man gör inte så här om man tror på svensk välfärd. Det krävs ett tydligt besked om välfärden och om pengarna till kommuner och regioner, och det ska vara ett långsiktigt besked. Då står man inte i en talarstol i riksdagen och försöker förhandla, och då kan man inte bara dra till med en siffra och sedan säga att man nöjer sig med en tredjedel. Det håller inte, Sjöstedt.
(Applåder)

Anf. 26 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Herr talman! Strax före nyår stängdes reaktor 2 vid Ringhals kärnkraftverk. Kristdemokraterna har under lång tid försökt få klarhet i varför det statligt helägda Vattenfall väljer att avveckla effektiv, säker och koldioxidfri elproduktion i förtid samtidigt som efterfrågan på el och lönsamheten för elproduktion ökar kraftigt. Det går inte ihop.

Prot. 2019/20:58

15 januari

Partiledardebatt

Kan statsministern inför denna kammare garantera att de regeringar han ansvarat för sedan 2014 aldrig utövat påtryckningar om förtida stängning av Ringhals 1 och 2 – inte genom tjänstemän, inte genom bakvägar, inte genom sitt parti eller koalitionsparti och inte genom sändebud?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det lät som om vi var i en brottmålsdomstol här.

Nej, det är precis det som är poängen, Ebba Busch Thor – att Vattenfall fattar sina egna beslut. Detta beslut fattades ett år innan vi gjorde överenskommelsen, så vi visste alla om det. Däremot förbättrade vi villkoren för kärnkraften. Vi gjorde det billigare för kärnkraften.

Att komma några år efter det och säga att nu måste vi ändra det beslutet ... Det stämmer ju inte att detta är helt säkert. Det vill till en enorm investering för att de här reaktorerna ska kunna gå. Det är det beslutet Vattenfall har fattat. Då måste det till en rejäl subvention, eller också ska dessa två reaktorer räddas med betydligt högre energipriser för kunderna. Jag tycker inte att det är någon bra idé.

Jag tycker att vi kan vara överens om att långsiktiga spelregler gäller och företag fattar sina egna beslut. När upphörde KD:s tro på marknadsökonomi?

(Applåder)

Anf. 28 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Herr talman! Som kristdemokrat är man för en social marknadsekonomi, och Vattenfall är ju ett statligt ägt bolag, inte ett privat bolag.

Låt oss tala om pengarna. Det finns tyvärr ingen officiell redovisning av vinsten för Ringhals 1 och 2. Men bakvägen kan man räkna ut att ägarna bör ha tjänat över 3 miljarder kronor enbart de senaste två åren. Då har man varken räknat in klimatnyttan eller värdet av den leveranssäkerhet i elnätet som Ringhals skapar, vilket ju är poängen med att över huvud taget ha ett statligt bolag.

Så här skrev teknologie doktor Staffan Qvist nyligen i Dagens industri: ”Om Vattenfall faktiskt inte ser ekonomiska förutsättningar till vidare drift av just Ringhals 1 och 2 så beror det på att man, av någon anledning, ansatt en fundamentalt annorlunda bild av elmarknaden än marknadens alla övriga aktörer gör i sina kalkyler.”

Jag hörde inget svar på min fråga. Har statsministern, något statsråd eller någon tjänsteman påverkat Vattenfall att stänga fullt fungerande kärnkraft i förtid? Den frågan kräver svar. Kan vi få garantier för det i dag?

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ursäkta mig, men jag tycker nog med all respekt att detta börjar bli lite löjligt. Vi har inget minister- eller regeringsstyre av våra statliga företag. Det är precis av det skälet som jag säger att vi ska respektera Vattenfalls beslut. Jag tror att de kan det här. Med all respekt för kristdemokrater och andra är det i Vattenfalls styrelserum beslutet ska fattas. Ska vi investera, och hur mycket ska det då kosta?

Är Kristdemokraterna beredda att gå in med en stor subvention? Är man då också beredd att ta diskussionen med EU, som kommer att säga: Om Vattenfall ska ha subvention ska alla andra företag också ha det. Det är så det kommer att bli. Så respektera det beslut som är taget!

Vi har nu ett större överskott i svensk energiproduktion än vi någonsin har haft. Vi exporterar över 25 terawattimmar i år. Det som däremot är vårt bekymmer och som vi ska sikta på är nätöverföringen. Det är där vi behöver göra en investering. Det ska vi göra så att vi ser till att varenda del av landet har tillräckligt med energi precis när det behövs.

(Applåder)

Anf. 30 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Liberalerna vill också bita sig fast lite vid frågan om svensk energiproduktion. Det moderna samhället kräver att vi ökar elproduktionen i vårt land. Då är det lite udda att vi lägger ned fungerande svensk kärnkraft, särskilt som vi har en väldigt stark nordeuropeisk energimarknad, där vi ger till och tar från varandra.

Nu stänger vi ned svensk reglerkraft i form av bra vattenkraft och kärnkraft, som är fossilfri. Vi har ju talat lite om klimatet här i kammaren på senare tid, och Liberalerna anser att det är ganska viktigt att vi fokuserar på klimatsmart energiproduktion.

Min fråga är: Kan regeringen tänka sig en oberoende granskning av de villkor som har omfattats? När Vattenfall tar ett beslut på grundval av ett gammalt regelsystem, som ligger bakom att marknaden ser ut som den nu gör, och man nu har nya villkor har vi i Sveriges riksdag ändå ett ansvar för energimarknaden, utbildningen, arbetsmarknaden och bostadsmarknaden.

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Energipolitiken syftar till att hushåll och företag ska ha säker tillgång till energi till konkurrenskraftiga priser. Det var därför vi slöt denna överenskommelse.

För Vattenfalls räkning har marknaden förändrats så tillvida att villkoren för kärnkraften blivit bättre. Det har blivit lättare att driva kärnkraftverk. Men man behåller sitt beslut av något skäl. Det är inte tillräckligt säkert som det är, och de investeringar som krävs är för dyra, anser Vattenfall; det lönar sig inte.

Återigen – vi ska fokusera på det vi har ett rejält problem med, nämligen nätöverföringen. Vi har ett stort överskott så gott som alla månader. Jag tror att vi något år fick importera el under en månad eller om det var en vecka, och det råkade faktiskt vara på sommaren. Det var inte på vintern vi hade problem. Vi har alltså överskott hela året, men vi måste se till att elen transporteras genom landet på ett effektivare sätt. Där har vi några flaskhalsar som vi absolut måste ta tag i.

Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Liberalerna delar naturligtvis ståndpunkten att vi måste bygga ut så att vi både får starkare effekt och bättre möjlighet att transportera elen i hela Sverige, så att industrin kan utvecklas.

Den forcerade stängningen av fungerande svensk kärnkraft innebär dock att vi kommer att bli mer beroende av dansk, tysk och polsk kolkraft som reglering under de tider då vi har problem. Ibland kommer det inte att blåsa. Vi kommer inte att ha dessa enorma regnmängder som vi har nu. Det regnar ju hela tiden; det blir inte ens vinter i det här landet. Vatten-

magasinen är fulla, och vi har en reglerkraft som vi i stort sett kan stänga av och sätta på med en liten ljusknapp.

Men vi måste se det ur ett globalt perspektiv. Detta driver på kolkraftsutvecklingen i Danmark, Tyskland och Polen, och det skadar vårt gemensamma klimat.

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Som jag sa har vi överskott hela året. En månad under ett år fick vi importera. Vi vet att detta går att åtgärda – det beror bara på hur vi exporterar och importerar. Vi sitter alltså inte med stora problem på vintern. Den månad när vi fick importera inföll som sagt under sommaren. Det är fel att säga att vi har så stora problem att vi nu blir beroende av dansk eller tysk kolkraft. Det blir vi inte.

Vårt överskott ökar för varje år. Vi har aldrig exporterat så mycket el som vi exporterar i år. Det är bra. Men vi har bekymmer med överföringen inom landet. Därför vill jag koncentrera mig på det. Alla delar av landet ska ha ström till konkurrenskraftiga priser alla delar av året, och det ska vara säkert.

(Applåder)

Anf. 34 TALMANNEN:

Låt mig säga att jag är väldigt glad över att så många har kommit hit i dag för att lyssna på partiledardebatten. Ni är alla varmt välkomna till Sveriges riksdag. Jag vill också hälsa de företrädare för den diplomatiska kåren som är här särskilt välkomna.

Anf. 35 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Inför valet 2014 lovade Stefan Löfven att satsa på näringslivet. En industrikansler och flera innovationskatapult skulle göra en affärsplan för Sverige och ge oss Europas lägsta arbetslöshet 2020, om ni minns. Det var ett tag sedan vi hörde Socialdemokraterna lägga ut texten om just detta projekt. I stället för EU:s lägsta arbetslöshet fick vi EU:s lägsta tillväxt. Andelen långtidsarbetslösa är högre nu än när Stefan Löfven blev statsminister för fem år sedan, och den samlade arbetslösheten växer.

Lokalt och kommunalt ringer de ekonomiska varningsklockorna. Det handlar om demografin och integrationsproblemen förstås, men lika mycket om bidragsberoende som biter sig fast. När färre jobbar blir det svårare att finansiera det gemensamma. Mer än var tredje kommun räknar med underskott i slutet av en högkonjunktur.

Men i stället för att titta upp, se ut över Sverige och världen och fråga sig vad man nu borde ta tag i allra först tittar regeringen ned i ett internt avtal och bläddrar bland 73 punkter. Då väljer Socialdemokraterna och stödpartierna friår, byggsubventioner, utdömda ingångsavgifter och ökat bistånd framför kommunerna och välfärden, polisen och rättsväsendet.

Läget är allvarligt. Mer pengar behövs, och det kräver bättre prioriteringar. Därför kommer Moderaterna imorgon att lägga fram en extrabudget. Vi säger nej till sådant som kan avvaras och ja till sådant som inte längre kan vänta. Detta är vad Sverige behöver.

Och som Stefan Löfven numera vet är det i vår demokrati riksdagen som bestämmer, inte regeringen.
(Applåder)

Prot. 2019/20:58
15 januari

Partiledardebatt

Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! En grupp som har en rättmätig förväntan på politiken är våra pensionärer. De som har jobbat och slitit för att göra kommande generationers liv möjliga förtjänar respekt och ekonomisk trygghet.

Vi socialdemokrater gick till val på högre och rättvisa pensioner. Vi börjar leverera tack vare januariavtalet. I år höjer vi exempelvis grundnivån i garantipensionen, och vi höjer också taket för bostadstillägget och sänker skatten för 1 miljon pensionärer.

Men vi är inte nöjda; vi har saker kvar att göra. Vi måste höja pensionerna för dem som har slitit ett helt yrkesliv med låg lön. Därutöver behöver vi se till att vi får in mer pengar i pensionssystemet så att vi kan säga att vi når målet att minst 70 procent av slutlönen ska utgå i pension.

Det är bra att vi har ett långsiktigt arbete i Pensionsgruppen. Jag tror dock att det viktigaste för att garantera långsiktigheten i pensionssystemet är att folk får det de har rätt att vänta sig, nämligen högre, rättvisa pensioner. Är Moderaterna villiga att bidra till det?

Anf. 37 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att notera att statsministern nu är angelägen om högre pensioner för alla när det enda man gjorde var att förbättra pensionerna för dem med högst pension. Vi sänkte skatten för alla pensionärer i våra förslag. Alla skulle få mer pengar kvar i plånboken efter skatt, inte bara de med de höga pensionerna.

Vi är mer än gärna beredda att gå vidare med att sänka skatten för alla Sveriges pensionärer, som kommer att få mer kvar i plånboken efter skatt, för det är de värda.

(Applåder)

Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! En konsumentupplysning: Vi började förra mandatperioden med att sänka skatten för dem som hade lägst pensioner. Dem började vi med.

Nu säger Kristersson att vissa skattesänkningar ska ge pensionärerna bättre ekonomi. Det är lite lustigt att höra detta. Det var ju ni som införde pensionärsskatten med era jobbskatteavdrag. Det är därför som pensionärerna relativt sett betalar högre skatt än löntagare på samma inkomst.

Pensionärsskatten ska bort, och jag tycker att den aldrig ska komma tillbaka. Jag önskar att den var helt borttagen, men nu gick inte det. Resan blir längre som en följd av er servettskiss, där ni drog till med ett jobbskatteavdrag till.

Men frågan till Kristersson var: Är ni beredda att bidra till högre pensioner – inte bara lägre skatter – till löntagare som har slitit ett helt arbetsliv, haft för låg lön och därmed får en för låg pension? Kan vi vara överens om att vi vill förbättra för den gruppen? Vad säger Moderaterna?

(Applåder)

Anf. 39 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att förbättra för landets pensionärer. Skillnaden är att vi gör det på riktigt. Vi lade fram skarpa förslag om att öka köpkraften med mer pengar i plånboken efter skatt för landets pensionärer. Vill man göra något av detta och göra det snabbt är sänkt skatt för landets pensionärer det absolut bästa sättet att öka deras köpkraft. Alla andra saker tar mycket lång tid – annars hade ni ju gjort det för länge sedan, Stefan Löfven.

(Applåder)

Anf. 40 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! År 2019 var som vi alla vet ett oerhört intensivt år i svensk politik, där vi började med att få ett januariavtal på plats, som gav Sverige en välbehövlig liberal reformagenda. Men det var också ett år som innebar en annan förändring i den svenska politiken – en helt annan spelplan, där Ulf Kristersson och Moderaterna öppnade för det som de tidigare så tydligt hade förkastat, nämligen ett närmare samarbete med Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna.

Mötet mellan Moderaternas och Sverigedemokraternas partiledare och beskedet om ett samarbete framåt väckte väldigt många funderingar. Min ärliga och uppriktiga fråga till Ulf Kristersson är därför: Vad vill Moderaterna med samarbetet med Sverigedemokraterna? Är det första steget i att bygga ett nytt konservativt block i svensk politik?

(Applåder)

Anf. 41 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Den vikarierande partiledaren för det parti som före valet lovade att absolut aldrig skapa en socialdemokratisk regering och därefter skapade en socialdemokratisk regering undrar om det har hänt någonting i svensk politik. Jajamensan, det har hänt något i svensk politik!

(Applåder)

Allvarligt talat: Varje parti fattar sina egna beslut. Jag tänker inte moralisera över era beslut. Jag tycker att ni gjorde fel. Vi hade kunnat ha en borgerlig regering som förde stabil, pålitlig, borgerlig politik, en politik som man tror på och inte motvilligt förhalar.

Det som har hänt sedan dess är att jag är beredd att prata med alla demokratiskt valda partier och politiker i den här kammaren om vi kan genomföra konkret sakpolitik som vore bra för Sverige. Det skiljer ditt parti från mitt parti, Anders W Jonsson.

(Applåder)

Anf. 42 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Detta är ju den stora skillnaden mot förra hösten, då Centerpartiet gjorde allt för att hitta en bred lösning när väljarna inte gav oss ett mandat för en alliansregering beroende på att andra partier förlorade för mycket. I det läget ville vi hitta en bred överenskommelse där Alliansen kunde hålla ihop och vi dessutom kunde hitta en överenskommelse över blockgränsen. Detta blockerades, inte minst av Ulf Kristerssons parti.

För Centerpartiet är värderingar oerhört viktiga. Vi tror också att liberalismen är vägen framåt. För att citera Carl Bildt: ”Också i dessa motvindens tider står faktiskt de liberala idéerna och värderingarna starka. Där finns hoppet.” I det läget har man som politiker ett val. Man kan inleda ett samarbete med ett parti som kallar sig för antiliberal, eller så kan man söka breda samförstånd i det politiska mittfältet.

Min fråga kvarstår. Vad är egentligen Moderaternas ambition? Handlar det om att skapa ett nytt konservativt block i den svenska politiken?
(Applåder)

Anf. 43 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Nej, när till exempel Moderaterna, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna diskuterar om vi här och nu kan förbättra för landets kommuner handlar det om just detta, om vi här och nu kan förbättra för landets kommuner – inte mer och inte mindre. Sakpolitik är en underskattad dimension i svensk politik.

Tillbaka till historieskrivningen. Det var alltså ni som inte ville se en alliansregering. Ni ville inte ens pröva en alliansregering. Jag var nämligen med vid förhandlingarna. Det var inte du, Anders W Jonsson.

Det som inträffade var att ni krävde att Alliansen skulle hålla samman och bilda en socialdemokratisk regering. Det ville inte Moderaterna.
(Applåder)

Anf. 44 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och Ulf Kristersson! Rasismen är ett av Sveriges stora samhällsproblem. Rasistiska organisationer och partier brukar särskilt peka ut människor med muslimsk tro som syndabockar och måltavla för sina angrepp. Jag är bekymrad över att Moderaterna är på väg att utvecklas åt samma håll. Det är särskilt tydligt i kommuner där man styr tillsammans med Sverigedemokraterna.

I Bromölla föreslår man böneförbud på arbetstid. Det är tydligt riktat mot muslimer utan att man säger det. I Sölvesborg handlar det om att inte köpa in böcker på elevers modersmål. I Staffanstorp handlar det om att inte servera mat som är slaktad på ett sådant sätt att muslimer kan äta den. I Staffanstorp och i Skurup handlar det om att man inte får bära slöja i skolan. Det är antagligen olagligt att genomdriva något sådant.

Detta är en typ av signalpolitik som skickar budskapet att det egentligen är muslimerna som är problemet. Frågan till dig, Ulf Kristersson, är: Är detta moderat politik?

Anf. 45 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Nej, det är verkligen inte moderat politik.

Jag håller med om att såväl rasism som antisemitism är växande problem i Sverige. Det finns för många människor och organisationer som ohöjlt, inte minst på sociala medier, sprider hat och hot. Säkerhetspolisen har rätt bra koll på de människor som gör detta i brottslig bemärkelse. Men än fler gör det kanske utan att det är brottsligt. Det är djupt obehagligt.

Jag tycker att detta är något som vi har ett gemensamt ansvar att bekämpa.

Samtidigt finns det andra problem i Sverige som jag tycker att andra partier duckar inför. Hedersproblematiken är ett sådant problem. Det handlar om att människor i hederns namn tar sig rätten att förtrycka barn, ungdomar och kvinnor i ett land där individualismen står högt. Båda dessa saker förtjänar vår ständiga uppmärksamhet. Jag är glad över att du uppmärksammar det ena, Jonas Sjöstedt, men jag tycker att du borde uppmärksamma även det andra.

(Applåder)

Anf. 46 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Hedersvåld ska alltid bekämpas. Våld och förtryck i hederns namn är aldrig acceptabelt. Antisemitism och islamofobi måste bekämpas.

Jag är glad över ditt svar, Ulf Kristersson, och att du var så tydlig i det. Men jag efterlyser moderatledarens röst mot de egna kommunpolitikerna när de spelar med i det ynkliga rasistiska spel som Sverigedemokraterna bedriver och där man i kommuner tar beslut om den här typen av åtgärder som egentligen bara har ett enda syfte, nämligen att stigmatisera och peka ut svenskar som har muslimsk tro.

Vi ska värna religionsfriheten. Vi ska värna likheten inför lagen. Vi ska värna människors rättigheter och därmed avvisa rasismen.

(Applåder)

Anf. 47 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi är i grund och botten överens. Kommuner ska hålla sig till grundlagen. Kommuner ska göra sådant som kommuner har i uppdrag att göra, inte andra saker. Och kommuner – jag har själv varit kommunalråd – har nog med det.

Sedan ska jag ärligt säga: Jag tycker att frågan om slöja och huvudduk på mycket unga barn i Sverige är en svår fråga. Religionsfriheten är oundgänglig på alla tänkbara sätt. Så är också barns rätt till självbestämmande och att flickor och pojkar har samma rättigheter. Det var därför vi landade i slutsatsen. Låt oss på allvar utreda hur vi ska hantera denna fråga! Här kan det finnas genuina intressekonflikter som är svåra att hantera. Men i grund och botten är svaret: Vi ska aldrig tolerera rasism och antisemitism i vårt land.

(Applåder)

Anf. 48 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Jag tänker att det är ganska bra att som liberal prata lite om skolan och bildningen i en partiledardebatt.

Före jul, herr talman, kom resultatet av en stor internationell mätning, den mätning som man pratar om på detta område. Det handlar om utvecklingen och framtiden för ett land, det vill säga barnens resultat i skolan. För andra gången i rad hade resultatet glädjande förbättrats, inte minst tack vare det samarbete som vi hade under de år det var en alliansregering, Ulf Kristersson. Då lade vi grunden för den moderna kunskapsskolan med ökad lärarauktoritet, fokus på tidig utvärdering och så vidare.

Men jag har en fråga till Ulf Kristersson. Nu fortsätter vi inom ramen för januariavtalet med tidigare betyg. Vi utreder statlig skola. Vi har mängder av insatser för att stärka kunskapsskolan. Det är nämligen där det börjar med möjligheter till förändring och framtida välstånd. Moderaterna kommenterade utvecklingen: Detta var skrämmande. Det var en tragedi som kommer att sluta i förskräckelse, och resultaten var politiskt styrda. Vad menar Moderaterna med att de inte accepterar PISA:s resultat?

Anf. 49 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Detta tror jag är ett missförstånd. Jag kommenterade PISA-undersökningen och sa att det fanns en mycket god signal. Jag tror att jag uttryckligen pekade på våra gemensamma insatser. Jag är nästan 100 procent säker på att jag uttryckligen nämnde Jan Björklunds namn i detta sammanhang – på mycket goda grunder. Och så pekade jag på att likvärdigheten minskar i svensk skola. Vi har stora skillnader, som inte är acceptabla, mellan olika skolor. Det var till och med så att många inte kunde göra testet för att de inte kunde svenska väl nog. Det är faktiskt ett bekymmer.

Det här med att hålla två tankar i huvudet samtidigt tycker jag är en bra idé.

Anf. 50 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Ja, jag kämpar på med just den utmaningen.

Ja, men vad bra att likvärdigheten nämndes. Jag tänker på den ödesdigra kommunaliseringen av den svenska skolan. Jag kommer ihåg när jag som elevrådsordförande demonstrerade. Tusentals elever i Örebro var emot detta. Det var kanske för att vi skulle få ledigt, inte vet jag. Men vi var emot detta. Vi såg att det var ett problem, och lärarna hejade på oss.

Vi vill se till att vi får en statlig skola, ett statligt ansvar för skolan, för att öka likvärdigheten. Sedan kommunsammanslagningarna har befolkningen minskat i en majoritet av kommunerna. På många orter är det nästan bara kyrkogården som växer, så att säga. I detta läge undrar jag om Moderaterna kan tänka sig att stödja det arbete som Liberalerna driver. Det är ju det viktigaste för att se till att barn ska få samma chans i Laxå som i Landskrona.

Anf. 51 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att kommunaliseringen av svensk skola är den största och främsta reformen som vi har genomfört i modern tid för svensk skola. Mot det ska jag säga: Jag tror inte att vår stora uppgift just nu är att göra ytterligare en gigantisk organisationsförändring där vi ska förstatliga den svenska skolan. Ett och annat kommunalråd kan med viss rätt påpeka att han eller hon ser en och annan statlig myndighet och verksamhet som inte fungerar felfritt. Därför tror jag inte att det är där svaret ligger. Däremot tror jag att staten måste ta ett mycket större ansvar för likvärdighet, för kvalitetskontroll och för kvalitetsuppföljning. Det handlar också om att aldrig acceptera friskolor eller offentliga skolor som inte ger den kunskap och den undervisning som barnen har rätt att kräva. Där måste staten vara kompromisslös.

(Applåder)

Anf. 52 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:
Herr talman! Blocköverskridande överenskommelser har varit bra för Sverige. Det har gett stabilitet över mandatperioderna. Det har gett trygghet i frågor om pensioner, försvar och energiförsörjning. Alla partier får förstås inte exakt vad de vill i förhandlingarna. Det handlar om att sätta landets bästa framför partiets bästa.

Tyvärr har Moderaterna börjat svika i dessa frågor. Man lämnar energiöverenskommelsen. Man svänger om höghastighetstågen. Man tackar nej till viktiga blocköverskridande samtal. Det är djupt beklagligt.

Ulf Kristersson! Kommuner, regioner och företag i hela södra Sverige har tagit staten i hand om miljardinvesteringar i stambanor, förbättrad kollektivtrafik och 285 000 nya bostäder i den Sverigeförhandling som alliansregeringen inledde om höghastighetståg. Varför är inte det löftet till alla kommuner och företag viktigare för er än er plötsliga lust att vara emot någonting som regeringen är för?

(Applåder)

Anf. 53 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Nej, det är ingen plötslig lust att vara emot sådant som regeringen är för. Det är tvärtom en väldigt tydlig vilja att fokusera på de stora problemen och på att lösa de problemen. Det handlar inte om att till formen hålla fast vid en överenskommelse med andra som inte löser problemen. Det är den gemensamma nämnaren.

De breda överenskommelserna är bra om de löser problem. Annars är de en illusion. Det hade varit dumt att hålla fast vid höghastighetståg när de stora investeringsbehoven finns i en helt annan form av infrastruktur. Det hade varit dumt att hålla fast vid gängsamtal och enas om att inte göra de saker som nu krävs. Och det hade varit dumt att hålla fast vid en energiöverenskommelse som garanterar att vi inte har el på de ställen där den bäst behövs.

Jag tror alltså mer på sakpolitiken – på att lösa problemen – än på politikens vilja att till formen ha en överenskommelse som regeringen kan nöja sig med.

(Applåder)

Anf. 54 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Ett handslag är ett handslag, oavsett om det är här i riksdagen eller vid Hédi Frieds köksbord.

Så här är det: Sveriges befolkning har vuxit. Allt fler vill åka tåg. Vi behöver nya stambanor. Frågan är inte *om* vi måste bygga nya stambanor, utan frågan är om vi ska bygga dem med gammal, föråldrad och långsam teknik eller med snabb teknik som rustar oss för framtiden, så att vi kan bygga ihop Stockholm, Göteborg och Malmö och åka mellan städerna på två tre timmar.

Detta visste du när du var minister i alliansregeringen. Du stod upp för det då. Men inget av detta gäller tydligen nu.

Jag har en uppriktig undran, med tanke på hur det svänger i den moderata politiken. Låt oss säga att Moderaterna i en framtid åter sitter i en regering. Nu pratar ni om extraval. Ni kanske ska ha stöd av Sverigedemokraterna. Men kommer ni då igen att se värdet av blocköverskridande

överenskommelser om infrastrukturinvesteringar som är historiskt viktiga för Sverige?
(Applåder)

Prot. 2019/20:58
15 januari

Partiledardebatt

Anf. 55 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Svaret är glasklart: Ja, om de löser de problem som Sverige står inför. Det är alldeles uppenbart. Politiska överenskommelser är inget sällskapsspel. Det är inte ett sätt att garantera makten för några partier som har lust att regera trots att de tycker olika. Politiska överenskommelser syftar till att lösa riktiga, fysiska och handfasta problem.

Jag tror på två saker i politiken. Jag tror på tydliga, stabila och fasta värderingar om vad som är rätt och fel, och jag tror på politisk pragmatism. Se problemen! Förstå problemen! Lös problemen pragmatiskt, så att de som tycker ungefär lika kan ta varandra i hand och förenas om att lösa ett konkret problem! Det är för mig riktig politik. Men det syftar inte till att januaripartierna ska ha makten i Sverige. Jag är ledsn – det är inte mitt mål.

(Applåder)

Anf. 56 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Regeringen saknar krisinsikt. Regeringen saknar också självkritik. De problem och det haveri som vi i dag ser på område efter område i ett land som splittras i allt högre takt, med kommuner som går på knäna och våld som sprider sig och kryper allt närmare vardagen för allt fler människor i vårt land, är inte problem som har uppstått i ett vakuum eller ur tomta intet. Inte heller har dessa problem vuxit upp som svampar ur jorden lite här och där, utan det är problem som har skapats genom politiska beslut och politiska prioriteringar.

Det är politiska beslut och politiska prioriteringar som i allra högsta grad faller tillbaka på Stefan Löfven och Socialdemokraterna sedan decennier tillbaka. Inte minst ansvarslös migrationspolitik och kravlös integrationspolitik vill jag påstå är de främsta skälen till att Sverige ser ut som det gör i dag.

När man lyssnar på debatten kan man få intrycket av att regeringen nu har förstått detta. Vi stramar åt och lägger om migrationspolitiken, säger man. Ändå fortsätter det med 120 000 uppehållstillstånd 2019.

Visst, en del av dem är människor som tillför vårt land en hel del. Så har migrationspolitiken sett ut i decennier. Det kommer några som tillför mycket och som vi behöver. Men det kommer också väldigt många som inte får möjlighet att tillföra någonting som vi behöver, och det är det som är problemet.

Tänk, herr talman, om vi kunde ha haft en migrationspolitik där de som kommer får möjlighet att bidra till vårt land! Det hade varit helt fantastiskt.
(Applåder)

Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag är väldigt stolt över det som socialdemokratin har åstadkommit genom decennier för att skapa ett av världens absolut bästa välfärdsländer. Många blickar riktas mot Sverige som ett föredöme.

Förra mandatperioden tillförde vi exempelvis 35 miljarder till välfärden – välfärdspengar som Sverigedemokraterna sa nej till. De behövdes inte.

Förra mandatperioden ville vi ta bort hela överskottsmålet, för vi insåg att vi behöver mer pengar till välfärden. Vi förhandlade så att det blev en tredjedel kvar. Sverigedemokraterna ville ha kvar hela överskottsmålet, vilket innebär mindre resurser till välfärden.

Sverigedemokraterna vill ha ett vårdnadsbidrag som säkerställer att inte minst invandrade kvinnor blir kvar hemma och inte kommer ut på arbetsmarknaden, inte får jobb och inte kan bidra i ekonomin.

Sverigedemokraterna drar ned på språkutbildning och på arbetsmarknadsåtgärder som gör att också nyanlända kommer in i arbete. Detta ökar räkningen för kommunerna. Sverigedemokraterna har ingen trovärdighet när det gäller välfärd.

(Applåder)

Anf. 58 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! I den budget som vi beslutade om för inte så länge sedan sköts det till en del pengar till kommunerna. Men det var långt ifrån tillräckligt. Den budget som vi lade fram sköt till avsevärt mer pengar till kommunerna – så mycket pengar som Sveriges Kommuner och Regioner har sagt att kommunerna behöver för att kunna upprätthålla välfärden på den nivå man har i dag.

Det är alltså Sverigedemokraterna som lägger fram en politik som gör att kommunerna kan upprätthålla välfärden, medan det är Socialdemokraterna med stödpartier som lägger fram en politik som gör att kommunerna fortsätter att gå på knäna, som gör att kommunerna behöver höja skatterna, som gör att kommunerna behöver lägga ned verksamheter, som gör att kommunerna behöver avskeda personal.

Det är Socialdemokraterna som gör detta i Sverige i dag 2020, inte Sverigedemokraterna.

(Applåder)

Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det var Socialdemokraterna som tillförde 35 miljarder till svensk välfärdssektor – 100 000 fler anställda. Det var Sverigedemokraterna emot.

Ni har aldrig varit något välfärdsparti. Nu säger ni att ni vill ge mer pengar till kommunerna. Å andra sidan ska ni ha en stupstock i sjukförsäkringen. Vad innebär det? Jo, det kommer att bli fler människor som måste gå till kommunens socialkontor för att få pengar. Det är inga inkomster för kommunen – det är utgifter.

Nu säger ni nej till möjligheter för de människor som har kommit till vårt land och ska stanna här och som också omfattas av plikt och rätt och ska in i arbete. Dem vill ni hindra från att få språkutbildning och arbetsmarknadsåtgärder så att de faktiskt kommer i arbete. Var hamnar de människorna? De hamnar på kommunernas socialkontor, för de behöver ekonomiskt bistånd.

Det är en giftcocktail som Sverigedemokraterna bjuder på. De säger att de vill ha mer pengar till kommunerna, men samtidigt ser de till att kommunerna får väsentligt större utgifter. Dessutom får vi ett splittrat land med Sverigedemokraternas politik.
(Applåder)

Anf. 60 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi stannar upp ett tag och funderar över det som Stefan Löfven nyss sa: Vi får ett splittrat land med Sverigedemokraternas politik.

Har Stefan Löfven inte sett hur vårt land ser ut i dag? Har Stefan Löfven inte sett hur splittrat vårt samhälle har blivit de senaste decennierna till följd av just den politik som Stefan Löfven står här och skryter om?

Det är ju Stefan Löfven och Socialdemokraterna som har splittrat Sverige. Den är den faktiska politik som har förts som har splittrat vårt land och som har sett till att kommunerna i dag saknar resurser att upprätthålla den nivå av välfärd som inte ens räcker. Vi behöver inte bara upprätthålla välfärden – välfärden ska utvecklas! Vi är ett land med ett av världens högsta skattetryck. Vi måste kunna ha en bättre välfärd än den vi har i dag.

Stefan Löfven och Socialdemokraterna, med hjälp av många andra partier i den här församlingen, har prioriterat massinvandring från världens alla hörn framför välfärden. Det är slut med det nu, herr talman.
(Applåder)

Anf. 61 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Den största frågan i världen i dag är klimatfrågan. Där skulle jag vilja ha lite besked från Sverigedemokraterna och Jimmie Åkesson.

För några år sedan satte man ordet ”klimatförändringar” inom citationstecken i sin egen budget. Den klimatpolitiska talespersonen Martin Kinnunen säger att det inte är fråga om någon klimatkris, att klimatet inte är något som människan förstår sig på och att vi inte vet vilka effekter koldioxidhalten får på klimatet.

Björn Söder, en annan tung företrädare, sa nyligen att klimathotet är överdrivet, att det inte finns någon vetenskaplig överensstämmelse kring problemet och att man inte vet vad det här beror på.

Min fråga till Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna är därför: Anser ni fortfarande att Parisavtalet är ett jippo? Är det er uppfattning att klimathotet är överdrivet och att det inte finns någon överensstämmande åsikt bland världens vetenskapsmän kring hur koldioxidhalten påverkar klimatet?

Anf. 62 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det pågår en klimatförändring. Det är med största sannolikhet så att mänsklig påverkan bidrar till den i väldigt hög grad. Om det råder inga tvivel, vill jag påstå. Det är väl de vetenskapsmän som sysslar med de här frågorna tämligen överens om.

Debatten är däremot inte rimlig. Debatten är fullständigt orimlig. Jag instämmer inte i och det finns inga som helst vetenskapliga belägg för att världen går under om tio år. Men när man läser en tidning i dag är det det intrycket man får.

Det tror jag är dåligt om vi ska kunna få en effektiv global klimatpolitik på plats. Jag tror att det är dåligt att stå i riksdagens talarstol eller i debatter i andra sammanhang och tala om klimatpolitiken som om någonting är på väg att gå under. Så är det ju inte. Vi kan lösa det här. Vi ska åtgärda det här med effektiva lösningar, teknisk utveckling och liknande – inte genom att hetsa och skrämman människor.

(Applåder)

Anf. 63 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Det är ändå förvånande hur Sverigedemokraternas partiledare kan ha alla dessa olika besked i de här frågorna: Man måste lösa det här internationellt, men Parisavtalet är ett jippo. Ledande företrädare för partiet säger att man inte vet vad det här beror på. Partiledaren själv står här och säger att situationen inte är akut och att det inte krävs åtgärder här och nu.

Klimatproblemen är ett av de stora hoten mot mänsklighetens överlevnad. Om det är tio år eller längre tid på sikt är en annan fråga, men här krävs åtgärder. Ändå uppträder Sverigedemokraternas företrädare gång på gång i den politiska debatten som inget annat än klimatförnekare. Det vore klädsamt om Jimmie Åkesson som partiledare kan säga att det är problem som ska åtgärdas politiskt. Det handlar om hur Sverigedemokraterna uttalar sig och vad de hävdar i sina skrifter. Därmed kan det bli slut på den dubbla bokföringen från Sverigedemokraternas sida i klimatfrågan.

(Applåder)

Anf. 64 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det finns ingen dubbel bokföring, utan det handlar om att Anders W Jonsson letar efter saker som han skulle kunna tolka som något han kan kasta på mig i den här situationen.

Jag har till exempel aldrig påstått att Parisavtalet är ett jippo. Däremot har jag påstått att det var dåligt av oss i Sveriges riksdag att fatta beslut om att ansluta oss till Parisavtalet utan att vi visste vilka åtaganden det innebar för vår del. Det visste vi inte, utan det beslutades sedan på EU-nivå. Det har fått till följd att vi får ta ansvar för till exempel Polens och Bulgariens utsläpp, vilket är fullständigt orimligt.

Jag tror att lite sans och balans i debatten och lite intellektuell hederlighet långsiktigt gynnar klimatdebatten och klimatet.

Vi ska ha en intressant omröstning senare i dag i kammaren om fortlevnaden för svensk kärnkraft. Jag tycker att Centerpartiet ska ta sitt ansvar i frågan.

(Applåder)

Anf. 65 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! I nästa vecka ska jag åka till Jimmie Åkessons hemkommun Sölvesborg. Det är en kommun som Sverigedemokraterna brukar framhålla som ett skyltfönster. Jag ska besöka ett kommunalt äldreboende som ska läggas ned på grund av kommunens beslut, trots protester från de boende och från anhöriga. I stället ska Frösunda ta över en del av äldreomsorgen i kommunen. Frösunda är känt för allt från underbemanning till felmedicineringar.

Personer som har deltagit på informationsmötet är förskräckta. Det är slut med den lagade maten på äldreboendet, och i stället blir det industrimat. Det blir extremt låg bemanning, krav på att de anställda ska utbilda sig på sin fritid och kanske inte heller rätt till heltid för dem som ska arbeta åt Frösunda.

Varför är det så viktigt för Sverigedemokraterna att ge skattepengar till företag som Frösunda, som redan har skämt ut sig i ett antal svenska kommuner?

Anf. 66 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är viktigt för mig att ge pengar till vare sig det ena eller det andra företaget. Här handlar det om att få en så effektiv och bra verksamhet som möjligt. Jag har inte, och inte heller Jonas Sjöstedt, full insikt i vad som ligger bakom besluten i det enskilda fallet. Självklart handlar det om att det ska bli bättre. Självklart handlar det om att ge en bättre omsorg till dem som behöver omsorgen. Det är syftet.

Vänsterpartiet brukar i andra sammanhang tro på politikens möjligheter. Jag gör också det. Och jag har fullt förtroende för att man i den kommun jag bor och verkar inte låter det ske som Jonas Sjöstedts farhågor ger uttryck för här. Tvärtom har jag full tillit till den politiska majoritet som ligger bakom beslutet. Jag tror att det blir jättebra.

Anf. 67 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Hela Frösundas affärsidé är att ha så låg bemanning som möjligt, så låga kostnader som möjligt, för att stoppa skattepengarna i egen ficka i stället för att ta hand om de äldre.

Kan Jimmie Åkesson lova att skyltfönstret kommer att skina fint i framtiden på Frösundas äldreboende? Kan han verkligen lova att maten ska lagas på äldreboendet, som förut, och att man inte tar in industrimat? Kan Jimmie Åkesson lova att det blir rätt till heltid, som det ska vara i kommunerna, som Jimmie Åkesson brukar tala om i debatterna? Kan Jimmie Åkesson lova att det inte blir en bemanning med två anställda per tio demenspatienter på äldreboendet? Man kan läsa i tidningen att Frösunda har informerat om att det kommer att ske. Det skulle vara välkomna löften från Jimmie Åkesson, och jag skulle gärna höra dem upprepas här och nu.

Anf. 68 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det här är rätt sammanhang att ställa ut den typen av löften. Jag föreslår att Jonas Sjöstedt när han besöker fantastiska Sölvesborg – det var väl i nästa vecka? – tar chansen att prata med kommunala politiker som driver dessa frågor. Han kan till exempel prata med ordföranden i omsorgsnämnden, som är den som ytterst kan dessa frågor. Så får han säkert svar på sina frågor. Jag tänker inte ställa ut några löften om Sölvesborgs kommun i Sveriges riksdag. Det vore fullständigt orimligt.

Däremot vet vi att Vänsterpartiet är ett parti som avskyr privat företagande i största allmänhet. Det förvånar mig inte att Jonas Sjöstedt står här och talar om ett enskilt privat företag och i allmänna ordalag uttalar sig om skurkar och så vidare. Det finns säkert brister inom enskilda företag i det här landet. Det är möjligt att det här enskilda företaget som Jonas Sjöstedt talar om har brister, men det finns också brister i kommunala verksam-

heter. Men jag tycker inte att det är relevant i den här frågan. Syftet är naturligtvis att det ska bli så bra som möjligt. De som Jonas Sjöstedt omger sig med och pratar med tycker säkert att det är jättedåligt. Andra tycker att det är bra. Vi får väl se, helt enkelt.
(Applåder)

Anf. 69 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Jag tänkte väl bita mig fast lite i klimatfrågan. Jag biter mig fast i det mesta när jag får chansen.

Klimathotet är på riktigt. Vi hade en diskussion nyss. Jimmie Åkesson erkänner nu ändå att klimathotet är ett problem och en utmaning som Sverigedemokraterna tar på största allvar. Det tycker jag är bra, och det gläder mig att Sverigedemokraterna inte har hoppat i galen tunna när det gäller kärnkraften utan står bakom att Sverige ska ha en stark koldioxidfri energiproduktion. Det är viktigt eftersom vi då kan exportera mer till länder och vi kan dra ned på kolkraften inte minst i de nordiska länderna och i EU i övrigt. Mer fossilfri produktion!

Men frågan är hur man ska se på samarbetet. Sverigedemokraterna är emot att vi jobbar inom OECD, EU och World Economic Forum, det vill säga de globala arenorna som för oss liberaler är centrala. Vad har Sverigedemokraterna för väg att möta klimathotet mer konkret, förutom svensk kärnkraft?

Anf. 70 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det där var en verklighetsbeskrivning som lämnar en del övrigt att önska. När det gäller till exempel globala miljöproblem är det väl ett alldeles ypperligt sammanhang att samarbeta internationellt.

Om Johan Pehrson hade bemödat sig med att lusläsa vår budget – jag förstår att han inte har gjort det, och jag tror inte att han kommer att göra det, ärligt talat – framgår det till exempel att när vi nu föreslår en forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft vill vi också delta i det europeiska forskningssamarbetet. Vi anslår pengar till det. Det finns en rad sådana exempel i vårt budgetförslag. Det är väl så man bör göra, det vill säga mellanstatligt samarbete för att nå gemensam framgång och gemensam utveckling för att nå gemensamma mål. Det är fullt rimligt och viktigt.

Jag får ändå ge Liberalerna att de tillsammans med oss under de år vi har funnits här i riksdagen varit ett tydligt parti i frågan om kärnkraftens fortlevnad. Det är jag glad för.

Anf. 71 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Jag noterar att det finns ett område inom EU där Sverigedemokraterna är för ett fördjupat samarbete, nämligen forskningen om energi. Det är viktigt att vi stärker energiunionen eftersom vi tillsammans i Europa ansvarar för vår gemensamma framtid i den här delen av världen.

Globalt är det mängder av andra länder som måste göra sitt, men vi vet att Sverige snarast, helst först av alla eller effektivast, ska komma ned till nollutsläpp. Det är dit vi ska. Att minska hit och dit hjälper inte. Det är klart att vad man gör i Kina spelar stor roll, som Jimmie Åkesson brukar påpeka, men vi måste se till att vi är bäst i vår del av världen. Då är de gemensamma internationella avtalen så viktiga.

Nu stöder Jimmie Åkesson Parisavtalet, men det är sorgligt att hela tiden höra klimatförnekare inom Sverigedemokraterna som är emot forskning, som säger att det inte alls brinner i Australien – typ. Det är allvarligt.

Det är viktigt att Sverigedemokraterna slår in på riktningen att vi tillsammans globalt ska jobba i internationella organisationer, inte minst i EU, för att säkra vårt klimat.

Anf. 72 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag får ändå, för tydlighets skull, tillstå att jag tror att det brinner i Australien!

(JOHAN PEHRSON: Tack!)

Jag har inte heller stött någon förnekare.

Problemet är inte att vi globalt ska samverka för att få ned utsläppen. Problemet skulle vara det som Johan Pehrson tog upp, nämligen att det är viktigt att vi här och nu kommer ned till nollutsläpp i Sverige. Nej, det är faktiskt inte viktigt, Johan Pehrson. Det är, i det globala sammanhanget, inte viktigt att Sverige kommer ned till nollutsläpp.

Den kostnad som det innebär för oss att komma ned ytterligare, till just nollutsläpp, är gigantisk. Dessa pengar skulle göra ofantligt mycket större nytta i till exempel internationella klimatinvesteringar eller internationella satsningar för att få fram ny energiteknik än i satsningar för att komma ned till nollutsläpp i Sverige.

Snälla, Johan Pehrson och Liberalerna, kan ni inte bara förstå att det är fullständigt bortkastat att vi ska ned till nollutsläpp när andra länder betar sig som de gör? Det är där vi måste lägga resurser.

(Applåder)

Anf. 73 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! De senaste veckornas upptrappning i Mellanöstern gör världsläget alltmer osäkert. I området finns olja – historiskt en ständigt stor källa till blodiga konflikter, maktkamp och korruption.

Att Miljöpartiet kämpar för att vi ska ersätta vårt beroende av bensin och diesel med svenska biodrivmedel och förnybar el och göra Sverige oberoende av import av fossila bränslen gör väl ingen förvånad. Mer förvånande är egentligen att Sverigedemokraterna – ett i grunden så kallat nationalistiskt parti – lägger ned så mycket kraft och pengar på att Sverige inte ska bli självförsörjande på drivmedel till våra bilar.

Hur kommer det sig, Jimmie Åkesson, att ni i er skuggbudget satsar omkring 7 miljarder på att sänka bensinskatten? Detta är pengar som kunde gå till att gynna den svenska landsbygden men som i stället gynnar oljeproducerande diktaturer. Det är för mig helt obegripligt, och jag vill gärna höra Jimmie Åkessons svar på detta.

Anf. 74 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Om människor i Sverige, som är ett stort och avlångt land med ganska stora avstånd, inte kan köra bil kommer samhällsekonomin och därmed välfärden och hela vår levnadsstandard att försämrast. Om människor internationellt skulle börja ta segelbåt hela tiden i stället för att flyga skulle hela världsekonomin drabbas starkt negativt. Detta måste man

ha med när man gör sin kalkyl och när man funderar över vilka politiska beslut som är de rimliga.

Är det rimligt att i Sverige, som är ett stort och avlångt land med stora avstånd, göra det svårare och dyrare för vanliga människor med vanliga inkomster att transportera sig till jobbet, till skolan eller till vad de nu behöver göra? Är det rimliga politiska beslut? Mitt svar är nej; Miljöpartiets svar är ja.

(Applåder)

Anf. 75 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Vad Sverigedemokraterna och Jimmie Åkesson gör är att låta den svenska befolkningen vara kvar i ett beroende av olja från diktatorer som gör att man är helt i händerna på vad som händer i Mellanöstern och i Ryssland när det gäller huruvida oljepriset – det vill säga bensinpriset vid pump – ska gå upp eller ned.

Vi har i Sverige möjlighet att gynna vår landsbygd och att producera egna biodrivmedel. Det handlar inte om att vi ska stanna Sverige; det handlar om att vi ska ställa om till andra alternativ.

Olja ger makt, men det bidrar också till klimatkrisen. I förrgår blommade körsbärsträden i Kungsträdgården här i Stockholm. Det är mitt Sverige, som jag älskar och som jag är rädd håller på att försvinna i den klimatkris som vi ser framför våra ögon.

Varför subventionerar Sverigedemokraterna ekonomiska intressen som profiterar på att förstöra planeten? Och varför, Jimmie Åkesson, vill du inte klippa navelsträngen till oljeintressena i Mellanöstern och Ryssland?

(Applåder)

Anf. 76 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Sverige är inte på väg att gå under bara för att det blommar i Kungsträdgården – jag lovar. Jag vill bara ha det sagt.

Om någon profiterar på att vi kör bilar på bensin är det väl Isabella Lövin och den svenska staten. Två tredjedelar av de pengar som vi lägger på att tanka vår bensin vid pump går ju till Isabella Lövin. Detta är pengar som hon sedan kan använda och fördela till olika verksamheter inom ramen för den budget som vi fattar beslut om här i Sveriges riksdag.

Ingen skulle bli gladare än jag om vi på lång, medellång eller kort sikt kan göra oss helt oberoende av olika skurkstater runt om i världen. Jag arbetar också för att vi ska bli det – till exempel vill vi behålla kärnkraften och utveckla den, så att vi slipper importera oljebaserad eller fossilbaserad el från andra länder.

Isabella Lövins och Miljöpartiets politik är en verklighetsfrånvärd politik som straffar vanliga människor med vanliga inkomster i vårt land, och den tänker jag aldrig ställa mig bakom.

(Applåder)

Anf. 77 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det som för många av oss är helt centrala delar av ett tryggt och bra liv, nämligen familjen och hemmet, är för alldeles för många den raka motsatsen. År 2018 blev 22 kvinnor mördade av sin partner. Sju av tio kvinnor som mördades i Sverige 2018 mördades av sin partner. Trots

det är mäns våld mot kvinnor en fråga som vi alldeles för sällan talar allvar om.

Så här kan det inte fortsätta. Centerpartiet är en aktiv röst för förändringar. Vi har drivit på för att se till att landets kvinno- och tjejjourer får en mer långsiktig finansiering. Vi har också varit med om att satsa pengar för att steppa upp arbetet mot våld i nära relationer och mot hedersrelaterat våld och förtryck, men det behöver göras mycket mer.

Vi vill se hårdare straff för grov kvinnofridskränkning och en höjning av såväl minimistraffet som maxstraffet. Maxstraffet borde ligga på samma nivå som – eller strax över – dagens maxstraff för synnerligen grov misshandel, vilket är tio år, sett till vilken typ av brott detta handlar om.

Vi vill också förändra lagstiftningen som reglerar vårdnaden av barn vid våld i nära relationer. Vi vill att en vårdnadshavare som uppsåtligt dödat eller utsatt den andra föräldern för dödligt våld per automatik blir av med vårdnaden.

Dessutom vill vi göra kontrollerande beteenden i nära relationer olagligt. Detta skulle ge kvinnor en möjlighet att ta sig ur en destruktiv relation innan det är för sent.

Dessa tre förslag skulle, fru talman, vara viktiga steg framåt i arbetet med att stoppa mäns våld mot kvinnor och ge fler kvinnor tryggheten tillbaka.

(Applåder)

Anf. 78 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman och Anders W Jonsson! På 1990-talet jobbade jag som montör på Volvo Lastvagnar i Umeå. Krisen på 90-talet slog väldigt hårt mot lastvagnsindustrin, och det kom stora uppsägningar. Jag var en av dem som fick gå ett tag – jag fick senare komma tillbaka till arbetsplatsen.

Mitt i denna bedrövelse var det en trygghet att veta att fackföreningen kunde förhandla för mig. När det gjordes neddragningar kunde fackföreningen se till att det inte var fritt fram för företaget att säga upp till exempel den som hade stått upp för sina arbetskamrater och varit lite obekvämt. Man kunde inte plocka ut den som hade slitit ut sig efter många år på bandet och säga att det var den som fick gå och inte någon annan. Man fick göra det i ordning. Man fick förhandla, och man fick ge och ta.

Detta väl fungerande system, som är ett skydd mot godtyckliga uppsägningar, vill Centerpartiet förstöra genom att göra mycket allvarliga inskränkningar i turordningsreglerna. Varför vill Centerpartiet att godtycket ska härska vid uppsägningar i Sverige?

(Applåder)

Anf. 79 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Detta visar lite grann på skillnaden i hur man ser på trygghet på sin arbetsplats.

För Centerpartiet är trygghet att ha ett arbete på ett framgångsrikt företag som kan konkurrera på en global marknad och som kan se till att man har ett jobb att gå till. Dessutom är det en trygghet att kunna se till att man har ett annat arbete att gå till den dag man vill sluta och att man har en trygghet mellan arbetena.

Det problem vi har i Sverige är att vi har byggt upp alldeles för höga murar runt dem som har arbete och runt dem som inte har arbete. Detta är en av de främsta orsakerna till det utanförskap vi har, där allt fler människor hamnar längre och längre bort från arbetsmarknaden, beroende på att murarna är alldeles för höga.

Vi har i januariavtalet tagit ett viktigt steg och ser nu till att förhandlingarna kommer igång mellan fack och arbetsgivare för en ökad flexibilitet på den svenska arbetsmarknaden, och det är vi stolta över.
(Applåder)

Anf. 80 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det Anders W Jonsson säger stämmer inte. Det finns helt enkelt inget som helst samband mellan ökande arbetslöshet och att arbetsgivarna kan frångå turordningsreglerna. Det är inget problem som åtgärdas.

Det enda som sker med Centerpartiets förslag är att godtycke får råda. En dålig chef kan peka ut den som man är missnöjd med och som kanske har sagt ifrån på rätt grund. Gamla trotjänare får i stället för en framförhandlad fin pension när nedgången kommer gå ut på gatan i vetskapen om att inte kunna få ett nytt jobb.

Det enda detta åstadkommer är tysta och rädda arbetsplatser. Det ger inga fler jobb och ingen ökad konkurrenskraft. Det ger heller ingen större trygghet för dem som står utanför. Centerpartiet river ned trygghetssystem som a-kassan. Ni bygger ju inte upp dem.
(Applåder)

Anf. 81 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Det handlar inte om att riva ned hela anställningstryggheten. Det handlar om att införa möjligheter att också ta hänsyn till kompetens i ett läge där du som företagare hamnar i en situation där du måste minska antalet anställda. Om man, som jag gör, rör sig ute bland de svenska småföretagen vet man att detta är ett av de främsta skälen till att den lilla företagaren inte vågar anställa en ytterligare.

Om vi på allvar ska kunna få ned arbetslösheten, inte minst bland de människor som står längst bort från arbetsmarknaden, måste vi se till att de svenska småföretagen – det är där anställningarna växer – vågar ta de här stegen. Då är förändringar av arbetsrätten en helt avgörande del, och jag är glad över att de är en del av januariavtalet så att vi äntligen kan göra någonting åt det här.
(Applåder)

Anf. 82 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Före januariöverenskommelsen gick Centerpartiet till val på sloganen Ett nytt ledarskap för Sverige.

Annie Lööf kritiserade Stefan Löfven personligen för att ha ett bristande ledarskap och menade att han valde vackra, fluffiga ord före handlingskraftigt ledarskap. Centerpartiet ansåg att Stefan Löfven hade ett anmärkningsvärt synsätt på landsbygden och satt fast i ett storstadstänkande. Centerpartiet menade att Stefan Löfven tappat bort solidariteten med de allra mest utsatta och att Socialdemokraterna varit maktpartiet framför allt.

Centerpartiet anklagade Socialdemokraterna för att bedriva en smutsig valrörelse och uppmanade Stefan Löfven att höja nivån.

Min fråga till Anders W Jonsson är: Hur ser Centerpartiet på Stefan Löfvens ledarskap i dag? Är det fortfarande ryckigt, bristande, landsbygdsfientligt, osolidariskt, maktfullkomligt, fluffigt och smutsigt? Hur beskriver Centerpartiet statsministerns ledarskap i dag?

Anf. 83 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Vi gick till val på att få en alliansregering efter förra valet. Tyvärr fick vi inte stöd för det av väljarna. Väljarna gav oss inte möjlighet att skapa en alliansregering, vilket vi tror skulle ha varit det bästa. I det läget var det för oss viktigt att hitta en annan väg framåt än det destruktiva samarbete som hade skett under förra mandatperioden, då regeringen lutade sig mot Vänsterpartiet. Vi lyckades med det i januariavtalet.

Januariavtalet innehåller en mycket stark liberal reformagenda. Där finns ett antal förslag för att stärka den svenska landsbygden. Där finns förslag om att reformera bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Mycket av Alliansens sjukvårdspolitik finns med på listan över sådant som ska genomföras. Vi har lyckats få igenom en förändring så att vi nu kan återställa assistansreformen, något som är oerhört viktigt för oss.

Med reformagendan med 73 punkter och ett budgetsamarbete kommer skillnaden mot hur det var under förra mandatperioden att bli väldigt tydlig.

(Applåder)

Anf. 84 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Jag saknar fortfarande svar på min fråga hur Centerpartiet i dag skulle beskriva statsminister Stefan Löfvens ledarskap.

Flera av de delar som Anders W Jonsson räknar upp här är lovvärda. Jag berömmar er för att ni har fått med dem i avtalet. En del av dem var det till och med Kristdemokraterna som drev i förhandlingarna tillsammans med er och andra. De delarna är positiva, men helheten blir djupt problematisk för Sverige.

Det var ändå ganska hårda ord som Centerpartiet uttryckte. Jag repeterar: bristande, landsbygdsfientligt, osolidariskt, maktfullkomligt, fluffigt, smutsigt. Hur mycket har detta ändrats? Har det ändrats? Skulle Centerpartiet uttrycka sig annorlunda om Stefan Löfvens ledarskap i dag?

Anf. 85 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Det är en avsevärd skillnad nu mot hur det var med den regering som regerade Sverige mellan 2014 och 2018. Då tog regeringen stöd av Vänsterpartiet för att genomföra mycket stora skattehöjningar, inte minst på jobb och företagande. Vi hade en situation där man gradvis monterade ned assistansreformen och köerna i sjukvården fördubblades och inom barn- och ungdomspsykiatrien tredubblades. Där ligger den stora skillnaden mot den regering som sitter i dag, för i dag har de ett samarbete med Centerpartiet och Liberalerna.

Det är en liberal reformagenda med väldigt mycket av tidigare gemensam allianspolitik som nu ska verkställas. Det gör att skillnaden mellan den här regeringen och den regering som satt 2014–2018 är mycket stor,

inte minst vad gäller det sakpolitiska innehållet. Det är jag och Centerpartiet oerhört stolta över, för Sverige behöver mer av liberala reformer.
(Applåder)

Anf. 86 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman, ledamöter och åhörare! I Australien brinner de fnösketorra markerna. Människor flyr för sina liv undan bränderna. Sambandet med klimatförändringarna är uppenbart när värmerekord på värmerekord slås.

Australiens rikaste jordbruksmarker riskerar att snart bli obrukbara. Röken syns över en stor del av det södra halvklotet, och havet är nu så varmt att det stora barriärrevet med dess unika artrikedom är på väg att försvinna utanför Australien. Så ser klimatkrisen ut. Den är här, just nu med fokus på Australien.

I Australien kan vi också se klimatförnekarna, vilka de är, vad de säger och hur de fungerar. Premiärminister Scott Morrison, helt i händerna på kolindustrin i Australien, har hört till dem som har uttryckt sig spydigt, ungefär som Jimmie Åkesson i den här kammaren, om dem som tar klimatproblemen på allvar och vill vidta nödvändiga åtgärder. Han åkte på semester till Hawaii när det brann som värst. När han sedan vågade sig ut till de områden som drabbades blev han bortjagad av ursinniga invånare som kräver att Australien, som är en av världens största utsläppare per person och en av världens stora kolexportörer, ska ta ansvar.

Samma typ av klimatförnekare finns här. De finns i Sverigedemokraterna, och de finns också delvis i Moderaterna. Det måste bli ett slut på detta. I den meningen är faktiskt klimatfrågan också en höger- och vänsterfråga. Det finns mycket få klimatförnekare på den rödgröna vänstersidan.

Sveriges Television kallade Greta Thunberg för vänsterpopulist i en uppmärksamman politisk analys. Det säger någonting om vår tid. Det enda hon har sagt, som är hennes huvudbudskap, är att man ska lyssna på vetenskapen och agera. Om det är så att lyssna på vetenskapen och agera är vänsterpopulism behöver klimatfrågan så oändligt mycket mer vänsterpopulism.

(Applåder)

Anf. 87 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Under förra mandatperioden hörde vi ofta Jonas Sjöstedt här i riksdagens talarstol berätta om hur stort inflytande han hade på den svenska politiken. Det var under den mandatperioden som assistansreformen gradvis monterades ned. Det var under den tiden som köerna i sjukvården fördubblades och inom barn- och ungdomspsykiatri tredubblades.

Inte minst såg vi hur Arbetsförmedlingen fungerade sämre och sämre. Få arbetsgivare kunde vända sig till Arbetsförmedlingen och få hjälp med att hitta nya att anställa. Ytterst få av de arbetslösa kunde få stöd från Arbetsförmedlingen. Vi hade 100 000 lediga jobb och hundratusentals arbetslösa. Arbetsförmedlingen klarade inte av matchningen. Kritiken var manifest från Riksrevisionen, arbetslösa och arbetsgivare.

Min fråga till Jonas Sjöstedt, med tanke på hans engagemang här veckorna före jul i den här frågan, är: Vilka frågor var det som Jonas Sjöstedt och Vänsterpartiet drev under de fyra år som ni hade del av makten för att se till att få en bättre fungerande arbetsförmedling?

Anf. 88 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Anders W Jonsson är en modig man. Jag nästan beundrar hans mod. Tänk att som centerpartist komma till kammaren och tala om Arbetsförmedlingen efter att Martin Ådahl varit på Timbroseminarium och fått feeling och tänkt att allt ska privatiseras och det stora kaoset utbryter. Aj, aj, aj, alltså.

När sedan Arbetsförmedlingen försvinner på ort efter ort står de centerpartistiska kommunalråden där och ber er lägga om politiken från en kaosprivatisering som är så dålig att inte ens era borgerliga partikamrater tycker att den är bra.

Det är modigt, Anders W Jonsson. Det är faktiskt riktigt modigt att kliva fram på detta sätt.

I dag är Arbetsförmedlingen delvis i spillror. Man har svårt att klara sitt uppdrag, man svarar inte i telefon och personal lämnar myndigheten.

Arbetsförmedlingen var långt ifrån perfekt förut. Vi skulle inte ha velat lasta på den så mycket åtgärder som man gjorde. Vi skulle ha velat ha en större tillgång till direkta yrkesutbildningar, som nu ställs in.

Men att ställa det som var då, med de brister och fel som fanns, mot det fullständiga kaos Centerpartiet har skapat – det är modigt, Anders W Jonsson.

Anf. 89 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Orsaken till den viktiga reformeringen av Arbetsförmedlingen är att den sedan lång tid tillbaka har fungerat dåligt. Det finns 100 000 lediga jobb samtidigt som hundratusentals arbetslösa inte får hjälp och arbetsgivare inte får stöd. I detta läge är en reformering av Arbetsförmedlingen helt nödvändig, och det finns många sätt att nå dit.

Det Jonas Sjöstedt är kritisk mot är den M-KD-budget som innebar stora neddragningar, men de partierna krockar han gärna arm med.

Vad gäller nedläggningen av kontor har Centerpartiet nu genom regleringsbrevet sett till att kontor kommer att öppnas.

Frågan kvarstår: Vad är Jonas Sjöstedts och Vänsterpartiets förslag för att se till att den bevisligen dåligt fungerande Arbetsförmedlingen ska kunna fungera bättre? Ni hade möjlighet att påverka 2014–2018. Vad gjorde ni? Problemen fanns redan då.

(Applåder)

Anf. 90 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Viktiga delar i vår politik är att det ska finnas fler yrkesutbildningar inom Arbetsförmedlingens egen ram, att verksamheten inte ska privatiseras och att man ska ha kompetens att utföra den själv, att man ska finnas över hela landet och att man inte ska lastas på nya arbetsuppgifter, till exempel inom integrationsområdet, vilket gjordes och ledde till att Arbetsförmedlingen överbelastades. Det är några av våra synpunkter.

Nu har vi tvingat januaripartierna att backa. Kontor ska öppnas igen och kaosprivatiseringen omprövas. Nu ska man veta vad man gör innan man gör det – något som kan tyckas vara rimligt att veta även inom politiken men som man inte visste tidigare. Nu ska Arbetsförmedlingen få mer resurser.

Nu är Centerpartiet plötsligt där Socialdemokraterna var förra mandatperioden. När Vänsterpartiet tvingar igenom något riktigt bra försöker man själv ta åt sig äran.

(Applåder)

Anf. 91 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet agerar friskt. Det är ingen hemlighet att om Vänsterpartiet, Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna går ihop har de 182 mandat och utgör en majoritet.

Januariavtalet kom till för att Vänsterpartiet inte skulle få inflytande över utvecklingen eftersom vi tror att Sverige behöver ett antal viktiga liberala reformer som jag genom åren noterat att Vänsterpartiet milt uttryckt sällan är för. Men nu har vi detta avtal, och det levereras. Inget är någonsin perfekt, men vi går framåt – så som Sverige har gjort under många år, ofta mot Vänsterpartiets vilja.

Vad tänker Vänsterpartiet göra? Jag hörde att det diskuterades extraval här inne i kammaren förut. Tänker Vänsterpartiet delta i det? Det vore intressant att höra strategin för Jonas Sjöstedts kommande år i kammaren.

Anf. 92 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Blir det extraval tänker vi delta. Det beskedet kan jag ge redan nu.

Allvarligt talat, vårt mål är inte extraval. Vårt mål är inte en ny regering. Det var vi som såg till att denna regering fick sitta, men det verkar den ha glömt bort.

Vårt mål är att ändra regeringens högerpolitik. Vi stoppade kaosprivatiseringen av Arbetsförmedlingen. Vi kommer att pressa fram mer pengar till välfärden och kommer inte att nöja oss med de luddiga svar vi får i dag. Vi kommer inte att godta att man slår sönder anställningstryggheten för miljoner svenska löntagare, och vi kommer att stoppa förslaget om att införa marknadshyror i Sverige.

Detta är något av det vi har gjort tydligt. Det kommer mera; det kan jag lova. Men jag kan inte berätta allt, för då blir det inte spännande sedan.

Om regeringen inte inser att den är en minoritetsregering – januariavtalet är ju bara ett avtal mellan partier i minoritet – kommer den att stöta på stora problem. Mitt råd till regeringen är att inse detta och dra tillbaka alla planer på att slå sönder anställningstryggheten och att införa marknadshyror.

(Applåder)

Anf. 93 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det är ett privilegium att vara riksdagsledamot och få företräda människor, att få vara med och modernisera och utveckla Sverige och att få bryta idéer på ett sådant spännande sätt med bland annat Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet har dock en bild av svensk arbetsmarknad och inte minst svenska företag som jag tycker är skrämmande. Jag hörde nyss i ett replikskifte med Jimmie Åkesson hur Jonas Sjöstedts hat mot privata entreprenörer i välfärdssektorn fullkomligen vällde ut, trots att dessa företag står för en viktig del av den omsorg vi tillsammans betalar för via skattsedeln.

För att få majoritet krävs att Vänsterpartiet gör upp med Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Moderaterna. Planerar ni ett nytt januariavtal för att utveckla er kraft? Vilken form har era samtal med Sverigedemokraterna?

Prot. 2019/20:58

15 januari

Partiledardebatt

Anf. 94 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Vi pratar med Kristdemokraterna och Moderaterna, aldrig med Sverigedemokraterna. Så är det, och det kommer vi att stå fast vid.

Man måste skilja på riktigt företagande och fuskföretagande. Att ta för sig av skattebetalarnas pengar genom att ha underbemanning i äldreomsorg, skola och sjukvård är inte riktigt företagande. Det är ett sugrör rakt ned i skattebetalarnas pengapåse. Jag tror många riktiga företagare inte är så imponerade av företag som underbemannar äldreomsorgen och stoppar pengarna i egen ficka. Vinstjakten hör inte hemma där.

Kommersialiseringen och vinstjakten har bidragit mycket till att den svenska skolan är i djup kris med den segregering vi har. Sjukvården i Stockholm är ett skräckexempel, och där har Liberalerna ett stort ansvar. Det finns hur mycket pengar som helst till konsulter och privat vinstjakt medan sjuksköterskor och läkare får sparken.

Ja, Liberalerna och Vänsterpartiet har olika syn på saker och ting. Vänsterpartiet tycker inte att utbildning, äldreomsorg och sjukvård ska styras av vinstjakt. Här ska vi ha samma värde, människovärdet.

(Applåder)

Anf. 95 EBBA BUSCH THOR (KD):

Fru talman! Trots att det ännu inte råder lågkonjunktur är det kris i Kommunsverige, och det drabbar välfärden. Det gäller inte minst sjukvården, som har stora problem runt om i hela landet. Inte ens de rikaste regionerna klarar av att ge alla patienter rätt vård i tid. Inte ens de rikaste regionerna klarar av att ge personalen goda arbetsvillkor. Så här är det trots att Sverige redan i dag satsar ungefär lika mycket på vården som exempelvis Frankrike och Nederländerna, som inte har samma problem med köer och långa väntetider.

Sjukvården behöver mer resurser. Det är ingen tvekan om den saken. Men enbart mer pengar kommer inte att lösa vårdens problem. Det är inte pengar som är problemet när en tysk läkare i genomsnitt träffar tre patienter på samma tid som en svensk läkare bara träffar en patient. Inte heller är det en fråga om lathet eller arbetsovilja, om någon skulle tro det. Nej, det har att göra med sjukvårdens struktur.

Det är uppenbart att det saknas rationella skäl att fortsätta att driva sjukvården utifrån principen att 21 olika regioner, landsting, ska ha ansvaret. Det är ineffektivt, byråkratiskt och föråldrat.

Efter åtta år på Socialdepartementet, där vi prövade en rad olika reformer, landade Kristdemokraterna i att staten måste ta över ansvaret. Denna dörr har nu även M, L och SD öppnat. Jag hoppas få höra fler partier antingen motivera sitt stöd till landstingen eller ge sitt stöd till att staten tar över ansvaret.

Var man bor i landet ska inte avgöra ens chans att få god vård i tid.

Anf. 96 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen införde 2006 en lag som förbjöd vårdgivare att låta dem som har råd att köpa sjukvårdsförsäkring tränga undan människor som inte har råd att göra detta från vårdköerna. Dessvärre upphävde Kristdemokraterna lagen redan 2007 och återinförde möjligheten till gräddfiler. Det var dock inte vad man ville ha, utan Göran Hägglund, dåvarande ansvarigt statsråd och partiledare, sa att det aldrig får handla om gräddfiler och att den gemensamma vården ska ges efter behov, inte efter plånbokens storlek eller något annat.

Nu ser vi att det blev precis så som vi sa att det inte skulle vara. Då undrar jag hur Kristdemokraterna ställer sig till ett initiativ för att komma till rätta med gräddfilerna i sjukvården. Jag är helt övertygad om att det finns ett starkt stöd i Sverige för den svenska modellen, där man får vård efter behov, inte efter om man har råd att betala sig före i köerna. Därför är det oroande att höra hur Ebba Busch Thor nu pratar om att människor ska betala mer för sjukvården.

Vad är det som Kristdemokraterna vill göra här?

Anf. 97 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Ni ska nu få höra något ovanligt. Jag ämnar svara på statsministerns fråga. Vi är beredda att stödja initiativ som säkerställer att det inte är plånboken som avgör vilken vård man får. Vi kommer heller inte att bidra till alternativ och bedriver i dag ingen politik som innebär att man ska behöva betala en massa mer för den vård man är i behov av. Det är inte vår politik och kommer inte att vara det.

Min fråga tillbaka till statsminister Stefan Löfven blir: Är Stefan Löfven beredd att göra det som krävs för att korta vårdköerna på riktigt och ge personalen de arbetsvillkor som de förtjänar? Är Stefan Löfven beredd att se över frågan om ett statligt huvudmannaskap för landstingen?

Anf. 98 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Vi har redan påbörjat en förstärkning av resurserna till sjukvården, och vi kommer att behöva göra mer. Men det är faktiskt 13 000 fler anställda i svensk sjukvård nu.

Vi är beredda att se till att välfärdens finansiering säkras, men det kommer en hel del idéer från högerkanten. Moderaterna beslutade på sin stämma att utreda om vi inte helt ska lämna den offentliga finansieringen, och när Ebba Busch Thor fick tänka fritt i en intervju i Svenska Dagbladet sa hon att vi behöver en diskussion om att ha mer privat finansiering och höjda avgifter. Att gå mot höjda avgifter är något som Kristdemokraterna redan har gjort. Man vill ta bort den avgiftsfria mammografin för kvinnor, och man vill ta bort den avgiftsfria öppenvården för människor över 85.

Varför vill Kristdemokraterna att människor ska betala mer ur egen ficka för sjukvård, och vad blir nästa steg när det gäller att människor ska betala mer för sjukvård?

Anf. 99 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Först och främst stämmer det inte att vi vill ta bort sådant som är avgiftsfritt. Vi lägger 30 miljarder mer under denna budgetperiod än vad Socialdemokraterna gör på välfärd och trygghet – 30 miljarder mer! Detta möjliggör för de regioner som tror att avgiftsfritt är avgörande och

ser att det gör skillnad för att människor ska få vård i tid. De har betydligt mer utrymme att göra detta med vår budget än med Socialdemokraternas.

Vi har i dag människor som betalar ungefär 50 procent i skatt och som ändå känner att de behöver lägga mer pengar ur sin egen plånbok för att säkerställa att de får vård i tid. Varför då? Jo, därför att statsminister Stefan Löfven är den statsminister som gång på gång har slagit rekord i vårdköer – rekord! Det är detta vi borde prata om i dag: hur vi säkerställer rätt finansiering och mer resurser till välfärden, mer än vad Socialdemokraterna lägger, men framför allt ett kunnande om hur vi säkerställer att dessa pengar verkligen når patienterna och förbättrar arbetsvillkoren. Detta kunnande har inte S.

(Applåder)

Anf. 100 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Ebba Busch Thor! Vi har en mycket allvarlig välfärds-kris. Vi har uppsägningar i sjukvården, vi har nedläggningar av hela verksamheter i olika kommuner och vi har ogenomtänkta besparingar. Det finns ett akut behov av ett tillskott till kommuner och regioner, och vi menar att detta bör vara på minst 10 miljarder kronor.

Jag hade hoppats att Stefan Löfven skulle ge ett besked i dag om att vi ska få ett tillskott, men inget besked kom. Det kom bara uttalanden i största allmänhet. Detta är jag bekymrad över, för kommunerna måste få reda på nu hur det kommer att bli. Nu när inget besked kommer från regeringen undrar jag: Är Kristdemokraterna beredda att sätta sig tillsammans med Moderaterna och Vänsterpartiet i finansutskottet och ta fram ett gemensamt initiativ som garanterar ett betydande tillskott till välfärden?

Anf. 101 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Vi prövar igen att svara på frågan. Svaret till Jonas Sjöstedt är: Ja, det är vi.

Jag delar Jonas Sjöstedts oro för tillståndet i den svenska välfärden. Vi är överens om att situationen inom inte minst sjukvården är alarmerande och att januaripartierna prioriterar fel. Frågan är hur pass mycket mer vi är överens om. Vänsterpartiet vill öka utgifterna med 43 ½ miljard i år. Det är mer än 4 procent av bnp och tre gånger mer än Sveriges ekonomiska tillväxt. Skatterna höjs med 39 miljarder samtidigt som den fungerande kömiljarden stryks.

Dessutom kan man inte höja skatterna i en vårbudget. Skatter höjer man på hösten eller helst inte alls, om man är kristdemokrat. Eventuella extrapengar måste alltså hittas i den budget som redan antagits. Därför har vi identifierat ca 7 miljarder kronor – finansierat och klart – som borde omprioriteras till välfärdens kärna. Det är mycket möjligt att det finns mer. Är Vänsterpartiet berett att förhandla utifrån dessa premisser?

Anf. 102 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag hade hoppats att regeringen skulle kunna ge ett besked i dag och att det skulle bli ett ordentligt tillskott till välfärden, men det blev bara ord. Jag hoppas fortfarande att regeringen kommer med ett tillskott som överstiger det alltför låga tillskott som Moderaterna har och som är större än det som Kristdemokraterna föreslår.

Det är alldeles riktigt att vi har en finansiering för en välfärd som kan investera, inte bara klara den nivå som man har nu. Om regeringen inte kommer med något mer än ord är jag beredd att sätta mig ned och förut-sättningslöst diskutera utifrån de olika partiernas syn för att se till att kom-muner och regioner får en bättre ekonomisk situation.

Anf. 103 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Bra, då tycker jag att vi skrider till verket med detta. Och bara så att åhörare och tittare hänger med när det gäller varför vi över hu-vud taget diskuterar detta: Det har att göra med att Stefan Löfven och Mag-dalena Andersson, trots att höstbudgeten för detta år antogs i denna kam-mare för bara några veckor sedan, i december inte kunde förutse den kris som vi har i välfärdssektorn runt om i landet. Både Kristdemokraterna och Vänsterpartiet tog på olika sätt höjd för det i sina alternativ i höstas. Därför är vi beredda att förhandla om en tilläggsbudget som vi skulle kunna gå fram med snabbt i finansutskottet, inte vänta till i juni.

Vi måste hörsamma nödroppen från kommunerna, äldreomsorgen och sjukvården. Såväl de som är i behov av vård och omsorg som personalen förtjänar bättre.

Anf. 104 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Ebba Busch Thor och jag har mycket gemensamt. Våra medlemmar har sida vid sida i kyrkor och föreningslokaler Sverige över engagerat sig för att hjälpa människor på flykt. Också här i kammaren har vi stått sida vid sida i kampen för en medmänskligare värld, vägleda av en moralisk kompass när det gäller att de svagaste i samhället aldrig ska lämnas ensamma. Men Kristdemokraterna har nu bytt kurs. I EU röstar man emot räddningsinsatser för flyktingar på Medelhavet, och här hemma har Ebba Busch Thor bytt sin övertygelse om att barn ska få återförenas med sina föräldrar mot ett allt närmare samarbete med Sverigedemokra-terna.

Min fråga till Ebba Busch Thor är: Vad säger du nu till dina medlem-mar som engagerar sig i kyrkans arbete för gömda flyktingar och som ser-verar soppa till papperslösa? Vad säger du, och hur förklarar du den vänd-ning som ni har gjort i politiken?

Anf. 105 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Sverige har under lång tid bedrivit en migrationspolitik som gör att många människor har lämnats efter – många av de allra mest utsatta, många av dem som vi med stora ord här i denna kammare och på andra håll har lovat att vi ska finnas där för. De blir många gånger kvar i konfliktdrabbade områden – i oroshärdarna – i fullkomligt inhumana situa-tioner. Det är många gånger äldre som inte klarar de farliga illegala flykt-vägarna över Medelhavet och genom Europa. Det är många gånger sjuka och barn.

Vi måste ha en annan ordning, där migrationspolitiken i Sverige i dag i första hand hjälper de allra mest utsatta. Vi har ett stort söktryck mot Sverige. Det är fortfarande alldeles för stort. Det beror på människor som inte har rätt till asyl. Det vill vi ändra på.

Anf. 106 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Jag hörde egentligen inget svar. Det finns människor som har asylrätt och som söker sig till Sverige. Nu vill Kristdemokraterna till exempel att de barn som flyr från Syrien och som har ett enormt utsatt läge sedan inte ska ha rätt att återförenas med sina föräldrar.

Före valet sa Ebba Busch Thor att hon absolut inte kunde tänka sig ett samarbete med Sverigedemokraterna på ens 20 års sikt. Nu kan hon visst samarbeta med dem i alla frågor, enligt en intervju som hon har gett.

Då undrar jag om Ebba Busch Thor alltså inte håller med den gamle kristdemokratledaren Alf Svensson, som sagt att det finns en kolossal aningslöshet vad gäller Sverigedemokraterna och att KD inte ska ha med dem att göra på grund av deras människosyn. Håller Ebba Busch Thor inte med om att det är farligt att bygga ett samhälle som Sverigedemokraterna ser och som delar upp oss i vi och dom? Jag undrar, Ebba Busch Thor, vad det är som har fått din moraliska kompass att rotera så snabbt att du nu kan samarbeta med Sverigedemokraterna.

Anf. 107 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Isabella Lövin verkar varken kunna läsa tidningen och mina citat korrekt eller ha koll på grundläggande asylskäl. Är man barn eller vuxen och är i behov av skydd och en fristad i Sverige ska man kunna få det. Man ska inte behöva tvivla på det på det sätt som i dag sker på grund av otillräckliga och felaktiga bedömningar hos till exempel Migrationsverket. Är man ett barn som flyr från Syrien ska man kunna få skydd här i Sverige. Den sortens familjeåterförening kommer vi aldrig att stå i vägen för. Vi fortsätter att värna den.

Men jag har också fått stöd från tidigare partiledare i mitt eget parti kring att om man är trygg i sina värderingar kan man samtala med alla partier i Sveriges riksdag som är folkvalda, utifrån sin egen övertygelse och utifrån sina grundläggande värderingar om att stå upp för det som är rätt och riktigt. Och det fortsätter att vara vår kompass i välfärdsfrågorna och i migrationspolitiken.

Anf. 108 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Åhörare! Jag har en dotter som tog studenten för ett halvår sedan, och jag är väldigt stolt över henne. Jag vill att hon ska få känna sig fri och känna sig trygg, hitta en kärlek och framför allt få skapa sitt eget liv – ett liv hon själv väljer. Det gäller för övrigt alla mina barn.

Nästa vecka är det 18 år sedan en annan pappa beslutade sig för att mörda sin egen dotter – Fadime – för att hon ville leva sitt eget liv.

När jag ska sova på kvällen kan jag vara orolig för att någon person ska göra mina döttrar eller mina söner illa. När Fadime gick och lade sig på kvällen var hon orolig för att hennes egen pappa skulle göra henne illa.

Med januariavtalet som verktyg har vi sett till att ytterligare utveckla och förstärka det svåra och viktiga arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i alla former.

Häromdagen kom en rapport från Norrby, en stadsdel i Borås som är ett av de så kallade utsatta områdena i Sverige. Den handlar om flickor som angrips av moralpoliser för sin klädsel eller för att de inte bär slöja

och om hur ett illiberalt klansystem tagit kontroll över hela området. Det finns mycket kvar att göra i Sverige när det gäller detta.

Liberalerna vill se ett förortslyft för att Sverige inte ska ha några särskilt utsatta områden om tio år. Rättsstaten måste omedelbart upprätta sin kontroll i dessa områden, och fattigdomen i alla sina bemärkelser måste bekämpas långsiktigt. Den mentala istiden måste få ett slut. Vi talar i praktiken om en Marshallplan för de områden där utsattheten är som värst. Det kommer att ta hela detta årtionde för att lyckas. Men det finns inga andra liberala alternativ. Vårt uppdrag är att flytta människor från utanförskap till innanförskap.

(Applåder)

Anf. 109 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det fanns tidigare en stor samsyn mellan Liberalerna och Kristdemokraterna om kriminalpolitiken och behovet av fler poliser. Vi ansåg båda att polisen utreder för få brott och att för få brottslingar straffas. Liberalerna har tidigare lyft fram New York-polisen som ett framgångsexempel. En viktig del i deras arbete var just att lagföra kriminella även för så kallade vardagsbrott.

Vi välkomnar att Liberalerna insåg att gängsamtalet med regeringen var fruktlösa, eftersom Miljöpartiet i praktiken fick igenom sitt veto. Men genom att stötta januariöverenskommelsen bidrar Liberalerna till en ökad otrygghet. Om den budget som januaripartierna presenterade i höstas fullföljs kommer det nämligen att ske besparingar inom rättsväsendet. Om några år innebär budgeten att polisen, Åklagarmyndigheten och domstolarna får göra nedskärningar. Vad säger Johan Pehrson till dem som röstade på Liberalerna i tron att det skulle leda till att fler åtalades och dömdes för brott?

Anf. 110 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Ebba Busch Thor och Kristdemokraterna tar upp en mycket viktig fråga. För ett år sedan hade vi en budget från Moderaterna och Kristdemokraterna som vi delvis indirekt släppte fram genom att vi från Liberalerna, och för den delen även Centerpartiet, inte protesterade. Men i våras fick vi lägga till 800 miljoner kronor extra, eftersom det som anslogs i budgeten inte räckte. Nu har vi lagt till 700 miljoner kronor extra. Och vet du vad, Ebba Busch Thor, jag tror faktiskt att det behövs ännu mer.

När det gäller den diskussion som nu förs i medierna, och som det var presskonferenser om i går, delar jag uppfattningen att pengarna till välfärden inte räcker. För oss liberaler är en fungerande rättsstat en stor del av en fungerande välfärd, eftersom den är till för dem som är mest utsatta.

Liberalerna står bakom ett avtal för att vi har fått garantier. Och vi driver på för 10 000 fler nya polisanställda, vilket är helt avgörande. Jag vill understryka att det kanske är ett minimum. Vi kommer att göra mer, och mer resurser måste anslås nästa år.

Anf. 111 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Vi såg en kraftigt ökad tillströmning av mål förra året. Det gjorde att det som fanns i KD-M-budgeten faktiskt inte räckte till när verk-

ligheten förändrades under förra året. Därför sköt vi också till mer resurser. Det gläder mig därför att höra att det finns en sådan insikt här.

64 procent av poliserna anser att lönen är den viktigaste frågan om de ska stanna kvar i yrket. Regeringen strök detta ur budgeten. Regeringen ville inte anslå en krona extra under gångsamtalen. Man tog, som sagt, bort den särskilda lönesatsningen. Domstolarna får bara hälften av vad de har begärt. Satsningen på Åklagarmyndigheten blir i realiteten en nedskärning redan nästa år. Och regeringen underfinansierar alltså domstolarna, trots att man bedömer att antalet brottmål kommer att öka med 35 procent mellan 2015 och 2022. Polisen har själv räknat ut att det saknas 1 ½ miljard kronor för att nå 10 000 fler polisanställda 2024.

Anf. 112 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Ebba Busch Thor driver på detta. Som jag sa i mitt inledningsanförande reglerar januariavtalet ett antal frågor om hur vi tar Sverige framåt med liberala reformer. En grundbult på rättsområdet är att det ska bli 10 000 fler nya polisanställda. Det måste rimligen få följer i övriga delar av rättsväsendet.

När jag reser runt och besöker min gamla arbetsplats Örebro tingsrätt eller migrationsdomstolen i Göteborg ser jag hur målrummen ser ut, hur akterna står där och riskerar att samla damm till en stor kostnad och till stort förfång både för dem som är utsatta för brott och för dem som väntar på ett besked om att få stanna eller inte. Dessa långa kötider innebär en rättsförlust. Jag brukar säga att man kan ha köer på Systembolaget, men man ska ha inte ha köer till domstolen.

Jag lovar att pengarna kommer att komma. Det handlar också om regeringens självbevarelsesdrift. Annars är man inte ens omvalbar.

Anf. 113 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman och ärade åhörare! För tredje året i rad kom Sverige på första plats i rankningen av vilka länder som har den bästa klimatpolitiken. Det är internationella miljöorganisationer som gör den rankningen. Utsläppen är på väg ned, trots att vi har haft en stark högkonjunktur och trots att det tar tid för reformer att träda i kraft. Nu sätts Sverige på kartan när Europas största vindkraftspark byggs i Piteå, Europas största batterifabrik byggs i Skellefteå och världens första fossilfria stålindustri byggs upp i Luleå. Med grön politik skapas tusentals jobb utanför storstäderna.

Klimatomställningen har lagt grunden för en ny grön våg, men ändå finns det partier som vill stoppa den. Man säger här i kammaren att det inte spelar någon roll vad vi gör eftersom Sverige är så litet och våra utsläpp så små. Det är fel på tre sätt.

För det första: Det spelar roll vad vi gör, för det gynnar oss själva. Det gynnar vår industri, vår sysselsättning och vår miljö.

För det andra: Om alla länder som står för mindre än 2 procent av jordens utsläpp lades ihop till ett land skulle vi vara jordens största utsläppare – större än Kina, Indien och Ryssland tillsammans, det vill säga jordens största utsläppare.

För det tredje: Vi visar det ledarskap som världen så desperat behöver nu. Sedan vår klimatlag antogs har andra länder tagit efter oss, och nu har Finland, Danmark och Österrike mer ambitiösa klimatmål än vad vi har.

Världen behöver framtidstro, men framtidstro handlar inte om att tro eller hoppas på det bästa utan om att jobba för en bättre framtid. Jag vill säga som Ingemar Stenmark: Jag vet ingenting om tur; det enda jag vet är att ju mer jag tränar, desto mer tur har jag.

Den ljusa framtiden skapar vi själva genom att jobba här och nu.
(Applåder)

Anf. 114 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! I dag presenteras forskarrapporten *Svensk politik för globalt klimat*. I den menar man att den globala utsläppsminskningen måste vara politikens verkliga mål. Nu är det forskare och inte politiker som har skrivit den, och de tycker nog inte som vare sig ditt eller mitt parti, Isabella Lövin – men de kanske kan lära oss någonting.

De skriver att stängningar av existerande kärnkraftverk riskerar att leda till stora ökningar av utsläppen i grannländer som Polen och Tyskland genom att exporten av fossilfri el minskar och ersätts med kolbaserad elkraft. Hur ser Isabella Lövin på alla varningar om att avvecklad kärnkraft i Sverige ökar utsläppen i världen?

Anf. 115 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Först och främst har Sverige aldrig haft ett så stort elöverskott som vi har just nu. Vi exporterar till länder som exempelvis Finland, där man fortfarande sliter med att bygga klart det kärnkraftverk man beslutade om i början av 2000-talet. Kostnaderna för att bygga det kärnkraftverket har skenat iväg – det har tredubblats – och när det väl står färdigt kommer kostnaden för konsumenterna att vara mycket högre än för dem som köper billig vindkraftsel.

Vi har en explosion av vindkraftsel i Sverige just nu, och det ligger 18 terawattimmar i pipeline. Detta byggs på helt marknadsmässiga grunder. Min fråga till dig, Ulf Kristersson, är därför: När du talar om att andra ägare än Vattenfall har beslutat, på marknadsmässiga grunder, att det inte är lönsamt att renovera gamla reaktorer som R1 och R2 – vilka ägare tänker du då på? Är det ryska investerare, eller är det kinesiska? Vilka är det? Det finns nämligen inga marknadsmässiga aktörer som vill investera i R1 och R2.

(Applåder)

Anf. 116 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Isabella Lövin inte ens tangerar min fråga i sitt svar. Hon är inte ens i närheten. Jag vill alltså veta hur Isabella Lövin ser på varningarna för att stängd svensk kärnkraft skulle öka utsläppen i andra delar av världen. Jag ställer frågan ännu enklare: Har de forskare, analytiker och prognoser fel som nu säger att utsläppen i andra länder kommer att påverkas och att det globala klimatet riskerar att påverkas om vi avvecklar den svenska kärnkraften? Har de fel, Isabella Lövin?

Anf. 117 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Alla länder har skrivit under på att vi ska klara 1,5-gradersmålet. Tyskland är på väg att avveckla sin kolkraft *och* sin kärnkraft; man har en explosion av el från vind och sol, det vill säga förnybar el, där. Danmark har satt ett ännu ambitiösare mål än vad Sverige har. Om länderna lever upp till sina löften kommer den kolkraft som dessa forskare refererar till alltså inte att finnas. Det vi importerar några få dagar om året är inte främst kolkraft från Tyskland, utan det är vattenkraft från Norge.

Energiöverenskommelsen, som innebär en stabilitet för enorma investeringar och skapar tusentals jobb i Sverige just nu, har Moderaterna svikit och lämnat. Det har skapat en osäkerhet för den explosion av förnybar el som vi så otroligt väl behöver. Vi behöver satsa på forskning om lagring och överföring, inte investera i rostiga reaktorer.

(Applåder)

Anf. 118 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Januariöverenskommelsens skattepolitik skiljer sig radikalt från den som Alliansen stod för och som Kristdemokraterna alltid har stått för. När vi som socialt borgerligt parti riktat våra skattesänkningar har de alltid gått främst till låg- och medelinkomsttagare. Det märktes bland annat i M-KD-budgeten, som gav en vanlig familj flera hundra kronor mer i månaden. Breda skattesänkningar är en del av en välfärdspolitik som gör det möjligt för fler familjer att till exempel köpa sig ett hus eller bygga upp sitt eget sparande.

Nu är det annorlunda. Trots att huvudreformen i regeringens budget var sänkt skatt fick vårdbiträdet 0 kronor. Läraren fick 0 kronor av detta, och polisen fick 0 kronor. Isabella Lövin fick dock en skattesänkning som motsvarar två hela månadslöner för en undersköterska. Varför är det viktigare att en minister får en skattesänkning än att en undersköterska får det?

Anf. 119 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Jag tycker verkligen inte att det är viktigare att en minister får en skattesänkning än att en undersköterska får det; jag skulle önska att det var tvärtom.

Jag tycker dock att det är viktigt att politiker är någorlunda hederliga i vad de framför i Sveriges riksdag. Vi har en publik och tv-tittare som verkligen tror på det här. Ebba Busch Thor erbjöd ju själv ett borttagande av värnskatten för att få sitta i regering tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna. Min fråga till Ebba Busch Thor måste därför bli: Hur kunde du ge ett sådant erbjudande om du tycker att det är så dåligt? Var det så viktigt att få sitta i Regeringskansliet, med stöd av Sverigedemokraterna, att du kunde offra undersköterskornas lönekuvert?

Anf. 120 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! I förra veckan hörde vi den här attacken från Mikael Damberg i tv, och nu hör vi den från Isabella Lövin. Man låter som om man har hittat någonting som varit dolt – ett radikalt avslöjande – men det här satte vi ju på pränt och var helt öppna med.

Jag har inga problem med att hårt arbetande människor får sänkt skatt och lite mer kvar i plånboken i slutet av månaden. Det jag tycker är fullkomligt oansvarigt och oförsvarbart är att en minister får närmare 50 000 kronor i sänkt skatt i år medan ett vårdbiträde eller en polis får 0 kronor i skattesänkning. När vi sänker skatten får alla ta del av det, och vi har riktat det främst till låg- och medelinkomsttagarna.

Vi valde inte att prioritera värnskatten i vår enskilda budget. Vi var beredda att göra det i förhandling – men inte bara. Det hade vi aldrig gjort. Barnfamiljerna ska inte behöva betala notan när vi är med och styr, men så är det uppenbarligen när MP och S styr.

Anf. 121 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)
replik:

Fru talman! Tack för det inlägget, Ebba Busch Thor! Det var inte särskilt klart. Ebba Busch Thor tycker tydligen att det är bra om hårt arbetande höginkomsttagare får sänkt skatt, och samtidigt är det fel om de får det. Jag står upp för vad Miljöpartiet tycker, och det är inte att man ska prioritera sänkt skatt för dem som tjänar allra mest. Det kommer det aldrig att vara. Ebba Busch Thor ville tydligen ge det för att få en alliansregering. Det var ingen hemlighet, och Ebba Busch Thor bekräftade det just. Bra!

Vad den här regeringen gör är att höja pensionerna för de pensionärer som har jobbat ett helt liv och behöver förstärkning. Vi höjer bostadstillägget. Vi ger ett stöd till att bygga billiga hyresrätter. Det är en lång rad reformer som gör att det faktiskt blir mycket enklare för dem som i dag har de största behoven.

När Ebba Busch Thor tillsammans med Moderaterna röstar igenom budgetar sänker man skatterna för de rikaste.
(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Cecilia Engström* (KD) inträtt som ersättare för *Michael Anefur* (KD) under tiden för hans ledighet den 14 januari–29 mars.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Cecilia Engström* som suppleant i socialutskottet under *Michael Anefurs* ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 15 januari–29 mars* till

suppleant i socialutskottet
Cecilia Engström (KD)

Andre vice talmannen meddelade att *Paula Bieler* (SD) ansökt om ledighet under tiden den 29 februari–31 mars.

Andre vice talmannen meddelade att ledighet enligt praxis endast tilläts för uppdrag som statssekreterare, för sjuk- och föräldraledighet samt för internationella uppdrag. Paula Bielers ansökan grundade sig på andra skäl. Efter att ha samrått med gruppledarna hade talmannen föreslagit att ansökan skulle avslås.

Ansökan skulle enligt 5 kap. 4 § andra stycket riksdagsordningen prövas av kammaren.

Anf. 122 PAULA BIELER (SD):

Fru talman! Jag tackar för ordet i detta något oortodoxa ärende.

Jag har full förståelse för att praxis utvecklas över den tid som en lagstiftning är gällande. Jag har roat mig med att läsa förarbetena till den första riksdagsordningen med de första diskussioner som fördes kring möjligheten att ta in ersättare i riksdagen. Där var det tydligt: ”Föreligger laga förfall, bör givetvis ansökan beviljas. För övriga fall bör liksom för närvarande en liberal praxis tillämpas. Ledamot bör kunna beviljas ledighet för enskilda angelägenheter, såsom familjeangelägenheter, skötande av egen tjänst eller eget företag, affärsresa m. m.”

Synen på hur det ska vara att vara riksdagsledamot och hur vi bäst representerar landet har växlat genom åren. Så är givetvis fallet.

För egen del är jag övertygad om att mitt arbete som riksdagsledamot inte försämras utan tvärtom förbättras av att jag får möjlighet att också vara den person jag är. Jag har arbetat i det här huset i snart nio år. Jag har genom åren sett många kollegor, riksdagsledamöter och andra som jobbar inom den här branschen få sina liv mer eller mindre förstörda av att arbetet kräver att man hela tiden ska vara på plats.

Jag vill inte vara en sådan riksdagsledamot. Jag kommer från ett familjevänligt parti, och för mig är det en självklarhet att när jag gifter mig – vilket är anledningen till att jag har ansökt om ledighet – är det en tid som jag och min nye make ska få ägna åt att lära känna varandra för att jag också så småningom ska kunna vara riksdagsledamot med full energi och på bästa sätt. Det är därför jag har ansökt om ledighet i en månads tid så att jag fullt ut kan fokusera på det läge jag går in i samtidigt som riksdagens arbete inte blir lidande.

Jag vet att det finns olika viljor. Jag vet att det finns de som tycker att man ska vara här hela tiden. Men för mitt samvetes skull skulle jag inte kunna vara frånvarande utan att ha gjort allt jag kan för att försöka få en ersättare på plats, just för att riksdagens arbete inte ska bli lidande av att jag under en period ofrånkomligen kommer att vara frånvarande och inte kunna fokusera på annat. Jag kommer att vara otillgänglig.

Det är mot bakgrund av detta som jag önskar att kammaren tar slutlig ställning i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 5 Meddelande om särskild debatt om mäns våld mot kvinnor

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Vänsterpartiets riksdagsgrupp skulle en särskild debatt om mäns våld mot kvinnor anordnas *tisdagen den 28 januari kl. 13.00*.

Från regeringen skulle justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om särskild debatt om mäns våld mot kvinnor

I Sverige uppskattas att omkring var fjärde kvinna har utsatts för våld av en man de har eller haft en relation till. Varje dag anmäls 37 fall av misshandel mot kvinnor. Sedan 2000 har över 300 kvinnor i Sverige dömts av sin man, exman eller pojkvän. Kvinnor mister livet just för att de är kvinnor.

Under 2018 mördades 22 kvinnor vilket är en fördubbling mot 2017. Nyligen har två unga kvinnor blivit bortförda och mördade, 17-åriga Wilma Andersson och 20-åriga Emilia Lundberg. En pojkvän och en manlig barndomsvän sitter häktade misstänkta för att ha begått mordet. Två så grova brott under kort tid måste ses som en extraordinär händelse. I kombination med ökningen av antalet mord av kvinnor förra året anser vi att situationen är akut och att kraftfulla åtgärder måste vidtas.

Mäns våld mot kvinnor är ett av våra största folkhälsoproblem och den yttersta konsekvensen av ett ojämnt samhälle. Det är politikernas roll att agera för att stoppa våldet. Trots regeringens ansats om att allt våld mot kvinnor ska upphöra samt att samtliga partier anser sig ha politik för att stoppa våldet, ser vi att nuvarande åtgärder inte räcker. Att samhället upprepat sviker de kvinnor som drabbas. Trots att antalet kvinnor som årligen mördas som en konsekvens av mäns våld mot kvinnor ligger i nivå med antalet personer som mördas i gängrelaterat våld, får detta dödliga våld betydligt mindre uppmärksamhet från riksdagen. Trots att rapport efter rapport visar att samhället brister i arbetet med att skydda kvinnor och stoppa våldet, är insatserna för att åtgärda bristerna minst sagt blygsamma. Trots våldets enorma konsekvenser för såväl den enskilda kvinnan som samhället i helhet står politiken allt som oftast tyst. När två unga kvinnor inom loppet av två veckor blivit brutalt mördade måste riksdagens partier agera kraftfullt.

Med anledning av detta begär Vänsterpartiet en särskild debatt om våldet mot kvinnor. Det är viktigt att ansvarigt statsråd och företrädare för partierna ges möjlighet att redogöra för vilka åtgärder de anser bör vidtas för att effektivare bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Stockholm den 12 december 2019

Mia Sydow Mölleby

Gruppledare för Vänsterpartiet

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2019/20:67 till trafikutskottet

§ 7 Större komplementbostadshus

*Större komplement-
bostadshus*

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU6

Större komplementbostadshus (prop. 2019/20:31)

föredrogs.

Anf. 123 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag önskar att jag kunde säga: Här står vi äntligen med en lagstiftningsprodukt som regeringen har fått till på bästa sätt. Man har lyckats med ambitionen att göra det enklare och billigare att bygga små hus och små bostäder.

Tyvär är så inte fallet, inte heller denna gång. Det är häpnadsväckande, kan man tycka, med tanke på det låga reformtempo som regeringen håller. Inte ens med denna snigelfart lyckas man få det man får ur händerna rätt. Vi kan konstatera att vår nye bostadsminister Per Bolund – eller nye och nye, men vår bostadsminister sedan ett år tillbaka – knappt har levererat ett enda bostadspolitiskt förslag. Och när vi nu äntligen står här med ett bostadspolitiskt förslag, som man i och för sig kan tycka är ett bostadspolitiskt förslag på marginalen, har regeringen ändå lyckats krångla till det långt mycket mer än nödvändigt.

Det var ju så att en utredning från Boverket föreslog att vi skulle kunna bygga komplementbyggnader och komplementbostadshus upp till 30 kvadratmeter. När regeringen får denna utredning i sin hand väljer man att krångla till regelverket och säga: Nej, vi ska inte ha en ordning där vi har *en* typ av attefallshus. Vi ska ha en ordning där vi har *två* typer av attefallshus, där den variant som får vara 30 kvadratmeter kommer att omfattas av en lång rad krav, nämligen samma krav som gäller för att uppföra ett nytt bostadshus. Man behöver ha en tillgänglighetsanpassad toalett, man behöver isolera huset, man behöver ha treglasfönster, man behöver ha en lång rad saker som gör att denna byggnad blir onödigt dyr.

Och låt oss konstatera: 75 procent av de attefallshus som hittills har byggts i Sverige har inte uppfyllt de här kraven. De skulle alltså med dagens lagstiftning inte få uppgå till 30 kvadratmeter.

Fru talman! Om man strävar efter att förenkla för byggande bör man inte bry sig om ifall folk väljer att bygga en bastu, ett växthus, ett övernattningsrum eller en byggnad som håller full bostadsstandard för åretruntboende. Vi bör inte stå och försöka styra det härifrån med pekpinna. Det är naturligtvis välkommet om folk vill bygga till den högre standarden, men vi ska inte likt regeringen tvinga människor att välja ett alternativ som är långt mycket dyrare än vad som egentligen är nödvändigt och som i många fall helt saknar ändamålsenlighet.

För låt oss konstatera: Med den nya kraven kommer i princip hela storleksvinsten med förslaget, det vill säga de 5 kvadratmeterna, att gå åt till isolering och tillgänglighetsanpassning av badrum. Låt oss ställa oss frå-

gan: Är det verkligen så att man i en byggnad på 30 kvadratmeter känner att man vill använda 4 av dessa kvadratmeter till en toalett? Jag tvivlar faktiskt på det. Detta är en onödig byråkratisering från regeringens sida som helt saknar efterfrågan på den svenska marknaden.

Vill man inte ta mitt ord för sant kan man för all del läsa den intervju som Svenska Dagbladet gjorde med Sveriges största tillverkare av attefallshus. Han konstaterar där att detta är ett hinder och något som inte är efterfrågat av den breda kundbas som bygger attefallshus. Han konstaterar att 75 procent, som sagt, av de attefallshus som byggs i dag även med detta regelverk bara kommer att få uppgå till 25 kvadratmeter eftersom de inte uppfyller de högre ställda kraven.

Därför har vi moderater i all vår vishet lagt fram ett kompletteringsförslag som skulle innebära att riksdagen längre fram i vår stiftar skarp lag om att ändra denna fadäs från regeringens sida.

Vi har alltså lagt fram ett förslag som nu snart ska till Lagrådet för yttrande och som innebär att samtliga hus av attefallsstorlek ska få uppgå till 30 kvadratmeter. Det vore i sanning att förenkla det här institutet. Sedan ska vi naturligtvis se till att regeringen tar ytterligare steg mot att återkomma med fler bygglovsbefriade åtgärder och att man kanske på sikt kan göra de här byggnaderna ännu större.

Att hålla på som regeringen gör och krångla till det här genom att införa olika storlekskategorier med olika krav saknar helt ändamålsenlighet och är heller inte efterfrågat av branschen.

Med anledning av det, fru talman, skulle jag vilja yrka bifall till förslaget i propositionen men också säga till alla som funderar på vad som händer med det här att de ska ha förtröstan. Det kommer ytterligare ett förslag från Sveriges riksdag längre fram i vår som kommer att ställa den här ordan till rätta. Jag skulle också vilja yrka bifall till vår reservation 1 om att regeringen ska återkomma med fler bygglovsbefriade åtgärder.

(Applåder)

Anf. 124 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 och säga att jag gläds över att regeringen nu äntligen kommer med en proposition på området för att kunna utöka antalet kvadratmeter gällande de klassiska attefallshusen.

Vi har väntat länge på förslaget. Det har legat länge på regeringens bord, för man menade att man skulle se till att det var ordentligt grundat när det lades fram och överklaganden och liknande hade gått igenom. Däremot syns det i vår reservation 2 att vi tycker att regeringen borde ha gått ett steg längre när det gäller bygglovsbefriade ärenden och att de inte ska behöva hanteras på det sätt som regeringen föreslår i dag utan att man ska ha en mer förenklad form för detta.

Vi menar att det här är en god möjlighet, som också framgår i propositionen, att kunna få fram fler bostäder, även om vi kanske inte tror att det kommer att innebära någon större förändring på den bostadspolitiska marknaden.

Vi har också läst svaren från ett antal remissinstanser som oroar sig för de kulturhistoriska värdefulla områdena och menar att det finns risk att man förvanskar bebyggelsemiljön i de aktuella områdena. Vi tycker att det är viktigt att man följer upp så att det inte blir så som remissinstanserna är

oroliga för, alltså att kulturmiljöområden kan påverkas negativt. Vi har inte sett några större problem med de tidigare attefallshusen, men i och med att det här innebär fler kvadratmeter kan man tänka sig att intresset för de här husen blir större. Vi menar att det är en viktig fråga att följa. I och med att vi nu lägger fram en rad förslag som gör det enklare att bygga komplementbostadshus och komplementbyggnader kan det få en påverkan på många andra områden i bebyggelsemiljön.

Sverigedemokraterna ställer sig också bakom det framtida skarpa förslaget från Moderaterna gällande att antalet kvadratmeter ska ökas från 25 till 30 också när det gäller komplementbyggnader och inte bara komplementbostadshus. Det är en fråga som kommer att dyka upp i en senare debatt i riksdagen, men vi kan redan nu meddela att vi ställer oss bakom Moderaternas förslag.

I stora drag är det positivt att det kommer fram nya förslag på området, även om vi tycker att man hade kunnat gå mycket längre inom en rad områden som berörs av den här propositionen. Men vi har också känt, precis som utskottet uttalar, att vi inte bör förlänga processen, utan vi yrkar först bifall till förslaget i den här propositionen för att i ett andra skede komma med ett skarpt förslag där vi också utökar antalet kvadratmeter för komplementbyggnader.

Anf. 125 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Ibland känner man att man vill skrika lika högt som Gert Fylking gjorde när han skrek: "Äntligen!" Äntligen har vi ett förslag från regeringen som på något sätt kan påverka bostadssituationen, om än på marginalen. Äntligen har vi ett förslag från regeringen om att attefallshusen nu ska få möjlighet att växa från 25 till 30 kvadratmeter.

Vi kristdemokrater ställer oss bakom den förändringen. Vi anser att attefallshusen blir mer användbara av att bli lite större. I dessa tider när vi bygger alltför lite och det råder brist på bostäder är detta en välkommen förändring även om den inte kommer att vara den lösning som gör att vi kan andas ut. Jag är dock orolig över att regeringen nu slår sig för bröstet över denna förändring och i varje debatt vi har om bristen på bostäder kommer att ta fram detta som ett bevis på en hög reformtakt. Taktiken på nya reformer är väldigt låg, och det står väl klart med all önskvärd tydlighet att bostäder och bostadsbristen inte står i fokus för januaripartierna.

Ändringen innebär att den tillåtna byggnadsarean för ett komplementbostadshus som får uppföras utan krav på bygglov i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus utökas från 25 till 30 kvadratmeter. Förslaget syftar till att öka byggandet av komplementbostadshus och göra det möjligt att uppföra sådana hus med en högre boendekvalitet. Detta ställer vi kristdemokrater oss bakom.

Vi är dock inte nöjda med att förändringen bara gäller komplementbostadshus och inte alla attefallshus. Det vore naturligt att det gällde alla attefallshus, och jag är glad att utskottet har tagit beslutet att påbörja arbetet med en lagtext som kommer att göra det möjligt, i enlighet med Moderaternas förslag. Det kommer att ta ett tag innan det arbetet är färdigt, men jag har stor tillförsikt när det gäller att det kommer att bli bra både som lagtext och för medborgaren.

Sedan anser vi att intentionen med att attefallshuset skulle vara enkelt för den enskilde att uppföra genom att bara anmäla att man tänker göra det

har slagits sönder i Byråkratisverige. Vi vill tillbaka till det läget att det bara ska behövas en anmälan till kommunen att man avser att uppföra ett attefallshus, och jag har förstått att regeringen har samma uppfattning och arbetar med ett förslag om det.

Rekordmånga unga bor hemma hos sina föräldrar trots att de egentligen skulle vilja flytta hemifrån. 280 000 är ofrivilligt hemmaboende, enligt Hyresgästföreningen. Att vara mambo är nu den vanligaste boendeformen för en ung person. Planer på att bilda familj eller börja ett nytt arbete i en annan stad kan inte bli verklighet utan får skjutas upp till en osäker morgondag.

Jag skulle vilja vädja till januaripartierna att prioritera bostadsfrågan och ta tag i bostadsbristen i Sverige som inte kan lösas utan modiga förslag på att underlätta kreditrestriktionerna, fortsätta att effektivisera planprocessen och ge dem som bygger en möjlighet att kunna bygga och förvalta utan att vara oroliga för att gå med förlust.

Än en gång vill vi se förslag kring bospar och startlån och se över kreditrestriktionerna. Men framför allt vill vi se mod och ansvarstagande. Jag kan inte se att regeringen och januaripartierna visar mod eller ansvarstagande för den bostadsbrist som vi har i Sverige – inte här i kammaren och inte i debattartiklar. Denna regering har lett landet i fem år, och man har inte visat på mod eller ansvarstagande. Jag hoppas att man i denna debatt kommer att visa det och att den blir en början på att januaripartierna och regeringen tar ansvar för bostadsfrågan.

Med dessa ord yrkar jag bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 126 EMMA HULT (MP):

Fru talman! När det gäller mod och ansvar har det de senaste fem åren byggts betydligt fler bostäder än under alliansregeringens sammanlagda tid. Men jag håller med om att vi behöver ta ansvar och vara modiga. I fråga om de fem kvadratmeter som vi debatterar i dag handlar det kanske inte om mod och ansvar för att lösa bostadsbristen. Men det finns lösningar. För att lösa bostadsbristen i Sverige behövs flera olika delar. Det här är en del, fru talman.

Statsministern och regeringen har bjudit in stora delar av branschen till ett möte nu i februari, just för att ta gemensamt ansvar. Det här är ingenting som politiken kommer att lösa på egen hand, varken på riksnivå eller kommunal nivå. Men tillsammans med branschen kommer vi att ta steg framåt. Det tycker jag är att visa mod.

Jag går vidare till förslaget. Fem kvadratmeter till är vad det här lagförslaget handlar om. Fem kvadratmeter kan verka ganska litet. Men det kan vara ganska mycket. I Sverige har vi ett regelverk som innebär att bostäder som är under 35 kvadratmeter undantas från en lång rad av de saker som Carl-Oskar Bohlin tidigare nämnde i talarstolen. Man behöver inte ha ett tillgängligt komplementbostadshus om bostaden är på 30 kvadratmeter, som Carl-Oskar Bohlin sa. Det går att läsa om detta. Det står att det kan men inte att det ska vara på det sättet.

Detsamma gäller när vi bygger små lägenheter. Där gäller också andra regler. Och de förändringarna har vi infört ganska nyligen.

De här fem kvadratmeterna kan innebära att det blir en tillgänglig bostad. De kan innebära att man får en toalett, kanske till och med en vettig

toalett för dem som vill ha en sådan. Men det måste inte vara tillgänglighetsanpassat.

Varför väljer regeringen att i den här delen gå vidare bara när det gäller komplementbostadshus? Det handlar om det rättsliga läget. Enligt Europakonventionen lever vi inte upp till de krav som ställs på överklagandemöjligheter. Men på grund av bostadsbristen väljer regeringen att gå vidare med just bostadsdelen, innan vi har lyckats lösa det rättsliga läget vad gäller överklagandemöjligheterna. Innan vi har rätt ut det rättsliga läget är det dock inte ansvarsfullt att gå vidare och se över om även andra komplementbyggnader ska utökas i area.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 127 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Låt oss börja där Emma Hult slutade. Det stämmer att det finns undantag för bostäder som är mindre än 35 kvadratmeter. Men de undantagen avser att man kan kombinera samma yta för flera saker. Det medger dock inte undantag från tillgänglighetskraven för badrum. Därför har vi i dag en situation som bland annat innebär att det byggs studentbostäder med alldeles för stora badrum i förhållande till vad som efterfrågas. Det skulle naturligtvis bli konsekvensen av även de här kraven, i förhållande till byggnadens storlek.

Det här är ett exempel på att regeringen ständigt bestämmer sig för att krångla till saker.

Jag vill ställa några raka frågor till Emma Hult. Varför är det ett problem om människor vill uppföra ett växthus på 30 kvadratmeter? Varför är det ett problem om människor vill uppföra en bastu eller ett förråd på 30 kvadratmeter? Varför är det ett problem om människor vill ha ett övernattningsrum på 30 kvadratmeter som inte håller åretruntstandard?

Varför ser regeringen det här som ett så stort problem att man till och med väljer att frånga sin egen utredning och lägga tid och energi på att krångla till ett från början enkelt förslag? Det är helt obegripligt, fru talman. Oavsett om man tycker att det här är en viktig reform eller en förändring på marginalen är det obegripligt att vår regering kan ägna sig åt att krångla till enkla förslag som är färdiga och klara att genomföras.

Anf. 128 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Carl-Oskar Bohlin.

Hade det rättsliga läget varit ett annat hade det inte varit ett problem. Jag kan personligen tycka att det i viss mån är problematiskt att vi går fram med att utöka antalet kvadratmeter när det gäller komplementbostadshus. Men i den andra vågskålen ser jag att det i den här situationen är viktigt att vi kan skapa fler bostäder.

Jag tycker inte att det är ett problem om människor vill bygga ett växthus på 30 kvadratmeter. Det kan man göra i dag, men man måste söka bygglov för det.

Det rättsliga läget är sådant att vi, enligt Europakonventionen, inte har rätt ut hur grannarna ska ha rätt att klaga eller inte. Jag tycker därför att vi först måste reda ut det. Det har regeringen också aviserat att man ska göra. Det är kärnan i den här utmaningen.

Anf. 129 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det finns tyvärr inte särskilt mycket i Emma Hults resone-
mang som hänger ihop. Om rättsläget nu skulle vara så problematiskt i
förhållande till Europakonventionen hade man inte gått fram ens med det
här förslaget. Rättsläget blir inte mer tydligt bara för att man ställer krav
på ett tillgänglighetsanpassat badrum. Det är ett helt och hållet obegripligt
argument.

Dessutom är Sverige en suverän stat. Och det här är den statens högsta
beslutande organ. Det är vi i det här rummet som äger det rättsliga läget
och som avgör vad vi vill göra med det, fru talman.

Om regeringen tycker att frågan är för dåligt beredd hade man kunnat
åtgärda det. Man har pratat om det här i två års tid, och utflödet av det som
från början var enkelt och lättbegripligt för alla inblandade blir ett till-
krånglat förslag. Man gör också en lång rad svenskar besvikna. De har
väntat på att få bygga ytterligare fem kvadratmeter. Men det visar sig att
för att kunna göra det måste de bygga ett tillgänglighetsanpassat badrum,
vinterisolera, ha treglasfönster och vad det nu kan vara. Det är helt onödigt
och helt bortkastat från regeringens sida, fru talman.

Anf. 130 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Carl-Oskar Bohlin uppfattade något av det
jag just sa som lustigt eftersom han inledde sin slutreplik med att skratta
åt det. Det är lite härskartekniksaktigt. Men vilken taktik Carl-Oskar Boh-
lin vill använda är upp till honom.

Regeringen lägger till fem kvadratmeter så att man kan bygga en toa-
lett, så att det kan bli en dräglig bostad och så att vi kan se till att skapa
fler bostäder i Sverige för att fler ska få någonstans att bo. Det är vad re-
geringen gör.

Jag vill att vi reder ut det rättsliga läget innan vi går vidare med de
delarna. Det är också vad civilutskottet kommer att göra, i och med det
som Moderaterna har drivit fram i utskottet.

Vi behöver skapa fler bostäder. Det här är ett led i att göra det.

Anf. 131 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag tvivlar inte på att Emma Hult både har mod och tar
ansvar. Tyvärr visar historien att regeringen inte har samma mod eller tar
samma ansvar som Emma Hult.

Vi som vet hur planeringsprocesserna går till i kommunerna vet att det
tar runt tre, fyra eller fem och kanske sex eller sju år innan en bostad är
färdigställd. Det betyder att de bostäder som färdigställdes 2015–2018
egentligen är en konsekvens av det arbete som alliansregeringen gjorde
2006–2014. Det betyder också att de bostäder som färdigställs just nu är
en konsekvens av det arbete som gjordes av den regering som satt
2014–2018. Och det är otvetydigt att antalet bostäder som byggs i Sverige
minskar. Det minskade 2018, det minskade 2019 och det finns prognoser
som visar att det kommer att minska även 2020. Även prognoserna för
2021 visar att det kommer att minska.

Det är därför jag talar om att det är viktigt att politiker och januaripar-
tierna är modiga och vågar ta ansvar. Det är de som har ansvaret för Sve-
rige. De har ansvaret för att se till att det finns förutsättningar för männi-
skor och företag att bygga bostäder.

Det är jättebra att man kommer fram med en sådan här produkt, så långt det är möjligt. Jag inser att det finns saker som gör det problematiskt att fullt och fast lägga fram förslag för alla attefallshus. Därför är jag glad och lycklig att utskottet har gjort en annan värdering.

Jag menar dock att om man har mod och vill ta ansvar finns det fler åtgärder som måste vidtas. Fler saker måste till för att vi ska få upp antalet bostäder som byggs i Sverige.

Är Emma Hult beredd att driva på bostadsministern så att prognoserna för 2021 och kanske framåt visar ett ökat byggande så att vi kan få fler bostäder i Sverige?

Anf. 132 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Larry Söder för komplimangen som han inledde replikskiftet med. Men jag tror att både jag och regeringen tar ansvar och har mod.

Jag tror att en kommuns genomsnittliga planeringsprocess inte är fyra år utan kanske två, så den där peaken 2017 kan vi nog ändå ta lite kredd för. Men det är framför allt arbetet i kommunerna, där vi ibland styr tillsammans och ibland är mot varandra, som gör att det byggs så pass mycket som det har gjort. Vi bygger inga bostäder från regeringens sida eller från nationellt håll.

Ja, jag är absolut beredd att driva frågan vidare. Vi behöver se till att det byggs fler bostäder och att vi får en prognos som är om inte hög och ökande så i alla fall jämn, så att vi har bra spelregler för dem som bygger och för dem som ska bo i vårt land. Det behöver vi göra tillsammans, för det här är någonting som behöver hålla över lång tid.

Det här är ett förslag som gör att det förhoppningsvis kommer att tillskapas fler bostäder. Den lagstiftning som ni genomförde när ni satt i regering hade uppenbart vissa brister, eftersom det har funnits en rättslig osäkerhet som vi nu försöker reda ut. Jag hoppas att vi tillsammans ska kunna göra det, så att det kan bli enkelt att bygga komplementbostadshus också i framtiden.

Anf. 133 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Om man har mod och tar ansvar, varför vågar man då inte lägga fram ett förslag om att se över kreditrestriktionerna? Om man har mod och tar ansvar, varför ser man då inte över möjligheten att införa bospår? Om man har mod och tar ansvar, varför ser man då inte till att det går att ta startlån? Jag vet att de tankarna finns, men man vågar inte.

Om man har mod borde man också ta hjälp av alla partier i Sveriges riksdag för att se var vi kan hitta varandra, vad den gemensamma nämnaren är och vad vi kan gå fram med. Men man har inte modet till det.

Vi i oppositionen har under ganska lång tid frågat när det blir bostadspolitiska samtal, så att vi under former kan diskutera hur vi kan lösa detta. Det här är inte ett problem bara för regeringen. Det är ett problem för svenska folket, och det är Sveriges riksdag som ska hjälpa till i sådana delar. Var finns modet till detta? Om man inte vågar det menar jag att man inte tar ansvar.

Anf. 134 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Nu handlar den här debatten om fem kvadratmeter i komplementbostadshus. Men jag gillar att Larry Söder breddar den.

Alla de åtgärder som Larry Söder valde att ta upp är sådant som vi diskuterar. De hade kunnat genomföras med någon tidigare regeringskonstellation, men det gjordes inte då heller. Precis som Larry Söder vet finns det utmaningar vad gäller både finansiering och utformning.

Jag hoppas att det möte i februari som statsministern tillsammans med bostadsministern har kallat till kommer att leda framåt också i de frågorna. Jag hoppas att branschen ser till att framföra att vi behöver både detta och annat för att kunna komma vidare. Jag är också övertygad om att det kommer att behöva komma till ekonomiska reformer på det här området. Det är inte bara vår kära plan- och bygglag som det behöver göras fler hål i och fler undantag från. Det är inte så vi bygger alla de bostäder som behöver byggas i Sverige.

(Applåder)

Anf. 135 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU6.

Regeringen gav Boverket i uppdrag att se över frågan om domstolsprövning av de nya bygglovsbefriade åtgärder som infördes 2014 och utreda förutsättningarna för att utöka byggnadsarean från 25 till 30 kvadratmeter för de i dag bygglovsbefriade komplementbostadshusen och komplementbyggnaderna, i vardagligt tal kallade attefallshus. I uppdraget ingick även att se över förutsättningarna för en sammanslagning och förenkling av bestämmelserna om bygglovsbefriade åtgärder för en- och tvåbostadshus.

Regeringen har utifrån Boverkets förslag och utifrån remissinstansernas synpunkter, inte minst Lagrådets, konstaterat att en större översyn av regleringen om bygglov behöver göras för att inte bestämmelser ska strida mot Europakonventionen.

I princip samtliga remissinstanser förutsätter att de rättsliga bristerna i regelverket hanteras. Dock vill regeringen redan nu genomföra *en* del av de förändringar som Boverket föreslagit, nämligen utökningen av byggnadsarean för komplementbostadshus. Vi socialdemokrater delar regeringens syn utifrån följande argument.

Att utöka byggnadsarean från 25 till 30 kvadratmeter kommer att kunna skapa bättre boendekvaliteter i de bostäder som redan i dag byggs. Det skulle göra dessa mer attraktiva genom att grundläggande funktioner ryms inom byggnaden och därmed göra bostaden mer självständig gentemot huvudbyggnaden. Även valfriheten skulle öka för den enskilde genom att större möjligheter till alternativa planlösningar ges, samtidigt som kraven på tillgänglighet *kan* uppfyllas.

Komplementbostadshus utan bygglov har endast haft en begränsad betydelse för bostadsförsörjningen, men med en ökad byggnadsarea från 25 till 30 kvadratmeter bedömer en fjärdedel av Sveriges kommuner att byggandet av komplementbostadshus kan öka. Med hänsyn till det stora behov av bostäder som finns i stora delar av vårt land känns det angeläget att snarast förändra denna del för att öka tillgången till bostäder.

Vad gäller bostadsförsörjningen behöver det produceras bostäder som svarar mot vad folk har råd att efterfråga. Komplementbostadshusen kan vara en del i detta genom denna förändring.

En bidragande del till att bostadsproduktionen har sjunkit, speciellt av dyra bostadsrätter i Stockholm, är att prisbilden blivit för hög. Detta flaggade Sveriges Byggindustrier för redan våren 2015. I deras rapport, som jag hänvisat till sedan dess, framhåller de att bostäder i den prisklass som då byggdes endast kunde efterfrågas av ca 170 000 hushåll fram till 2020 i ett högsenario.

Nu har dock denna nivå passerats med råge. Mellan 2015 och 2019 har det påbörjats över 280 000 bostäder. Men rapporten visar ändå på att ingen kan vara förvånad över att marknaden på dyra bostäder var mättad.

Det var också därför den socialdemokratiskt ledda regeringen införde investeringsstödet – för att billigare hyresrätter som normalinkomsttagare kan efterfråga skulle byggas. Det har inte bara skapats 25 000 nya hyresrätter med stödet. Det är även en tydlig signal om behovet av bostäder med lägre kostnader.

Flera bostadsutvecklare arbetar med att ta fram bostäder i olika former som svarar mot vad folk har råd att efterfråga. Exempelvis finns det en kooperativ bostadsutvecklare som på riktigt prövat formen hyrköp. Hushåll som i dag kanske inte har tillräckligt med eget kapital för insatsen får möjlighet att hyra bostaden under några år för att kunna spara ihop pengar och sedan köpa sin bostadsrätt.

Fru talman! Det viktiga är ändå att alla parter tar sitt ansvar för att det produceras bostäder som det stora flertalet kan efterfråga. Det har sjunkit, men det vi ser i Boverkets prognoser är en stabilisering kring 50 000 bostäder per år. Det är historiskt sett en ganska hög siffra, men den är absolut inte tillräcklig.

Det kommer dock inte att byggas fler bostäder än vad folk har råd med. Därför behöver det, om byggandet ska öka ytterligare, byggas fler bostäder för normalinkomsttagare. Då kan inte priserna skena iväg. Men det är det som har skett under många år, och därmed har många människor stängts ute från att kunna efterfråga en nyproducerad bostad.

Fru talman! Därför behövs åtgärder som investeringsstödet, som nu ligger klart i budgeten, fler förenklingar i planprocessen för att snabba på byggandet och därmed hålla nere kostnaderna, förenklade redovisningsregler för allmännyttan på svaga bostadsmarknader med mera – för att nämna några av de förslag som finns med i januariavtalet.

Som Emma Hult precis nämnde har statsministern tillsammans med bostadsministern bjudit in branschföreträdare för diskussion i februari om hur byggandet ska kunna öka. Det krävs att alla parter tar sitt ansvar. Stat, företag och kommuner måste göra sitt yttersta för att vi ska kunna trygga en god bostadsförsörjning.

För att sluta där jag började mitt inlägg: Utökningen av byggarealen för komplementbostadshusen är en liten men inte desto mindre viktig del av bostadsförsörjningen.

Fru talman! Jag vill återigen yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU6.
(Applåder)

Anf. 136 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Tack, Leif Nysmed, för ett anförande som förvisso till största del handlade om helt andra saker än de vi står här och debatterar i dag.

Jag kan inte låta bli att fastna vid argumentet som framförs att man krånglat till förslaget för att rättsläget är osäkert. Det man hänvisar till är att etableringen av ett attefallshus inte går att överklaga av till exempel grannar. Men varför skulle rättsläget bli mer klart bara för att man uppställer kravet på att attefallshuset innehåller ett stort badrum? Det är helt och hållet ologiskt.

Jag skulle vilja återgå till det som är pudelns kärna i detta. Regeringen tycker inte om valfrihet. Regeringen tycker inte om när människor får bestämma själva hur deras byggnader ska se ut och vad de ska innehålla. Det framgick tidigare i replikskiftet med Emma Hult. Anledningen till att vi utökar med fem kvadratmeter är att man ska bli tvungen att bygga ett badrum. Det är för att det ska kunna få plats ett större badrum.

Tänk om man inte vill ha ett badrum i sitt attefallshus. Tänk om man vill bygga ett växthus. Tänk om man vill bygga en bastu eller göra någonting helt annat. Varför ägnar regeringen så stor kraft och möda åt att krångla till saker för människor när det hade varit mycket enklare att bara följa utredningens förslag?
(Applåder)

Anf. 137 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Om vi skulle följa Boverkets förslag skulle vi inte ha lagt fram det här förslaget över huvud taget. Det står tydligt i propositionen. Det kan du läsa själv. Det är bara att bläddra upp sidorna.

Vi väljer dock att gå fram med just bostadsdelen och möjliggöra för dem som vill bygga en bostad av sitt attefallshus att kunna göra det. Det ska kunna ske så snart som möjligt redan nu från mars. Det trodde jag att vi var överens om i utskottet.

När det gäller det rättsliga läget har vi ingenting emot att man ska kunna utöka den andra delen till 30 kvadratmeter. Men det är utifrån det rättsliga läget som det är problematiskt att gå fram med större förändringar. Därför väljer vi att ta den del som vi tycker är viktigast, och det är bostadsdelen. Komplementbostadshusen kan utökas med fem kvadratmeter.

Sedan förstår jag inte riktigt. Om vi bygger ett bostadshus i form av ett attefallshus, varför skulle det vara så konstigt att man vill ha ett sjyst badrum eller en sjyst toalett? Vad är det problematiska i det? Det är en möjlighet som öppnas och inte ett måste. Vi har lite olika uppfattningar i den frågan. Det märker jag. Vi kommer nog inte att lösa den frågan här i talarstolen.

Det är något som öppnar valfriheten för dem som kommer att kunna få en bostad i ett attefallshus framöver. Vi får väl återkomma till den andra frågan, som jag inte tror att vi är så jätteoense om heller.

Anf. 138 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Argumentationen saknar helt logik. Å ena sidan säger man: Nuvarande läge strider mot EKMR. Därför går vi fram med ett förslag som också strider mot EKMR för att vi tycker att det är angeläget. Man får väl

helt enkelt låta Europadomstolen pröva frågan och sedan återkomma med att ändra lagstiftningen i övrigt.

Det är helt orimligt att lösa den frågan genom att dra gränsen vid att kräva ett större badrum för vissa attefallshus och inte göra det för andra och därmed säga att vi har löst frågan. Det saknar helt logik.

Det som är min poäng, Leif Nysmed, är att jag inte vill tvinga människor att välja det ena eller det andra. Det är klart att det är sjyst med att bra badrum. Det är klart att de som vill bygga ett bra badrum ska få göra det. Det är därför vi röstar igenom propositionen i dag.

Min fråga till dig är: Varför vill ni beröva andra människor som inte vill ha ett badrum i sitt attefallshus möjligheten att bygga 30 kvadratmeter? Det är pudelns kärna. Då håller det inte med någon logik att stå och hänvisa till EKMR när man går fram med ett förslag som möjliggör byggandet av hus på 30 kvadratmeter men ställer krav på hur de ser ut inuti. Det är väl knappast det som människor vill överklaga.

Anf. 139 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt problematiken i det du säger, Carl-Oskar. De som väljer att bygga ett komplementbostadshus bör ha en toalett, eller hur? Det behöver vara en bra toalett, kan vi tycka. Det finns heller inte något krav på att den ska se ut på ett visst sätt. Det finns undantag, som vi har hävdad här.

För dem som vill bygga en bastu finns det inte några krav på att de ska ha en toalett eller om de vill bygga en större friggebod. Du kan bara bygga 25 kvadratmeter än så länge. Det är vad det hänger på. Men du behöver inte ha en toalett i friggeboden. Det kan vi stryka på en gång. Det gäller just komplementbostadsdelen.

Det är viktigt att vi går fram med just bostadsdelen. Den är ändå pudelns kärna i detta. Vi vill redan nu öka möjligheten innan vi har fått igenom några förändringar. Utredningen tittar på det stora om hur vi undviker att krocka med Europakonventionen. Det måste vara vårt mål att inte göra det.

Detta är en lite mindre del. Skulle vi ha hela delen och tillåta att alla attefallshus får vara 30 kvadratmeter skulle det bli ett mycket större frånsteg än vad det är i dag. Vi får väl se om vi har gjort den bedömningen rätt eller inte när vi fortsätter behandlingen i utskottet.

Det ska bli intressant att se vad Lagrådet säger till oss i sitt remissyttrande. Det kan möjligtvis få mig att ändra uppfattning om det har en bra argumentation för det. Men just nu ser inte jag den möjligheten. Det viktiga är att vi får gå vidare med bostadsdelen för att också kunna skapa fler attraktiva bostäder i attefallsformen.

Anf. 140 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Replikskiftet mellan Leif Nysmed och Carl-Oskar Bohlin visade tydligt skillnaden mellan oppositionen och majoriteten när det gäller attefallshuset. Jag tänkte bredda diskussionen lite grann.

Leif Nysmed tog i talarstolen upp frågan om investeringsstödet. Jag vill fråga varför Leif Nysmed tycker att det är viktigare med företagsstöds politik i stället för bostadspolitik. Företagsstöd är det när man ger ett stöd till ett företag, vilket investeringsstödet är.

Jag har i denna talarstol pläderat ganska många gånger för att i stället ha ett bospar. Det är ett stöd som går till den enskilda människan som behöver en bostad, det vill säga bostadspolitik. Varför är Leif Nysmed så vurmande för företagsstödspolitik och inte för bostadspolitik? (Applåder)

Anf. 141 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Larry Söder undrar varför jag vurmar för investeringsstödet. Det är en rent praktisk och pragmatisk fråga. Jag vet att det i slutändan ger lägre hyror än de hyror som tas fram genom presumtionssystemet som finns i dag, presumtionshyrorna. Det är det helt avgörande.

Ska vi bygga bostäder – oavsett om det är ägt boende eller hyrt boende – måste kostnaden ned för att normalinkomsttagare ska kunna efterfråga bostäder. Det är en pragmatisk fråga. Det är inte en ideologisk fråga eller någonting. Det är inget som Karl Marx har skrivit om tidigare i någon bok på 1800-talet. Det är en pragmatisk lösning som ger resultat.

Det sätter också press på övriga marknaden att hålla nere slutkostnaden för den som antingen ska köpa eller hyra sin bostad. Får vi inte fram fler hyreslägenheter kommer inte övriga marknaden som inte kan styras heller att hålla igen kostnaderna. Det är min uppfattning.

Jag tycker att det behövs ett stöd som gör att normalinkomsttagare även kan efterfråga en nyproducerad bostad.

Anf. 142 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag noterade att Leif Nysmed inte svarade på frågan varför han inte tyckte att bostadspolitik var viktigare än företagsstödspolitik. Jag ska förenkla frågan för Leif Nysmed så att den kanske blir enklare att svara på. Är Socialdemokraterna för eller emot bospar? Det räcker med ett ja eller nej på den frågan.

Anf. 143 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Larry Söder ställer frågan om jag är för eller emot ett bospar. Jag tycker att det är en intressant form att titta på. Vi har inte tagit ställning för eller emot det. Men ett bospar riktar sig till dem som har möjlighet att bospara. Alla människor har inte möjlighet att bospara även i ung ålder.

Sedan måste vi komma ihåg att bostadspolitik någonstans handlar om att se till att människor kan ha en god bostad som man också har råd med. Jag tycker att investeringsstödet är tydligt bostadspolitiskt, för det ger människor möjlighet att efterfråga en ny bostad.

Det finns dock ett problem. Vi pratar hela tiden om att man ska öka belåningen för att få en bostad. Men det är ju begränsat till den del av befolkningen som har trygga anställningar och goda inkomster.

Det finns de som har goda inkomster men inte trygga anställningar. Vi har någonting som vi kallar för allmän visstidsanställning, som stökar till det för väldigt många. Då spelar det ingen roll om man har bosparat under hela sitt unga liv för att kunna köpa en bostadsrätt, för man kommer inte ens in på banken. Du får inte ens låna telefonen på banken, var det någon som sa. Jag tyckte att det var lite skämtsamt och roligt, men det var det kanske bara jag som tyckte.

Det handlar alltså också om arbetsmarknadens politik i den här frågan om man ska kunna öka belåningen. Vi har tyvärr i dag en stor grupp unga, upp till 35 år, inom Kommunal som inte ens är välkomna in på banken. Det är de här människorna vi också måste tänka på i sammanhanget.

Det är alltså inte bara att säga ja eller nej till bospar och tro att man har löst bostadspolitiken med det. Det krävs mycket mer, och det krävs mer omfattande frågor. Men jag är inte avvisande på något sätt till att diskutera bosparformen vidare.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

§ 8 Sjöfylleri

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU8

Sjöfylleri

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 12.)

§ 9 Förskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU8

Förskolan

föredrogs.

Anf. 144 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Sverige borde vara ett land där varje barn som kliver in första dagen genom dörrarna på förskolan vet att här spelar det ingen roll om jag är fattig eller rik, vilket kön jag har eller vilket namn jag bär. Här kommer jag att få samma chans som alla andra att uppnå mina drömmar. Så borde ett hederligt välfärdssamhälle fungera. Men det gör inte Sverige.

Forskningen är överens om att den tid barnen tillbringar i förskolan spelar roll i förhållande till framtida studier. Det är tydligt att barn som har gått i förskolan har bättre utveckling i senare årskurser i förhållande till barn som inte har gått i förskolan. Ju tidigare barnen möter lärande i språk och matematik, desto enklare blir grundskolan. Vi vet att det är så här, och därför vet vi också att socialdemokratisk politik och budget inte räcker till.

Fru talman! Tack och lov vann Moderaterna valet 2006 och kunde tillsammans med Alliansen genomföra ett stort antal reformer. En ny läroplan togs fram. Naturvetenskap och teknik fördes in. Läraruppsatzen förtydligades och fokuserades på lärarlegitimationer. Förskolan blev en egen skolform, och alla barn fick tillgång till den från tre års ålder med 15 avgiftsfria timmar i veckan.

Men 2014, när Stefan Löfven blev statsminister, stannade reformerna och den positiva utvecklingen av förskolan upp. Våren 2019 kunde vi läsa

Prot. 2019/20:58

15 januari

*Större komplement-
bostadshus*

Förskolan

Skolverkets rapporter: Andelen personal med förskolläraryxamen minskade, och i dag är inte ens 40 procent av de anställda behöriga lärare. Barngrupperna blir dessutom större. Vi går alltså i direkt motsatt riktning i jämförelse med alliansåren 2006–2014.

Därför, fru talman, föreslår Moderaterna en rad insatser för att säkerställa att klassresan börjar i klassrummet. Permanenta Förskolelyftet, och se till att förskollärares möjlighet till kompetensutveckling garanteras! Inför en ny KPU för akademiker och yrkesverksamma som vill bli förskollärare! Utöka antalet platser på förskolläraryrket, och se till att de hamnar i de delar av landet där bristen på behöriga lärare är absolut störst!

Vi behöver utreda möjligheten till förstälartjänster. Särskild kompetens, men också karriärmöjligheter, behövs även inom förskolan. Insatser för att barn inte ska behöva ärva sina föräldrars utanförskap behövs. Därför är det viktigt med vårt förslag om 30 avgiftsfria timmar för barn till föräldrar som saknar studievana och som står långt bort från arbetsmarknaden. Dessutom behöver specialpedagoger och speciallärare bli en naturlig del även av förskolan.

För en god studiefortsättning behöver vi se till att vi har ett system som garanterar en relevant överlämning när barn lämnar förskolan och börjar grundskolan. Bland annat därför föreslår Moderaterna en kartläggning av barnens språkutveckling.

Till sist – det är kanske det viktigaste – vill vi att varje nyanlännt barn eller barn till nyanlända föräldrar ska gå i obligatorisk språkförskola från tre års ålder. För att Sverige någonsin ska kunna bli det där landet där varje barn har en chans kräver Moderaterna detta.

I går annonserade Moderaterna på sin presskonferens en stor satsning på välfärden – en efterlängtd och välbehövlig satsning. Vi föreslår utöver ordinarie budget 2,1 miljarder kronor till skola och utveckling. Moderaterna pratar inte bara om välfärd; vi finansierar den också.

Därför, fru talman, vill jag tacka för mig och yrka bifall till Moderaternas reservation nr 1.

Anf. 145 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Det har nu gått ungefär ett år sedan vi senast debatterade området förskolan. Sedan dess har vi alla träffat representanter för förskoleupproret minst en gång, och många av oss fler gånger än så.

Efter att förra året ha hört alla partier slå sig för bröstet och tala om vikten av vår förskola och sedan ha tagit del av förskoleupprorets berättelser kunde man någonsins kanske förvänta sig att vi i budgeten för 2020 skulle få se stora tydliga satsningar på just området förskola.

Vi fick exakt raka motsatsen. På utgiftsområdet som syftar till att stimulera minskade barngrupper föreslog regeringen en minskning. Man föreslog en minskning av anslagen till förskolan och arbetet med minskade barngrupper med nästan 700 miljoner kronor. Det är en minskning som motsvarar ungefär 15 procent.

Under 2019 påbörjade jag något som jag har valt att benämna en förskoleturné över hela vårt land. Jag har redan hunnit besöka förskolor i Norrbotten, i Skåne, i Stockholm, i Göteborg och i Uppsala. Det är en turné som jag avser att fortsätta med under hela mandatperioden för att ta del av den vardag som vi bland annat debatterar här i dag.

I samband med ett av dessa besök tog jag en promenad på en förskolas rastgård tillsammans med en pedagog. Vi passerade ett förråd där det fanns ett stort antal tvåhjulingar. De stod uppställda på en hylla där barnen inte kunde komma åt dem. Pedagogen berättade för mig att man inte hade kunnat använda sig av tvåhjulingarna på länge trots att barnen verkligen älskade dem.

Den naturliga följdfrågan blev såklart: Varför använder ni inte tvåhjulingarna? Pedagogen berättade då att även om barnen har hjälm och skydd är dessa tvåhjulingar lite riskabla, och om de ska användas måste en vuxen alltid vara där och ha uppsikt över barnen. På just denna förskola var det en omöjlighet.

Pedagogen berättade vidare att den hemska sanningen var att de inte hade fullständig koll på barnen på förskolan. Hon mådde fruktansvärt dåligt över det faktum att hon flera gånger i samband med att föräldrarna hade kommit för att hämta sina barn och frågat var någonstans barnet var hade fått svara att hon inte visste, följt av något svar baserat på var någonstans barnet brukar vara eller vilka barn som barnet brukar umgås med.

Varför situationen var så här på just denna förskola var inget som hon behövde fundera på – det var på grund av storleken på barngruppen och antalet barn per pedagog. Det här är vad hon sa: Vi har ett stort antal barn per pedagog här – 7,2. Det är helt omöjligt att hålla koll, så för barnens säkerhet tar vi inte fram våra tvåhjulingar. Det är mycket annat i vår verksamhet vi skulle vilja göra, men vi vågar inte. Det är helt enkelt för farligt. Och vi ska inte ens prata om de dagar vi har ont om personal.

I samband med en frågestund här i riksdagen frågade jag utbildningsminister Anna Ekström om hur regeringen i denna tid av kris och uppror kan välja att dra ned på förskolans ekonomi med nästan 700 miljoner när förskolan skriker efter mer resurser. Svaret blev att jag svartmålade situationen.

Jag och Sverigedemokraterna efterfrågar ett tak på max 5 barn per pedagog. Snittet är ju 5,1 barn per pedagog, så hur stor skillnad kan det egentligen bli om vi drar ned det till 5,0? Utbildningsministern har säkert rätt i att en minskning om 0,1 barn per pedagog inte gör särskilt stor skillnad. Jag delar nog den uppfattningen. Men för en förskola där det är 7,2 barn per pedagog och personalen inte vet var barnen befinner sig skulle ett tak på max 5 barn göra mycket stor skillnad.

Det här vet såklart utbildningsminister Anna Ekström. Utbildningsministern är en klok person och en god debattör, och hon brinner för svensk utbildning. Det råder inget tvivel om det. Men utbildningsministern vet också att 5,1 är just ett snitt och inget annat. Det finns förskolor som har betydligt färre barn än 5,1 per pedagog. Där är detta inte ett problem. Men i de förskolor som har 6, 7, 8 barn per pedagog skulle ett maxtak på 5 barn per pedagog kunna utgöra skillnaden mellan trygghet och otrygghet – eller mellan välmående personal och utbränd personal. Att sänka snittet från 5,1 till 5,0 barn respektive att sätta ett maxtak på 5 barn är två vitt skilda saker.

Vi i Sverigedemokraterna tror på ett maxtak, och vi tror på de effekter ett sådant tak skulle kunna ge. Av den anledningen valde Sverigedemokraterna att satsa 1,3 miljarder på området förskola. Vi valde att kalla det förskolemiljarden, vilket egentligen är felaktigt eftersom det faktiskt är 300 miljoner mer än 1 miljard.

Regeringen minskar som sagt anslagen till förskolan med 700 miljoner.

Sverige har en förskola som är så pass god att andra länder ser svensk förskoleverksamhet som en inspirationskälla och ett föredöme, där alla barn oavsett sina unika förutsättningar har rätt till barnomsorg.

De pedagoger som varje dag arbetar för att våra barn ska kunna erhålla denna omsorg har dock inte en lika väl fungerande situation. Mycket hög arbetsbelastning, kraftig underbemanning, för många bisysslor och mycket begränsade ekonomiska förutsättningar för den löpande verksamheten utgör tyvärr en del av verkligheten inom förskolan.

Detta har inte enbart lett till ökat antal sjukskrivningar, utbränd personal, hög personalomsättning samt försämrad trygghet och kontinuitet hos barnen. Det har gått så pass långt att förskolepersonal över hela landet har gått samman i nätverk, exempelvis förskoleupproret, för att tillsammans kämpa för förbättrade villkor och en förbättrad arbetssituation.

Vi måste sätta större fokus på personalens förutsättningar och aktivt arbeta med att minska belastningen, öka bemanningen och motverka antalet sjukskrivningar. Våra förskolebarn ska ges bästa möjliga förutsättningar, och då spelar personalen en avgörande roll.

Personalen inom förskolan har stor likhet med exempelvis personalen inom vården. De älskar sitt jobb, de brinner för det de gör och de sätter barn och patienter i det absolut främsta rummet – oftast framför sig själva. När resurserna minskas sliter personalen ännu hårdare för att nedskärningarna inte ska drabba barnen och patienterna. De vänder ut och in på sig själva för att ingen som behöver omsorg ska behöva bli lidande. Det enda beslutsfattarna ser är att verksamheten fortsätter fungera trots nedskärningarna, så de testar att dra åt lite till och effektivisera lite mer. Inte sällan slutar det med att personalen sjukskrivs, blir utbränd eller byter jobb. Då slänger man in ny personal och börjar om igen.

Alla partier pratar om vikten av förskolan. Sverigedemokraterna går från ord till handling och satsar de ekonomiska medel som behövs för att det ska bli verklighet. Tyvärr fick vi inte stöd för vår satsning på en så kallad förskolemiljard. Jag tror tyvärr att vi inte heller kommer att få stöd för vårt yrkande om att förbättra arbetsmiljön för vår förskolepersonal.

Det Sverigedemokraterna ordagrant föreslår – vilket också är mitt yrkande, fru talman – är bifall till Sverigedemokraternas reservation 5 i betänkandet: ”att särskilt fokusera på och aktivt verka för att förbättra förskolepersonalens arbetsmiljö.” Jag tar det en gång till: ”att särskilt fokusera på och aktivt verka för att förbättra förskolepersonalens arbetsmiljö.”

Som ett ytterligare steg för att förbättra situationen för våra pedagoger inom förskolan föreslår Sverigedemokraterna även ett slopat karensavdrag.

Alla som har barn i förskoleåldern känner säkert igen en vardag som med jämna mellanrum är kantad av förkylningar och influensor. Förskolan, där många barn finns samlade på liten yta, är en känd riskzon för smittspridning.

På samma sätt som det är självklart att förskolan inte accepterar att sjuka barn deltar i verksamheten ska det vara självklart att barn inte behöver befinna sig på en förskola med sjuka pedagoger. Det bör vara självklart att varken barn eller personal vistas i verksamheten då man är sjuk utan är hemma tills man är frisk.

Karensavdraget som det är utformat i dag försvårar möjligheten att stanna hemma. Genom ett slopat karensavdrag för förskolepersonal möj-

liggörs i större utsträckning hemmavistelse för att bli frisk. Fördelarna är flera: Det bidrar till ökad hälsa och ökat välmående och minskar eventuell stress hos personal som annars känner behov av att arbeta samtidigt som man inte är frisk. Det förhindrar även ökad smittspridning mellan personal och barn i de fall personal i stället är sjukskriven vid sjukdom.

Med det avslutar jag mitt anförande. Jag ber om ursäkt för att jag dragit över tiden med några sekunder och yrkar som sagt bifall till Sverigedemokraternas reservation 5.

(Applåder)

Anf. 146 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman!

Socialdemokraterna är här, Moderaterna är här och Vänstern är här och MP, KD och SD är här.

I vårt glada lag har vi Liberalerna här i dag, och tittarna och talmanen är här i dag.

Åh, det är så roligt att alla är här i dag!

Vi har väl alla, tror jag, hört den inledningen på dagen, antingen som vuxna som varit med barnen i förskolan eller som barn. Många av er har säkert själva gått i förskolan i Sverige. Det har inte jag, så jag har träffat på denna fina sång först som vuxen när jag har varit med mina barn i förskolan.

Förskolan är en oerhört viktig del av barnens uppväxt, och det är en fantastisk sak när man ser hur bra den kan fungera. Med mina egna barn har jag flera gånger varit med på förskolan och sett hur de leker med kompisarna, springer in till en favorit bland pedagogerna och ibland inte vill hämtas av sin pappa för att de har så roligt. Det kan man ju ta till sig. Att de sitter i ring på morgonen och får högläsning av en människa som verkligen kan engagera dem är en fantastisk upplevelse, liksom att se dem rita och skapa nytt.

Men jag har också sett motsatsen. Ständiga vikarier som inte vet vad barnen heter – eller, som vi precis hörde, var barnen är. Pärmen med barnens papper och saker de skapat är tom i ett halvår därför att det inte finns någon som har tid med det. Gråten när man lämnar. Då är det med ett tungt hjärta man går till jobbet. Man har rent av vänt i dörren med sina barn för att man inte känt att man kunnat lämna dem.

Fru talman! Förskolan kan vara helt fantastisk men också mindre bra, och hur bra den är avgörs jätteofta av hur bra personalen är och hur mycket personal det finns. Att det finns tillräckligt med personal i förskolan är helt enkelt avgörande för hur bra barnen mår.

Därför vill vi i Centerpartiet se ett nytt nationellt riktmärke för antalet barn per utbildad personal. Vi står inför stora utmaningar med bland annat stora barngrupper och brist på utbildad personal. Vuxna som lämnar sina barn men först och främst barnen själva måste kunna lita på att det finns vuxna på förskolan som ser dem.

I dag finns det riktmärken för hur stora barngrupper man får ha. Men det vi i Centerpartiet ser som en nödvändighet är ett riktmärke för antalet barn per utbildad personal. I slutändan är det ju det som är avgörande. Det hjälper inte att man har en barngrupp som inte är alldeles för stor om det inte finns nog med personal som ser till den. Därför vill vi i stället fokusera på antalet barn per utbildad personal. Det skulle också ge möjlighet att

utforma verksamheten på olika sätt. Men först och främst vill vi sätta stopp för den situation vi ser i dag, där barngrupperna kanske inte är gigantiska men det å andra sidan inte finns personal till att ta hand ens om små grupper.

Fru talman! Centerpartiet har varit med och infört ett professionsprogram för förskolan. Tanken är att också skapa nya möjligheter för personal att läsa upp behörighet via VAL. Det skulle ge Sverige fler förskolepedagoger, vilket kan hjälpa till att bemanna enligt det nya kravet.

Vi vet att förskolan kan lägga en god grund för framtiden; det råder inget tvivel om det. Som Noria Manouchi nyss sa visar också forskningen att de som har gått i förskola får en bättre framtid och lyckas bättre i skolan.

De barn som skulle gynnas mest av detta är de barn som förskolan tyvärr har svårast att nå. Det är också de barnen som runt om i landet faktiskt medvetet hålls borta från förskolan. Att de barn som skulle gynnas absolut mest av denna satsning från välfärdssamhället aktivt väljs bort av välfärdssamhället, till exempel för att deras föräldrar inte jobbar, är ingen klok hållning.

Av alla barn i Sverige mellan tre och fem år är det i dag 23 000 som inte går i förskolan. Utrikes födda barn och barn från familjer med låga inkomster är kraftigt överrepresenterade i denna grupp. Därför vill vi från Centerpartiets sida ha bättre uppsökande verksamhet från förskolans sida gentemot familjer i utanförskap.

Vi vill också utöka rätten till förskola. Men att få en rättighet utan att ha kunskap om den hjälper inte särskilt mycket. Därför är det viktigt med uppsökande verksamhet så att utsatta familjer faktiskt nås av informationen.

Genom att dessutom erbjuda nyanlända föräldrar möjligheten att gå till en integrationsförskola, där sfi och förskola kombineras, gör man en insats som ger barnen en bättre start och bättre möjligheter att få ett bra skolresultat i framtiden men som också innebär att kvinnorna kommer in i sfi tidigare och att det skapas ett bättre incitament där. Det gynnar alltså både barnen och föräldrarna, särskilt kvinnorna.

Vi vill se fler timmar i förskolan för barn med föräldrar som inte arbetar, fru talman. Rätten till förskola varierar kraftigt beroende på om föräldrarna arbetar eller inte. Barn till föräldrar som har försörjningsstöd har inte rätt till förskola lika många timmar som barn vars föräldrar jobbar. För att nå de mest utsatta familjerna bör det antal timmar man har rätt till på sikt öka för den gruppen. Barn i utsatta familjer ska självklart ha samma möjlighet till en bra start i livet och samma förutsättningar att klara skolan framgent, och då är förskolan en bra grund.

Fru talman! Alla här inne vill självklart se förskolan bli ännu bättre. Det kommer en massa förslag. Vissa har vi redan hört från de två föregående talarna, och jag är rätt övertygad om att det kommer att komma fler förslag om saker som förskolan kan göra bättre från alla som sitter här.

Men då måste vi också inse att det finns problem med förskolans resurser. Att konsekvent kräva att förskolan ska leverera mer utan att tillföra nya resurser är inte realistiskt. Vi har från statens sida ofta varit duktiga på att vältra över förslag på kommunerna utan att se till att de får förutsättningar att leverera. Det är dags för både regeringen och riksdagen att sluta med detta.

Därför vill vi från Centerpartiets sida också se över systemet med maxtaxa. Det bör öppnas upp och ge större frihet för kommunerna att själva bestämma över avgiftsnivåerna. En viss höjning av maxtaxan skulle ge en stor intäktsökning för kommunerna från förskolan. Där ser vi som sagt en möjlighet att bygga ut förskolan med mer pedagogik och minskade barngrupper.

Det har den senaste tiden kommit flera domstolsbeslut som visar att utgifterna kommer att öka. Nu ska förskolorna börja betala för blöjor. Det är ett problem att man inte samtidigt ser till att de får bättre möjligheter att anpassa avgifterna efter detta.

Fru talman! För att återknytta till början av mitt anförande är det härligt att se alla här i dag och att vi får en bra debatt om hur vi kan göra förskolan bättre. Det är viktigt för Centerpartiet att de som har det svårast att komma in i samhället får bättre tillgång till de välfärdsmöjligheter vi har och att vi slutar hålla dem vars föräldrar inte jobbar utanför. Vi vill utöka rätten till förskola för barn med föräldrar i utanförskap och ge kommunerna i uppdrag att söka upp de familjer som inte utnyttjar förskolan i dag. Därför vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservation 13 från Centerpartiet.

(Applåder)

Anf. 147 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik:

Fru talman! Jag håller med om det mesta som du säger i ditt anförande, Niels Paarup-Petersen. Som du säger tror jag att alla här inne verkligen brinner för förskolan och har en genuin gemensam vilja att förbättra den. Det gläder mig verkligen att du nämner taket för antalet barn per pedagog. Detta välkomnar jag, och jag lyfte också fram det i mitt anförande.

Min fråga blir således: Hur kommer det sig att Centerpartiet väljer att släppa fram en budget från Socialdemokraterna där man minskar anslagen för minskade barngrupper och färre barn per pedagog med 700 miljoner kronor? Detta går lite grann emot det som du lyfte fram i ditt anförande.

Anf. 148 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag vill gärna tacka Michael Rubbestad för att han ställer frågor. Som han säger är det väldigt bra om vi kan få till stånd att det blir färre barn per pedagog. Det är ingen tvekan om att förskolan behöver mer pengar.

Man kan alltid diskutera vilken typ av extrasatsningar man ska fokusera på – det har jag full respekt för. Men det som är grunden för förskolan och som vi inte får glömma är att den inte är statligt finansierad. Det är en kommunal verksamhet. Vi vill ge förutsättningar för kommunerna att hitta nya lösningar för finansieringen.

Jag tror att vi alltid kommer att ha en politisk diskussion här i riksdagen om vem som kastar flest riktade bidrag efter olika kommunala områden, om vad vi kallar dem etcetera. Jag skulle önska att vi kunde gå över till färre riktade bidrag och mer allmänna pengar till kommunerna för olika områden. Detta är en politik som vi i Centerpartiet driver.

Jag ser dock inte att det är den enskilda satsningen som kommer att vara skillnaden för förskolan. Ge i stället kommunerna de breda förutsättningarna att styra över sin ekonomi! Vi har reformerat den kommunala utjämnningen och har från Centerpartiets sida fått igenom breda satsningar på kommunernas ekonomi. Vi har sagt att vi kommer att fortsätta att ge

mer pengar till kommunerna så att de kan bestämma över sina områden och hur pengarna ska fördelas. Det är detta som är Centerpartiets grundläggande ideologi – vi tror på decentralisering.

Sedan behövs det extra finansiering till kommunerna, men vi tror inte att den bästa lösningen är att vi från statens sida fortsätter att hela tiden titta på nya enskilda sätt att kasta pengarna i riktade bidrag. Satsa i stället allmänt på kommunernas ekonomi så att de kan bestämma över sin egen verksamhet. Det är detta vi vill, och samtidigt via förändrad maxtaxa ge dem möjlighet att hitta en ny finansieringskälla. Det är vår politik.

Anf. 149 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Niels, för svaret!

Jag tänkte hoppa till något helt annat. I er kommittémotion kan vi läsa att riksdagen föreslås ställa sig bakom det som anförs i motionen om att fristående förskolor ska inspekteras av Skolinspektionen. I Moderaternas motion kan vi läsa att riksdagen föreslås ställa sig bakom att Skolinspektionen ska överta tillsynen av samtliga förskolor, det vill säga även de fristående. Det är exakt samma yrkande.

Som jag var noga med att lyfta fram under vår beredning i utskottet ställer sig Sverigedemokraterna också bakom detta. Det betyder att vi har en majoritet i och med att Liberalerna också har en skrivning. Hur kommer det sig att Centerpartiet inte tar den här chansen och följer upp detta, när vi har en tydlig majoritet och är överens om att Skolinspektionen borde överta ansvaret även för de fristående förskolorna?

Anf. 150 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Vi är såklart alltid villiga att få igenom vår politik. Nu har vi i år gjort en budget tillsammans med regeringen, som vi såklart står bakom. Vi är, vill vara och kommer att fortsätta vara en trovärdig samarbetspartner. Det innebär att man går samman med dem som man vid det aktuella tillfället har gjort en budget tillsammans med.

När det gäller konkreta lösningar, till exempel att Skolinspektionen ska intervensera, är jag säker på att vi kan fortsätta att ha diskussioner i riksdagen om hur vi ska lösa detta framgent. Vi har tidigare skrivit ihop saker i utskottet. När man har processer i riksdagen är det dock viktigt att man lyfter saker i tid, när vi behandlar frågorna, så att det finns möjlighet att skriva ihop saker. Det kan inte göras när saker redan är klara, som skedde vid det här tillfället om jag minns rätt. Då kanske vi kan lösa situationer framgent – om vi från alla partier får ordentlig koll på processerna.

Anf. 151 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 4. Även om vi står bakom alla våra reservationer vill jag för tids vinnande yrka bifall endast till den.

Jag vill också börja med att säga att vi alla här håller med om att svensk förskola är unik. Vi håller också med om att svensk förskola är av hög kvalitet och att det system som vi har byggt upp kring den svenska förskolan på ett väldigt positivt sätt skiljer sig från systemen i stora delar av världen. Men vi måste samtidigt erkänna att det finns problem.

Alla barn ska kunna utvecklas med de bästa förutsättningarna och utifrån sina behov. En bra förskola är minst lika viktig för barns utveckling som en bra skola. Rätten till en bra förskola för alla barn är en självklarhet för Vänsterpartiet. Bra barnomsorg är också en förutsättning för att kvinnor och män ska kunna förvärvsarbeta på lika villkor.

Inom förskolan löper dock personalen större risk än andra yrkesgrupper på arbetsmarknaden att drabbas av exempelvis stressrelaterade sjukdomar. Det riskerar att i slutändan drabba barnens utveckling. Barnen har rätt till en bra verksamhet, och personalen har rätt till en god arbetsmiljö.

Många anställda i förskolan mår inte bra i dag, och många vittnar om sin pressade situation. Stora barngrupper och för få kollegor leder till en stressad arbetsmiljö. Lärarförbundet har rapporterat, baserat på Försäkringskassans uppgifter, att personal i förskolan löper 63 procent högre risk att bli sjukskriven än genomsnittet på arbetsmarknaden. Sett till psykiska sjukdomar, där stressrelaterade diagnoser ingår, är risken för den som arbetar i förskolan 81 procent högre att drabbas av en sådan sjukdom än för övriga arbetsmarknaden. Detta är allvarligt ur ett arbetsmiljöperspektiv och riskerar även att påverka barnens utveckling.

Storleken på barngrupperna påverkar både barn och personal. Skolverket har riktlinjer för barngruppsstorlek, men de är enbart en rekommendation. Det måste förändras. I dag är rekommendationen 6–12 barn per grupp i åldern 1–3 år samt 9–15 barn per grupp i åldern 4–5 år. Skolverkets riktlinjer bygger på samlad internationell och nationell forskning och visar på fördelarna med mindre barngrupper, bland annat att det leder till bättre miljö med lägre ljudnivå och gynnar barns lärande.

Vänsterpartiet anser att dessa riktlinjer är bra, men eftersom det inte finns någon reglering av barngruppsstorlekarna överskrids på många håll Skolverkets riktlinjer. Regeringen bör därför återkomma med förslag för att komma till rätta med dessa problem och införa en reglering av barngruppernas storlek i förhållande till antalet pedagoger i stället för att det bara ska vara en rekommendation.

Många pedagoger i förskolan vittnar också om för höga ljudnivåer. Ljudnivån är så pass hög att pedagogernas hörsel tar skada. Hörselnedsättning och tinnitus är vanligt förekommande. Dessutom är det en stressfaktor för både barn och personal.

Ett citat från Arbetsmiljöverket lyder: ”Höga ljudnivåer på förskolan är ytterligare ett arbetsmiljöproblem som drabbar både vuxna och barn.” Man hänvisar till ett forskningsprojekt från Umeå där 17 förskolor ingick, som visade att ljudnivån i förskolan under en arbetsdag ligger över 70 decibel i snitt, vilket är mycket tröttsamt och kan skapa stressreaktioner. Samtidigt är det en varierande ljudbild med plötsliga toppar i form av skrik, slammer, omkullvälta stolar och bullriga leksaker, vilket inte är konstigt i en förskola. Men det handlar också om att vi har så pass stora barngrupper som vi har i dag. Det är inte ovanligt att personal drabbas av ljudtrötthet och stress.

En del i problematiken med hög ljudvolym är som sagt barngruppernas storlek samt att många förskolelokaler inte är dimensionerade för det antal barn som går där. Det är helt enkelt för många barn i förhållande till lokalens storlek.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att barngrupperna inte är större än vad lokalerna är dimensionerade för samt att lokalerna på olika sätt ska vara anpassade för den verksamhet som bedrivs där.

Fru talman! Många människor arbetar på det som vi kallar för obekväm arbetstid, det vill säga kvällar, helger och nätter. I dag har föräldrar ingen rätt till barnomsorg på dessa tider. I stället är det upp till varje kommun att avgöra om man ska erbjuda detta. Det gör att många föräldrar inte har möjlighet att arbeta kvällar, helger och nätter. Det drabbar i synnerhet ensamstående föräldrar, varav många är kvinnor. Många av dem tvingas byta arbetstider eller förlita sig på att exempelvis släktingar och vänner kan hjälpa till med barnpassning – allt för att få vardagen att gå ihop. Så kan vi inte ha det i ett modernt välfärdssamhälle. Rätten till barnomsorg på obekväm arbetstid är en viktig del av Vänsterpartiets feministiska politik.

Vänsterpartiet anser att det måste skapas bättre förutsättningar för alla föräldrar att kombinera sitt föräldraskap med arbete. Barn behöver också trygghet och kontinuitet. Det kan de få om det finns en permanent lösning med en professionell barnomsorg, utförd av utbildad personal med kunskap och erfarenhet. Barnomsorgen måste därför anpassas till de behov som finns. Vi menar att regeringen bör utreda möjligheten att lagstifta om förskoleverksamhet på obekväm arbetstid.

Fru talman! I den budget som vi debatterade sent under 2019 kunde vi se att regeringen gjorde nedskärningar på förskolan. Detta var något som Vänsterpartiet motsatte sig. Vi sköt till mer resurser till förskolan än alla andra partier i Sveriges riksdag.

Kommun efter kommun skär just nu ned inom förskolan och skolan. Därför har vi i Vänsterpartiet i dagarna krävt att regeringen ska ge ytterligare 10 miljarder till Sveriges kommuner och regioner, och en del av dessa miljarder ska gå just till att minska barngruppernas storlek, att satsa på mer personal och tillskjuta resurser till den svenska skolan och förskolan.

Till alla de hjältar och hjältinnor som arbetar i förskolan, till dem som är fackligt aktiva och till dem som är engagerade i förskoleupproret vill jag säga att vårt krav på 10 miljarder kronor inte är något som vi kommer att släppa. Vi kommer att ställa dessa krav även i fortsättningen och stå fast vid dem. För oss är det viktigare att ni får de resurser som krävs för att klara av att hålla en hög kvalitet i vår förskola även i fortsättningen än att vara bekväma i den politiska debatten.

Anf. 152 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till Liberalernas reservation nr 9 i utbildningsutskottets betänkande, om en nationell förskoleinspektion. Till skillnad från tidigare talare vill jag fokusera på just det som jag anser är statens viktigaste uppgift.

I dag är det kommunerna som är huvudman för förskolorna, och det är kommunerna som beslutar om och godkänner enskilda förskolor som drivs av alternativa huvudmän. Den valfriheten ska vi slå vakt om. Den är väldigt uppskattad av många föräldrar. I många kommuner går upp till 30 eller 40 procent av barnen på alternativa förskolor.

Det staten ska göra, men som Liberalerna menar att den inte gör i tillräcklig grad, är att följa upp kvaliteten när det gäller förskolan. Förskolan har generellt sett i den utbildningspolitiska debatten ett gott renommé. De

flesta talar varmt om förskolan och att Sverige står starkt när det gäller förskolans verksamhet och barnomsorgen i synnerhet.

När Skolinspektionen granskar kvaliteten, det pedagogiska arbetet, upplägget, styrningen, utvecklingen och barnens möjligheter att utvecklas, stimuleras och utmanas kopplat till läroplaner och nationella mål upptäcker vi tyvärr att mycket av de brister som återfinns i svensk förskola lite grann speglar det vi också ser i grundskolan och gymnasieskolan. Det handlar om kvalitetsbrister, skillnader i kvalitet och skillnader i ambitioner, och det kan relateras till socioekonomiska skillnader och segregationsfaktorer.

Därför är det anmärkningsvärt att staten inte har gjort mer för att systematiskt följa upp kvaliteten när det gäller förskolan. Vi kan stå här och berätta om allt vi önskar och skulle vilja göra med svensk förskola, men vi kan inte komma ifrån att det ytterst är de enskilda aktörerna och de 290 kommunerna som är huvudmän för svensk förskola. Det är deras skyldighet att se till att man satsar på förskolan. Det är ytterst deras skyldighet att se till att man bemannar med rätt kompetens och utökar andelen förskollärare.

Det står också i Skolinspektionens rapporter att de viktigaste framgångsfaktorerna är tillgången på högutbildad personal, alltså andelen förskollärare, och barngruppernas storlek. Det är de två enskilt viktigaste faktorerna för en framgångsrik förskola där det inte behövs förbättringsinsatser.

Liberalerna har följt Skolinspektionen sedan dess tillkomst för tio år sedan. Deras förmåga och kapacitet har vi lyft upp. De behöver inte bara mer resurser. De behöver också utöka sin förmåga. I dag prioriterar man grundskolan och gymnasieskolan. Man prioriterar inte viktiga verksamheter som vuxenutbildningen eller för den delen förskolan, som vi debatterar i dag. Men det gjordes en långtidsstudie 2015, 2016 och 2017. Det var en stor utvärdering. Drygt 100 kommuner var med i den granskningen. Även där slår man fast dessa skillnader. Det finns ingen likvärdighet. Det finns ingen likvärdighet i kvalitet och tillgång till pedagogisk personal och förskola över landet. Det vi ser när det gäller pedagogisk segregation och ambition i grundskolan syns tyvärr redan i förskoleverksamheten, och det är allvarligt.

Dessutom kan jag nämna, fru talman, att Skolinspektionens granskningar visar att många av huvudmännen, de som leder och styr villkoren och förutsättningarna för förskolan, inte ens har koll på sin egen kvalitet och sin egen verksamhet. Hur ska de, om de inte har koll, kunna bidra till att utveckla kvaliteten och satsa på mindre barngrupper och öka andelen förskollärare?

De stickprov och nedslag som Skolinspektionen ändå har gjort fokuserar för mycket, tycker jag, på enskilda förskolor eller på hur kommuner granskar enskilda förskolor. Vår slutsats – avslutningsvis – är att staten borde inrätta en statlig förskoleinspektion, ta över tillståndsförfarandet och ta över kvalitetsansvaret fullt ut men också förstärka Skolinspektionen så att vi inte får denna tillfälliga och ryckiga granskning där det kan ta tre till fem år innan en kommunal förskola eller en enskild förskola över huvud taget sätts under lupp.

Anf. 153 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Fru talman! Man blir på lite trallhumör när Niels har varit uppe och inte sjungit för oss men nästan.

Fru talman! Alla barn har rätt till en bra start i livet. Det handlar om trygghet, omsorg och vetskap om att de känner sig sedda. Så ska det vara oavsett vem du är, var du bor eller var du kommer ifrån.

Förskolan är en viktig del i utbildningssystemet. Förskolan ska vara kompensatorisk och bidra till att utjämna skillnader. Den är helt avgörande för att man ska nå jämställdhet på arbetsmarknaden men också när det gäller att möjliggöra ett livslångt lärande och tillväxt.

I dag debatterar vi alltså betänkande UbU8. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i sin helhet i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Jag har stått i denna kammare och debatterat förskolan i snart fem år. Varje gång har jag gjort det med en känsla av stolthet. Jag känner stolthet över svensk förskola, för jag vet vad den betyder för samhällets utveckling och för barnen som får ta del av den fantastiska verksamhet som den faktiskt är.

Under dessa år har jag samtalat med väldigt många föräldrar. Jag har mött väldigt många barn i deras vardag. Jag har lyssnat till deras behov, och jag har lyssnat till deras funderingar. Jag har också mött förskollärare och barnskötare som varje dag går till sitt jobb med ett engagemang och en vilja att göra ett bra jobb. Det finns en stark känsla av att deras jobb gör skillnad. Deras kreativitet och kunskap har också uttryckts i bekräftelser från barn som har tagit del av förskolans utbud och möjligheter.

Häromdagen passerade jag och min dotter hennes gamla förskola. Hon sken upp och pratade om deras ateljé och deras lekar, och hon påminde mig om sina kompisar och pedagoger som hon höll väldigt nära. Nu i förskoleklass har hon större möjligheter att ta till sig de kunskaper som hon fått i förskolan. Hon knäckte läskoden där. Hon började lära sig hur tid och rum fungerade. Hon lärde sig om andra naturvetenskapliga upptäckter. Detta får hon upprepa, och det tar henne till nya kunskaper och insikter där hon är i dag.

Fru talman! Jag är, som sagt, på många sätt stolt över den svenska förskolan och de insatser och reformer som vi har genomfört sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde 2014. Med det sagt vill jag också säga att jag inte är nöjd. Det är ett pågående arbete, som aldrig får stanna av, att förbättra och ge förutsättningar till alla barn och förskolor i Sverige.

Jag har under mina år som utbildningspolitiker haft förmånen att också lyssna på väldigt många duktiga barnskötare. En av dem, Åsa Hedlund, är representant för Kommunal. Hon har varje gång framhållit vikten av att få fler utbildade barnskötare och kollegor vid sin sida. Vi har gemensamt på lokalt men också nationellt håll lyft barnskötarnas roll i förskolan. Vi har lyft frågan om att vi måste ha som mål att uppvärdera och höja statusen för barnskötarutbildningen så att vi kan säkra kompetensförsörjningen runt om i vårt land. Här har huvudmännen ett väldigt viktigt arbete att göra.

Jag har också mött representanter från Lärarförbundet. Särskilt två av dem, Pia Rizell och Sandra Axelsson, har lyft frågor kring arbetsmiljö, forskning och hur vi måste jobba vidare för en mer likvärdig förskola och kompetensutvecklingsinsatser för att göra yrket mer attraktivt och hållbart. Vi har mött förskoleupprorets representanter som liksom de fackliga lyft

behovet av att fortsätta utveckla och satsa på förskolan och dess personal för att man ska kunna ge varje barn verktyg att göra sin livsresa och nå sin fulla potential genom det livslånga lärandet.

I dessa möten blir det uppenbart att vi har mycket att vara stolta över men också att vi behöver göra väldigt mycket mer. Jag vill rikta ett tack till alla er som på ett konstruktivt och genuint sätt bidrar med era erfarenheter så att vi bereds möjlighet att ta ytterligare steg mot målet om en bättre och mer högkvalitativ förskola.

Fru talman! Förskolans roll har stärkts de senaste åren. Det är positivt att man har tagit många steg i rätt riktning. Man har frångått familjepolitiken och synen på att förskolan är en barnpassningsinstitution. Man har stärkt förskolans status genom att den är en del av utbildningssystemet. Det heter inte dagis. Det heter förskola, för det är en lärande institution sedan 1998.

Det är positivt att föräldrar till mer än 90 procent av alla barn i förskoleåldern aktivt väljer förskolan. Det är ett viktigt erkännande i tider då vi diskuterar olika typer av rapporter och förskolans roll i fråga om barnens utveckling och förmåga att ta sig igenom skolan.

I betänkandet behandlas väldigt många motioner. I flera yrkanden påpekar man att förskolan har en viktig roll för de barn som aldrig eller sällan möter det svenska språket i hemmet. I den reviderade läroplanen har det svenska språket förstärkts genom att man lägger vikt vid hur man kan bidra till att stimulera språkutvecklingen. Riksdagen har i enighet beslutat att tillföra medel för att möjliggöra en förskola med språkutveckling. Det nya statsbidraget ska stimulera nyanländas språkutveckling. Genom bidraget kan kommunerna eller huvudmännen göra insatser för att kompetensutveckla sin personal, och det är väldigt bra. Regeringen avser också att tillsätta en utredning för att undersöka hur en lagstiftning om rätt till en obligatorisk språkförskola från tre års ålder med minst 15 timmar i veckan ska kunna införas inom ramen för förskolan.

Fru talman! Vidare lyfts frågor om kvaliteten i förskolan. I många förskolor går utvecklingen åt rätt håll, men i andra går personalen på knäna. Förskolan står inför utmaningar som är kopplade till ojämlikhet, personalbrist och stora barnkullar. Det är utmaningar som politiken behöver prioritera och lösa. Forskningen och professionen talar för att förskolans kvalitet är tätt kopplad till ett tydligt och tillgängligt pedagogiskt ledarskap. Därför har vi jobbat för att förskolans chefer ska ha samma yrkestitel som chefer i övriga skolformer och samma rätt att gå den statliga rektorsutbildningen. Sedan 2019 benämns de också som rektorer och inte som förskolechefer.

Fru talman! Barngruppernas storlek har en avgörande betydelse för att höja kvaliteten och måluppfyllelsen i förskolan. Sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde har vi årligen satsat för att minska barngruppernas storlek. I dagsläget ligger denna satsning på över 1 miljard.

De nationella riktmärken för barngruppernas storlek som alliansregeringen skrotade har återinförts. Det har gett effekt, säger Skolverkets bedömningar. Även om många i debatten ibland framhåller att det inte har gjort någon skillnad kan vi ändå glädjas åt att riktmärkena och statsbidraget har påverkat utvecklingen åt rätt håll för att minska barngruppernas storlek.

Mer behöver såklart göras. Vi är inte nöjda. Vi vet att barn som har gått i en förskola med hög kvalitet är bättre förberedda för skolan, har bättre språkkunskaper och visar större social kompetens jämfört med barn som inte har deltagit i förskolans verksamhet. Detta gäller särskilt barn som kommer från tuffa uppväxtvillkor och en tuff socioekonomisk bakgrund.

För att kunna möta de här barnen och deras behov krävs det att man fortsätter att genomföra insatser både nationellt och lokalt på huvudmannanivå genom att strukturera arbetet och ge tid för det kollegiala lärandet, ge pedagogerna tid att vara pedagoger och ge möjlighet till god omsorg och gott omhändertagande.

Med detta vill jag tacka för möjligheten att få prata om det kanske absolut viktigaste inom utbildningssystemet och för våra barn – förskolan.
(Applåder)

Anf. 154 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten lyfter i sitt anförande fram att vi behöver prioritera förskolan, att det är stora utmaningar som vi ska jobba med att lösa och att personal går på knäna. Vi fick höra att barnen ska göra sitt livs resa i förskolan. Vi hörde också om vikten av barngruppernas storlek och att regeringen årligen har satsat på att minska barngruppernas storlek.

Ledamoten nämner också att man inte är nöjd. Det förstår jag eftersom man i det senaste förslaget gör en minskning med 700 miljoner kronor i budgeten på den del som speciellt används för att minska barngruppernas storlek.

Jag får inte detta att gå ihop. Det som ledamoten säger låter bra, men ni gör helt andra satsningar i er budget. Hur funkar detta?

Anf. 155 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag vill fortsätta på Nils tralande: Och alla är här! Men SD har precis kommit hit. Välkomna, Sverigedemokraterna, in i förskoledebatten!

Det stämmer helt enkelt inte som ni påstår att vi skär ned 700 miljoner på satsningen för att minska barngruppernas storlek. Vi satsar 1,23 miljarder på det här området, och vi har gjort det under alla de år som vi har regerat tillsammans med Miljöpartiet med stöd av andra partier.

Det stämmer inte, och jag måste säga att det är anmärkningsvärt att Sverigedemokraterna och Michael Rubbestad står här i kammaren och kommer med felaktiga uppgifter. Jag vill inte använda ordet "skäms" men att ni inte funderar lite kring var ni har varit de här senaste åren när ni har skurit ned på det här området gång efter gång! Vi har satsat gång på gång, medan ni har valt att inte stödja det förslaget.

Ni har inte någon gång under många år i denna kammare haft en satsning på att minska barngruppernas storlek. Men i dag är Michael Rubbestad här, och han är välkommen.

(Applåder)

Anf. 156 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik:

Fru talman! Som ledamoten vet är jag ny i riksdagen sedan valet 2018. Innan dess var jag en av de föräldrar som har hämtat och lämnat mina barn i förskolan och tagit hand om snor och blöjor och allt vad det kan vara. Jag tackar så mycket för välkommandet!

Jag kanske inte kan räkna; jag vet inte. Men när man tittar i budgeten under 1:7 ser man att anslagen för 2019 låg på 4 miljarder plus och anslagen för 2020 ligger på 3 miljarder plus. Det har minskat med 692 miljoner, för att vara exakt. Det står i klartext i budgeten.

Tyvärr har jag inte dokumentet med mig, men det står i klartext under område 1:7. Jag hoppas att jag kan få ett förtydligande kring det, för det vore önskvärt.

Ledamoten började i sitt anförande med att yrka avslag på alla motioner. Vad är det som är så hemskt med mitt yrkande, som lyder att vi aktivt ska fokusera på och verka för att förbättra förskolepersonalens arbetsmiljö, att ledamoten aktivt måste yrka avslag på det och sedan kommer att trycka på den röda knappen när vi voterar om det i eftermiddag?

Anf. 157 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Tack, Michael Rubbestad! Jag upprepar det jag sa: Vi satsar 1,23 miljarder för att minska barngruppernas storlek, och det har haft effekt. Mer behöver dock göras, och där är Michael Rubbestad återigen välkommen att göra det man bör göra för att det ska bli bättre.

Michael Rubbestad ställde en väldigt relevant fråga: Varför yrkar jag avslag på era motioner? Det är för att vi inte delar utgångspunkter när det gäller hur man ska bedriva en bra politik. Vi delar inte värderingar, inte heller på det här området.

Ni för en politik som går emot forskning. Ni går emot forskning och beprövad erfarenhet på flera områden inom förskolan och har extremt konservativa idéer som jag inte tycker hör hemma i ett Välfärdssverige eller i en svensk förskola.

Ni är emot att förskolan ska bidra till att bilda och vägleda våra barn i att bli demokratiska och fria individer som är medvetna om sina rättigheter och som lär sig värderingar om hur man accepterar och respekterar varandras olikheter. Detta är någonting som är väldigt skrämmande för Sverigedemokraterna, och därför finns det all anledning för mig att aldrig stödja någonting som ni föreslår på det här området.

Däremot vet jag vad mitt parti och vi gör: Vi satsar på att minska barngruppernas storlek. Vi satsar på förskolläraryrket. Vi satsar på barnskötarutbildningen. Vi gör insatser för arbetsmiljön och för att huvudmännen ska få de resurser som de behöver för att kunna göra adekvata och viktiga insatser för arbetsmiljön och för dem som arbetar i förskolan, för att kunna göra det som är bra för barnen i förskolan.

De satsningar som Michael Rubbestad nämnde gör vi redan, och vi kommer att fortsätta att utveckla svensk förskola – utan Sverigedemokraterna.

(Applåder)

Anf. 158 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Förskolan är den plats där många barn tillbringar den absoluta merparten av sin vakna tid. I familjer med heltidsarbetande föräldrar kan barnet ha ”arbetsdagar” som är långt mer än åtta timmar, vilket är det som är föreskrivet i lag för oss vuxna, eftersom restiden mellan förskolan och jobbet måste läggas till. Därför är det självklart att förskolan måste hålla en väldigt god kvalitet. Det är ju där vi lämnar det käraste vi har.

Förskolan måste formars efter barnets behov. Därför är det oroväckande att storleken på barngrupper ligger högre än Skolverkets riktvärden, framför allt för de minsta barnen.

Riktvärdet med högst sex till tolv barn i småbarnsgrupperna – barn upp till tre år – är inte satt på måfå utan grundat på forskning. Det är flera som har varit inne på det tidigare. Det hänger ihop med att för barn är anknytningen väldigt viktig för den framtida psykiska och fysiska hälsan. Ett litet barn klarar inte av att knyta en nära relation till alltför många andra personer. Ett barn som berövas möjligheten till att bygga en fast, förtroendefull, trygg och nära relation till ett begränsat antal vuxna löper större risk att längre fram i livet uppleva otrygghet. Forskningen visar också ett samband med ökade koncentrationssvårigheter längre fram i livet.

Det är skälet till att vi kristdemokrater vill lagstifta om att småbarnsgrupper inte ska få vara större än tolv barn. Nu är detta och våra övriga förslag inte nya för i år, utan det är sådant som vi står fast vid sedan tidigare. Därför ligger våra yrkanden inom förskoleområdet som förenklade förfaranden och tas i dag upp endast som ett särskilt yttrande. Men det är därmed inte mindre viktigt att prata om frågan.

Det får, till exempel, inte finnas utrymme för huvudmännen, vare sig de är offentliga eller privata, att trixa med siffrorna. SVT rapporterade för en tid sedan om en namngiven kommun där man hade startat inte mindre än 54 nya avdelningar på sina förskolor. När man tittade närmare på detta verkade det ganska imponerande för en medelstor svensk stad med 54 nya avdelningar. Men i själva verket var det bara sju av dessa avdelningar som fanns på två nyöppnade förskolor. De återstående 47 avdelningarna hade man skapat genom att dela på grupper inom skolan. Det verkar som att man på papperet kan skapa nya mindre grupper för att det ska se bättre ut i statistiken. Det fanns inte mer fysiskt utrymme, och det fanns inte fler förskollärare. Antalet barn per heltidstjänst ligger på det stora hela konstant.

Ett annat vanligt sätt att trixa med statistiken är att ha små barngrupper under en kortare del av dagen. Men vi måste ha statistik som visar det verkliga förhållandet.

Fru talman! Många av oss i utskottet har vid upprepade tillfällen träffat representanter för förskoleupproret. Det genomfördes en workshop för några månader sedan. Då gav de på ett närmast plågsamt närgånget sätt en beskrivning av förskolepersonalens vånda för att räcka till för de stora barngrupperna. De hinner inte ägna sig åt det tysta barnet som drar sig undan eller nå fram till det utagerande barnet innan det har blivit för agiterat för att man ska kunna förebygga ett utbrott, eller att ta sig tid med det gråtande barnet, eller för något så viktigt som att gå åt sidan och förbereda det pedagogiska arbetet. I stället är det ofta det arbetet som prioriteras bort när det är kort om personal.

Förskollärare och barnskötare är de yrkesgrupper som har de absolut högsta sjuktalen. Det säger något om förskolan som arbetsmiljö. Det är också något som andra har varit inne på. Det vi kanske glömmer bort är att det handlar om personer som kan sjukskriva sig. Barnen i förskolan kan inte sjukskriva sig. De är dessutom känsligare än vad vi vuxna är.

Mitt yngsta barnbarn närmar sig två och ett halvt år. Hans pappa är barnskötare. Han känner förskolemiljön utan och innan. Pappan har i samförstånd med mamman kommit överens om att vara hemma med barnet på heltid – i närmare två och ett halvt år, bortsett från de 15 timmar i veckan som barnet är i förskolan. Familjen har sett det som den bästa lösningen eftersom läget är jobbigt på många förskolor.

Hur skulle pappan, denna barnskötare med lång erfarenhet i pedagogisk verksamhet, med gott samvete kunna lämna ifrån sig ett känsligt litet barn på en överfull förskoleavdelning och sedan själv gå och jobba på en annan överfull förskoleavdelning där han själv känner att han inte kan ge barnen det de behöver? Det dilemma känner många föräldrar igen sig i, och det är därför som vi kristdemokrater inser att vi behöver ge föräldrarna större möjlighet att själva välja hur de ska lösa familjepusslet.

Fru talman! Det måste i varje kommun finnas en palett med olika varianter av offentliga och enskilda förskolor, pedagogisk omsorg, föräldra kooperativ och barnomsorgsavgift. Det ökar möjligheten att familjen hittar en form som passar för just den familjen och det barnet. Barn är olika. En del mår bra i den kreativa pedagogiska miljön som finns på en väl fungerande förskola. Andra barn behöver lite längre tid med mer lugn och ro i hemmiljö, som gamla tiders familjedaghem. Det är något som tyvärr finns i alldeles för få kommuner i landet i dag.

Fru talman! Låt oss lyfta oss över den ideologiska retorikens träsk och se till vad som är bäst för det enskilda barnet. Den som kan läsa barnet allra bäst är i de allra flesta fall barnets föräldrar. Låt oss lyssna på dem. Mer än 70 procent av föräldrarna i dag tycker att Kristdemokraterna har den bästa politiken för barn och familj. Förskolan behöver ges förutsättningar att vara det den är tänkt att vara. Kommunerna orkar inte prioritera fram den resursförstärkning som skulle behövas för att på allvar minska barngrupperna till rimliga nivåer. Några talare har tagit upp frågan om ett tak för antalet barn per pedagog. Det är inte fel. Men vi kristdemokrater väljer att utgå från barnperspektivet. Vår ingång är att lagstifta om maxstorlek på småbarnsgrupperna, vilket jag redan har varit inne på.

Fru talman! De flesta föräldrar är beredda att betala lite mer för att få en förskola av bättre kvalitet. Vi tycker därför att det vore rimligt att höja beloppet för maxtaxan så att det kommer in mer pengar i systemet och till kommunerna. Vi menar att kommunerna ska lägga in lika mycket pengar som staten. Tre olika parter ska bidra till att göra resursförstärkningen till förskolan. Pengarna går direkt in i förskolan för att förbättra för barnen och göra det möjligt att öppna fler nya avdelningar och glesa ut antalet barn så att varje barn får mer tid med vuxna och färre vuxna som skiftar och så att förskolans personal får bättre arbetsvillkor.

Med mer resurser kan man skapa bättre arbetsmiljö. Därmed kan man också öka attraktiviteten så att fler söker sig till yrken inom förskolan och färre söker sig bort därifrån.

(Applåder)

Anf. 159 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Tack, Gudrun Brunegård, för ditt anförande!

Anförandet väckte många tankar hos mig. Att stå i riksdagens kammare och säga att kommunerna inte orkar med sitt uppdrag gör att jag funderar på vilka signaler man skickar. Gudrun Brunegård säger att vi ska lägga det

ideologiska pratet åt sidan. Men jag undrar vad Kristdemokraterna vill göra med politiken som verktyg. Varför vill man verka inom politikens ramar?

Det finns en mängd olika saker man kan göra, bör göra och fortsätta att göra inom området. Förskolan förtjänar mer ansträngning, och barnen förtjänar mer ansträngning. De som arbetar inom förskolan förtjänar mer ansträngning för att allt ska bli bra.

Här har regeringen återinfört riktmärkena för barngruppernas storlek. Det är någonting som Kristdemokraterna tog bort under alliansregeringen. Jag är nyfiken på hur Gudrun Brunegård funderar i den frågan.

Vi har investerat över 1 miljard för att minska barngruppernas storlek. Det har inte varit en prioriterad fråga för Kristdemokraterna. Vi har satsat på förskolläraryrket, och vi har utökat utbildningsplatserna. Vi har stärkt det pedagogiska ledarskapet, och vi har investerat för att man ska kunna stimulera till mer nattis och barnomsorg kvällstid så att det ska förenas med ett arbetsliv på sådana tider.

Hur tänker Gudrun Brunegård att man ska använda politikens verktyg härifrån?

Anf. 160 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Tack, Roza Güclü Hedin, för att vi får diskutera frågan!

Förskolan är otroligt viktig. Jag var inne på att den absoluta merparten av alla barn tillbringar mycket tid där. Flera andra har tidigare varit inne på de grundläggande kunskaper och värderingar som man tar med sig resten av livet. Därför är det jätteviktigt att vi har en förskola av hög kvalitet.

Jag sa att kommunerna inte alltid klarar av att prioritera förskolan. Det är bara att titta på den krassa verkligheten. Det är ju till och med så att den socialdemokratiskt ledda regeringen ser sig nödsakad att ha en massa riktade statsbidrag. Man tror inte att kommunerna klarar av att prioritera, utan man måste skriva dem på näsan. Dessutom måste kommunerna sätta sig och söka statsbidrag för ett specifikt, smalt ändamål. Det är kanske så tidskrävande att kommunerna måste anställa personal för att söka dessa riktade statsbidrag.

Det är bättre att man hittar ett sätt att ge kommunerna förtroendet och att ge dem pengarna med allmänna statsbidrag. Vi lägger 30 miljarder mer till välfärden. Där kan kommunerna själva prioritera – en kommun kanske ser att kommunen behöver lägga mer pengar på att starta fler förskoleavdelningar.

Det går inte i en handvändning att minska de stora barngrupperna, särskilt inte med tanke på den brist vi har på förskollärare och barnskötare i dag. Vi behöver tid för att bygga detta.

Anf. 161 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Jag skulle säga att det är bättre att skriva på näsan än att dra bort 140 miljarder från välfärden. Vi satsar också 35 miljarder för att kunna göra förstärkningar, vilket Gudrun Brunegård faktiskt nämnde i sitt svar.

Någonting som är väldigt viktigt, och som Gudrun Brunegård också nämnde, är frågan om vem som vet bäst. Jag är allergisk mot den frågan – föräldrar är naturligtvis de som bäst vet hur deras barn mår och vad som är viktigt och bra för dem.

Forskningen säger dock att förskolan är bäst för barn för att de ska kunna ta till sig och påbörja sin livsresa med det livslånga lärandet. Förskolan är i särklass bäst på att bereda barnen möjligheter för framtiden.

Här är Kristdemokraterna det parti som sticker ut ganska mycket, skulle jag vilja säga. Man är för vårdnadsbidrag – i min värld handlar detta om att åter låsa in kvinnor i hemmet. Vi vet också att de flesta av dem som har nyttjat vårdnadsbidraget tidigare är kvinnor som kommer från andra länder. Detta kommer inte att gynna deras möjligheter på arbetsmarknaden. Det går helt stick i stäv med den integrationspolitik som vi för.

Kristdemokraterna är för pedagogisk omsorg. Sådan kan ibland vara bra – absolut. Det finns också en utredning på detta område. Men det finns även tecken på att den pedagogiska omsorg som bedrivs ute i landet som ett alternativ – det är oftast föräldrar om sköter detta – inte håller den kvalitet som vi alla eftersträvar. Det är inte utbildad personal som ansvarar för den pedagogiska omsorgen, och oftast är det väldigt många barn i dessa grupper.

Jag skulle uppskatta att få ett svar på detta, fru talman. Åt vilket håll går vi? Kommer Kristdemokraterna att verka för att förskolan ska komma in i familjepolitiken och bli en del av socialpolitiken i framtiden?

Anf. 162 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Nu går sekunderna väldigt fort, så jag hinner inte utveckla allting.

Förskolan är väldigt viktig. Det är därför vi lägger ett antal miljoner på detta – jag har inte siffrorna i huvudet. Vi menar till och med att förskolan är så viktig – speciellt för grupper som riskerar att hamna i ett utanförskap – att vi talar om att man ska kunna kombinera sfi med att barnet får någon typ av omsorg även medan mamman formellt är mammaledig när barnet är väldigt litet. På det viset tror jag att vi visar i praktiken att vi värderar förskolan.

Vi menar dock, som sagt, att föräldrar har förmågan att se sitt barns bästa. De flesta föräldrar vill jobba, och de vill jobba tidigt. Då ska förskolan finnas där och vara av bästa kvalitet. Men jag kan bedöma att åtminstone ett av mina barn inte skulle ha passat i en förskola som det ser ut i dag på grund av stressen och den situation som råder. Ett familjedaghem var perfekt för henne.

I min egen familj har, som Roza Güclü Hedin hörde, en pappa valt att vara hemma. Roza Güclü Hedins bild av att vi vill låsa fast kvinnor hemma vid spisen hör till 1800-talet. I dag menar vi att föräldrar är kompetenta att fatta kloka beslut som är bra för dem och för deras barn. Det kanske inte ger så många pensionspoäng för den pappan när han är hemma hos barnet under dessa två och ett halvt år, men det är bra för barnet. Sammantaget blir det ur ett samhällsperspektiv definitivt bättre för alla parter.

Förskolan är dock bra, och den ska utvecklas.

Anf. 163 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Varje vecka går 513 000 barn till förskolan. De allra flesta föräldrar som lämnar sina barn på förskolan lämnar dem till en trygg miljö där man arbetar aktivt med den nya läroplanen för att varje barn ska utvecklas utifrån sina intressen och sin potential.

Förskolan är viktig för barnens utveckling. Det finns en tydlig koppling mellan hur länge barn har gått i förskolan och resultat i till exempel PISA-undersökningen när de är 15 år gamla.

Förskolan är också en förutsättning för att jag och många andra föräldrar ska kunna delta aktivt i arbetslivet. Förskolan har varit en otroligt viktig reform för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Något som vi vet har särskilt positiv effekt för barnen i förskolan är möjligheten att ta del av högläsning och samtal om det som barnen läser om. Miljöpartiet brinner för frågan om läsning.

Jag är särskilt glad att vi också i den nya regeringen, med stöd av Centerpartiet och Liberalerna, har förlängt vår satsning på Läslyftet i förskolan. Läslyftet är en satsning som ger förskollärare möjlighet att leda sina kollegor och att utvecklas tillsammans när det gäller hur man kan arbeta med läsning och samtal kring texter med förskolebarnen. Vi har dessutom under föregående år sett till att fylla många bokhyllor ute i landets förskolor med böcker.

Fru talman! Förskolan är för de flesta en fantastisk plats. Samtidigt vet vi att den som får ansvar för en förskolegrupp med för många barn eller för få kollegor inte kan ge barnen det som de har rätt till.

Miljöpartiet har varit pådrivande för att återinföra riktlinjerna för barngruppernas storlek eftersom det finns mycket forskning som visar att för stora barngrupper har negativa konsekvenser, särskilt för barn i de lägre åldrarna. Det är helt enkelt svårt för det lilla barnet med för många sociala relationer att hålla reda på. Det är inte bara barnets egen relation till pedagogen eller kompisarna utan också barnens inbördes relationer som behöver hållas i ordning.

Forskning har varit grunden när Skolverket har tagit fram sina riktlinjer. För grupper med ett- till treåringar är rekommendationen sex till tolv barn per grupp. För fyra- och femåringar är rekommendationen nio till femton barn per grupp. Vi vet att det tyvärr på en del håll är betydligt större barngrupper än så.

Samtidigt är det mycket glädjande att riktlinjerna, i kombination med det statsbidrag som regeringen har infört, har lett till en utveckling som går i rätt riktning. Det är inte korrekt, som Sverigedemokraterna har påstått, att den senaste budgeten skulle ha inneburit någon nedskärning i statsbidraget. Den post som man hänvisar till är en sammanslagning av ett antal olika satsningar, varav en inte förlängs och en inte indexeras. Det handlar alltså inte om storleken på barngrupperna i förskolan.

Fru talman! Jag vill påminna om att förskolan är en verksamhet som kommunerna är ansvariga för, och kommunerna står för nästan hela finansieringen. Därför är det viktigt att påminna om den generella förstärkningen av kommunerna. Vi tillför 5 miljarder kronor i budgeten till kommuner och regioner, och förskolan, som är en stor och viktig del i kommunerna, kommer rimligen att få ta en stor del av kakan.

Vi pratade om barngruppernas storlek. Barngruppernas storlek är faktiskt också någonting som förskolepersonal, som vi i utskottet tillsammans har mött, bland annat i samband med förskoleupproret, har lyft fram som en av de viktiga faktorerna för personalens stress. Det är mycket, mycket oroväckande att se de höga sjuktalen bland barnskötare och förskollärare. De ligger väsentligt högre än bland andra lärarkategorier i den undersök-

ning som Lärarförbundet har gjort baserat på statistik från Försäkringskassan.

När sjuktalet är höga blir det ju ännu färre kollegor. Förhoppningsvis kan du fylla upp med vikarier. Men, återigen, detta är någonting som bidrar till ökad stress och riskerar att leda till en negativ spiral där fler väljer att sluta och färre väljer att söka sig till yrket. Här behöver vi vidta åtgärder för att se till att yrket är attraktivt.

En av de åtgärder som Miljöpartiet har drivit och som vi också har fått in i januariavtalet är professionsprogrammet för lärare. Märk väl att det är ett professionsprogram för lärare vi talar om, och det omfattar naturligtvis också förskollärare.

Fru talman! Flera talare har lyft fram utmaningarna med att förskolan i dag inte är jämlik, framför allt att tillgången till förskolan inte är jämlik. Det var en av anledningarna till att Miljöpartiet gick till val på att också förskolan skulle få ett jämlikhetsbidrag, där särskilda satsningar skulle riktas till förskolor i utsatta områden. Vi har inte kommit så långt, men vi har vidtagit åtgärder inom ramen för januariavtalet på det här området.

Det sitter nu en utredare som ska titta på hur man kan göra för att fler barn som inte talar svenska i hemmet ska få tillgång till förskola. Det är någonting som jag tror är otroligt viktigt för dessa barns förutsättningar i livet. Dessutom utreder vi hur vi kan se till att de barn som går i den pedagogiska omsorgen ska få en verksamhet av hög kvalitet.

Jag måste säga att jag blir väldigt bekymrad när jag hör Kristdemokraternas företrädare. Hon drömmer sig tillbaka till en tid då vi hade ett värdebidrag som de facto, oavsett om man ville eller inte ville att det skulle vara så, ledde till att lågutbildade kvinnor som hade invandrat till Sverige var borta från arbetsmarknaden en längre tid. Och barnen i dessa familjer fick inte samma chanser att möta det svenska språket, att utveckla sociala relationer och att lära sig tillsammans i enlighet med förskolans läroplan. Vi vet också, tyvärr, att det finns utmaningar i många av de verksamheter som lyder under paraplybegreppet pedagogisk omsorg. Jag är väldigt glad att vi tittar på det.

Fru talman! Jag är en av dessa hundratusentals föräldrar som lämnar sina barn till förskolan varje morgon. Ofta går barnen dit med ett leende. Halva sommaren stod de i hallen med blöja och gummistövlar och var på väg till förskolan. Och man blir ju inte gladare som förälder än när man vet att ens barn har det bra.

Jag ser också hur ni som arbetar i förskolan kämpar ibland, hur armarna inte räcker till för att hålla om alla barn som just precis nu – så är det ju med barn – behöver en kram. Jag ser hur ni torkar tårar, snor, leriga överaller och händer som är fulla med målarfärg som skulle varit på papperet och hur tiden inte alltid räcker till.

Jag vill tacka er för de insatser som ni gör för mina och alla andra barn i Sverige för att de ska få en trygg förskoletid, utvecklas och få de bästa förutsättningarna i livet. Tack! Ni bygger framtiden här och nu.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

§ 10 Statliga företag

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU4
Statliga företag (skr. 2018/19:140)
föredrogs.

Anf. 164 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! I dag har riksdagens ledamöter en chans att rösta för att Ringhals 1 och 2 kan drivas vidare. Att fortsätta använda Ringhals 1 och 2 skulle kunna ge mycket el till en låg kostnad och med väldigt låga klimatutsläpp.

I den energipolitiska debatten talas det ofta om den trygga elförsörjningen, de rimliga kostnaderna och de små utsläppen. Ofta återkommer politiker till behovet av att minska och på sikt helt enkelt komma bort ifrån fossil energi. Ringhals 1 och 2 kan bidra på alla sätt med mycket el, låg kostnad och små utsläpp samt bidra till att fossil energi kan tryckas bort både i Sverige och i omvärlden.

Det finns, fru talman, flera skäl för att ge Vattenfall ett uppdrag att jobba vidare med Ringhals 1 och Ringhals 2.

Det första skälet är klimatet. En fortsatt drift av Ringhals 1 och 2 skulle ge stora miljövinster. Konjunkturinstitutet har i en rapport visat man att genom att använda de här reaktorerna några år till kan undvika minst 8 miljoner ton i växthusgasutsläpp. Redan samma dag som Ringhals 2 slutade producera elektricitet, den 30 december, ökade produktionen av fossil el i Nordeuropa. På svenska betyder det att Ringhals 2 stängdes av och att utsläppen ökade.

Senast jag kollade utsläppen var de 45 gram för varje producerad kilowattimme i Sverige, i Tyskland 441 gram och i Polen 645 gram för varje producerad kilowattimme. Jag förstår att man kan tycka att det är mycket siffror, men det innebär att för varje producerad kilowattimme är utsläppen tio gånger högre i Tyskland och 15 gånger högre i Polen än vad de är i Sverige. Och vårt elsystem i Sverige är sammankopplat med elsystemen i Tyskland och Polen.

Detta betyder att svensk miljöbra el skulle kunna få bort dålig tysk och dålig polsk el, och det gäller både kärnkraften och vindkraften. Men stängs kärnkraft i förtid i Sverige blir det mer utsläpp i våra grannländer än vad det annars hade blivit, och det är klimatet som förlorar på det.

Det andra skälet för att fortsätta använda Ringhals 1 och 2 handlar om fossilfriheten. I Sverige har vi tyvärr fått en meningslös diskussion där det varit viktigare med förnybart än fossilfritt, och alla vi som värnar om klimatet fokuserar naturligtvis på fossilfriheten. Senast jag kollade var över 90 procent av den svenska elproduktionen fossilfri, mindre än 50 procent i Tyskland och så lite som 20 procent i Polen.

Sverige har i dag EU:s bästa och renaste elsystem med en kombination av fossilfria kraftslag som kärnkraft, vattenkraft och vindkraft. Med en fortsatt drift av Ringhals 1 och 2 skulle den fossilfria elen kunna fortsätta att göra stor nytta i övriga Europa, inte minst för klimatet. Vattenfall har också i en egen livscykelanalys för alla kraftslag de själva använder – solkraft, vindkraft, vattenkraft och kärnkraft – konstaterat att de överlag har låga klimatutsläpp, och allra lägst har kärnkraften.

En trygg elförsörjning för människor och företag är ett tredje skäl att fortsätta att använda Ringhals 1 och 2. Under de kommande decennierna kommer elbehoven i Sverige att öka radikalt för att transporter och industri från fossila bränslen ska kunna ställas om till el. Då kan Ringhals 1 och 2 spela en roll.

Vi talar om verkligt mycket elektricitet. Ringhals 1 producerar under en timme lika mycket el som jag använder under min livstid. Ringhals 2 producerade lika mycket el som den samlade förbrukningen i Göteborg, rikets andra stad.

Förra året blev det elkris i Skåne och Stockholm. Regeringen försatte Sverige i en riktigt usel situation. Elsystemet räckte inte till på grund av ett antal faktorer, bland annat brist på lokal produktion och brist i överföring. Det slutade med att regeringen där och då tvingades sjösätta krispaket.

Låt oss göra vad vi kan för att inte försätta oss i samma situation igen. Vi bör titta på flera energipolitiska lösningar, där en handlar om att fortsätta att nyttja Ringhals förmåga att tryggt ge mycket el över hela året.

Tidigare har vi kunnat lita på Socialdemokraterna. De har värnat den svenska industrin. Men nu verkar de välja vägen att hellre avveckla kärnkraften än att bidra till en trygg elförsörjning. Jag är uppriktigt förvånad, fru talman.

Miljöpartiet är känd motståndare till kärnkraft. Partiet har också ett imponerande och emellanåt inspirerande engagemang för klimatet. Nu finns en chans att i riksdagen fatta beslut om att nyttja Ringhals 1 och 2 ett tag till med stor klimatnytta. Då prövas Miljöpartiets klimatengagemang, men man väljer att hellre avveckla kärnkraft än att rädda klimatet. Det är beklämmande, fru talman.

Moderaterna vill att Vattenfall får ett uppdrag att om möjligt driva vidare Ringhals 1 och 2. Praktiskt bör man då göra en snabb analys av teknik, säkerhet och ekonomi för att driva vidare dessa reaktorer.

Både Ringhals 1 och 2 har sådana säkerhetssystem som blev ett krav efter olyckan i Japan, alltså det man kallar oberoende hårdkylning. Men självklart krävs en dialog med Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, för att se om dessa system lever upp till kraven eller om ytterligare investeringar krävs.

I en analys bör man rimligen därutöver se vilka personalbehov som finns liksom andra behov av investeringar och bränsle. Man bör överväga olika alternativ. Om ägarna inte vill driva dem vidare bör man se om andra kan vara intresserade.

Man bör dessutom sondera marknaden för så kallade power purchasing agreements, PPA. Större kunder skulle kunna sluta avtal med Ringhals eller Vattenfall om leveranser av el till förutbestämda priser. Denna typ av avtal, PPA, används ofta inom vindkraften och skulle kunna säkra intäkter för att exempelvis driva Ringhals 1 i ytterligare 10 eller 15 år.

En fortsatt drift av Ringhals 1 och Ringhals 2 kommer att kräva ett visst arbete. Men det är inte omöjligt. Vattenfall har i en egen rapport om Ringhals 1, som har varit hemligstämplad, visat att det är både möjligt och ekonomiskt fördelaktigt att driva Ringhals 1 vidare under rätt lång tid framåt. En fortsatt drift av dessa reaktorer är alltså både möjlig och önskvärd för tryggheten och för klimatet.

Fru talman! Avslutningsvis: Den som menar allvar med att trygga elförsörjningen och att rädda klimatet röstar ja till reservation nr 13. Jag yrkar bifall till den.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

Anf. 165 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 13 i betänkandet.

Många viktiga samhällsfunktioner bedrivs i dag inom ramen för statliga bolag, och ofta verkar de på en konkurrensutsatt marknad. Sverigedemokraterna har en pragmatisk inställning till detta. För oss är det inget ideologiskt självändamål att sälja ut statens innehav i dessa bolag. Det ska dock finnas ett strategiskt värde och intresse när det gäller de bolag där staten kvarstår som ägare och utövar ett aktivt ägande.

Med just Vattenfall, som är ett av staten helägt bolag, ges goda möjligheter för ägaren att uppnå energipolitiska mål, och vi anser att ett strategiskt intresse finns och att man spelar en viktig roll i den svenska energiförsörjningen.

Vår uppfattning har alltid varit att Vattenfall ska flytta fokus från expansion i utlandet till hemmamarknaden, med Sverige som utgångspunkt.

När vi för lite mindre än ett år sedan debatterade statliga bolag i kammarerna hade Sverigedemokraterna ett förslag om att i ägardirektiven ge Vattenfall uppdraget att driva Ringhals 1 och 2 vidare. Tyvärr röstade då samtliga partier emot detta förslag. Det är därför mycket glädjande att Moderaterna och Kristdemokraterna har kommit på bättre tankar efter att ha lämnat energiöverenskommelsen och att de tillsammans med Liberalerna nu väljer att stödja Sverigedemokraternas förslag.

Fru talman! Så sent som 2012 lämnade Vattenfall in en ansökan till Strålsäkerhetsmyndigheten om att få ersätta befintliga reaktorer med nya. Det skulle utgöra ett led i arbetet med att analysera förutsättningarna inför eventuella investeringar i nya reaktorer, och myndigheten började arbeta med att ta fram föreskrifter för kraven på en ny reaktor. Under förra mandatperioden beordrade dock regeringen Vattenfall att stoppa undersökandet av dessa förutsättningar, trots att det bara var en process i undersökningsstadiet.

Sverigedemokraterna ser detta som djupt problematiskt och anser att man kan dra paralleller till det så kallade tankeförbudet, som innebar att ingen fick utarbeta konstruktionsritningar, beräkna kostnader, beställa utrustning eller vidta andra sådana förberedande åtgärder i syfte att inom landet uppföra en kärnkraftsreaktor. Vi anser därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen att Vattenfall inte ska åläggas några restriktioner för att ansöka, undersöka eller förbereda för uppförande av ny kärnkraft i Sverige.

I samband med detta höjde regeringen även effektskatten, som enbart belastade kärnkraften – något som kort därpå ledde fram till att Vattenfall aviserade en förtida nedläggning av just Ringhals 1 och 2. Och precis innan det nya decenniet kunde ringas in påbörjades så nedläggningen av Ringhals 2.

Detta sker parallellt med att Sverige är i ett läge med kapacitetsbrist. Vi rör oss in i en situation med nationell effektbrist samtidigt som elanvändningen ser ut att öka rekordartat som en följd av en önskvärd samhällsutveckling med elektrifiering. Transportsektorn elektrifieras i allt snabbare takt, det finns planer på att producera fossilfritt stål och elanvändningen ökar inom industrin för att nå fossilfrihet.

Om man tillåter en fortsatt avveckling av den svenska kärnkraften kommer det att gå till historien som ett av de största politiska misstagen i modern tid. Ska Sverige ta sig an uppgiften att minska utsläppen av växthusgaser behövs mer fossilfri el, inte mindre.

Vi tycker därför att det finns all anledning att fundera på om staten ska använda sitt eget energibolag till att kortsiktigt försämra den svenska leveranssäkerheten, vilket riskerar att radera förutsättningarna för den energintensiva industrin att verka i Sverige. Detta skulle kunna få avsevärt mycket större samhällsekonomiska konsekvenser än en begränsad merkostnad för fortsatt drift av reaktorerna.

Samtidigt är en stor del av Europas energiförsörjning fortsatt fossilbaserad, i många fall med koleldade kraftverk. Svensk kärnkraft är i motsats till detta ren och stabil, även i jämförelse med övriga fossilbaserade alternativ som står till buds.

Att fortsätta att driva dessa reaktorer vore en stor insats för klimatet och skulle ge möjlighet att trycka undan fossilbaserad kraftproduktion som finns i våra grannländer, antingen i form avlexport eller genom användning inom den svenska industrin.

Om man exempelvis skulle trycka undan motsvarande mängd kolkraft skulle detta innebära att man kan uppnå utsläppsminskningar som motsvarar all biltrafik i Sverige under ett helt år. Men uppenbarligen är det viktigare för vissa att stänga kärnkraftverk än att rädda klimatet och minska utsläppen av växthusgaser.

Vi föreslår därför i betänkandet att staten via sitt ägande i Vattenfall ser mer till landets energiförsörjning och ger bolaget ägardirektiv om att stoppa den förtida stängningen av kärnkraftsreaktorerna i Ringhals. Detta, fru talman, är en politik som är bra för Sveriges hushåll och industri men framför allt för klimatet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jörgen Grubb och Michael Rubbestad (båda SD).

Anf. 166 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Jag ska tala en del om statens långsiktiga ägande och statens ägande i stort och smått.

Först vill jag säga att Centerpartiet givetvis står bakom våra reservationer, och jag yrkar bifall till reservation 1 rörande statens långsiktiga ägande och reservation 3 som handlar om statens regionala ansvar.

Den svenska ekonomin kännetecknas av en mängd olika företagsformer och olika typer av ägande. Staten är en ägare bland många. Den grundläggande struktur som svenskt näringsliv kännetecknas av är en blandekonomi, och den har tjänat landet väl. Men det ligger i sakens natur att när staten äger samtidigt som den stiftar lagar och sätter spelregler måste stat-

en vara noggrann och omdömesgill. Centerpartiet har ett pragmatiskt snarare än ett ideologiskt förhållningssätt till statligt ägande.

Centerpartiet anser att det egentligen inte är en kärnuppgift för staten att äga och driva företag, men i vissa fall kan det vara motiverat. Här ligger en inbyggd problematik där man har två roller, det vill säga man sitter på två stolar, som lagstiftare och som bolagsägare. Vi anser därför att staten, när förutsättningarna finns, ska pröva sitt ägande av de statliga bolag som inte har ett särskilt samhällsuppdrag, eller är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktiga.

Men eftersom staten är en stor bolagsägare och kommer att fortsätta att vara det under överskådlig tid är det viktigt att ägaren driver sina företag på ett långsiktigt professionellt, värdeskapande och hållbart sätt. Återigen är det viktigt att påpeka att flera av bolagen dessutom har viktiga samhällsuppdrag, där fokus inte bara är ekonomi utan där det handlar om andra vinster för samhället. Här är det viktigt att de samhälleliga vinsterna tydligt redovisas och är styrande för bolagens verksamhet.

I den omfattande klimatomställning av ekonomin som pågår ska de statliga bolagen vara aktiva i att förverkliga åtaganden gällande Agenda 2030. Vi vet att bolagen gärna antar denna utmaning då de ser både klimat- och affärsnytta i detta. Centerpartiet anser också att de säkerhetspolitiska aspekterna mycket noggrant måste vägas in i den statliga ägarportföljen.

Vår grundsyn är att staten som ägare ska ställa sig frågan om marknaden själv kan lösa den uppgift som ett statligt bolag har. Då ska detta prövas. Men Centerpartiet ser inte statlig försäljning av bolag, eller förvärv, utifrån ett ideologiskt perspektiv, snarare ett pragmatiskt. Likaväl som vi inte kan utesluta försäljningar kan vi heller inte helt stänga dörren för förvärv eller för att nya bolag startas, inte med den ekonomi och den teknikutveckling som råder. Man måste ha ett pragmatiskt förhållningssätt. Allt måste prövas affärsmässigt och med samhällsnytta och marknadsnytta som ledstjärnor.

Fru talman! Under lång tid har vi tyvärr sett hur service försämrats och arbetstillfällena på landsbygden försvunnit, och här bär staten ett stort ansvar. Jag tycker att vi i större utsträckning kan använda de statliga bolagen för att komplettera svagare marknader. Staten har stora möjligheter att via sina bolag bedriva en regional utvecklingspolitik genom framsynt ägarstyrning.

Som exempel kan jag nämna SBAB Bank, ett helägt statligt aktiebolag som konkurrerar med andra banker. För inte så länge sedan beslutade SBAB att i praktiken lämna företagskunder norr om Dalälven. SBAB vill med andra ord inte ha kunder på landsbygden och i småstäder. Nu är det Stockholm, Göteborg, Malmö och större högskoleorter som gäller. Då kan man faktiskt ställa sig frågan varför staten ska äga SBAB, när företaget enbart finns på fungerande marknader.

Ett annat exempel jag funderar över är verksamheten i Saminvest, som bildades 2016 men där 2017 fungerade som första verksamhetsår i egentlig mening. Hur har Saminvest utvecklat sin roll som statligt ägt för att utveckla näringslivet i hela landet? Jag ställer frågan, för det är inte alldeles enkelt att se i årsredovisningar och liknande. Jag vill gärna sätta mig in mer i detta. Jag skulle gärna se att Saminvest kommer till utskottet och redovisar sin verksamhet.

Fru talman! Det är glädjande att staten är en föregångare vad gäller jämställdheten i bolagens styrelser och ledningar. Detta har vuxit fram genom ett aktivt arbete av ägaren. I maj 2019 noterades den statliga bolagsportföljen ha 47 procent kvinnor och 53 procent män i styrelserna. Detta kan jämföras med de börsnoterade bolagen, som hade 34 procent kvinnor och 66 procent män i sina styrelser. Andelen kvinnor som är styrelseordförande i de av staten hel- eller delägda bolagen har ökat från 45 procent till 54 procent.

Fru talman! Det statliga företagsägandet bör avvecklas när det gäller bolag som inte har ett särskilt samhällsuppdrag. Ägandet i Telia kan medföra att staten får ett oönskat inflytande på mediemarknaden. Därför har riksdagen riktat ett tillkännagivande till regeringen om att se över hur staten kan avveckla sitt ägande på sikt. I den värld vi lever i är det viktigt att detta görs utan att äventyra samhällsviktig infrastruktur som ägs och förvaltas av Telia, i det här fallet, till exempel system för totalförsvaret. För mig är det självklart att rikets säkerhet går före allt annat. Full kontroll av samhällskritisk infrastruktur är centralt. Vi har varit väldigt tydliga med att vi aldrig kommer att stå bakom en avyttring om inte 100 procents säkerhet kan garanteras.

(Applåder)

Anf. 167 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Vattenfall är ett av de statliga företagen. Det finns olika uppfattningar om hur frågan om Ringhals 1 och 2 ska hanteras, men det finns ovedersägligt ett antal experter som har visat att det är både möjligt och önskvärt att driva Ringhals 1 och 2 vidare. Ett exempel på detta är den egna interna rapporten från Vattenfall, där man har tittat på Ringhals 1. Ett annat exempel där man har tittat på klimatnyttan är de livscykelanalyser som har gjorts av Vattenfall själva och där man har tittat på olika energislag.

Vi kan titta på produktionsmixen i Sverige. Det varierar över tid, men när jag tittade senast var utsläppen i Sverige 45 gram koldioxid för varje producerad kilowattimme, 441 gram i Tyskland och 645 gram i Polen. De var alltså tio gånger högre i Tyskland och femton gånger högre i Polen.

Centerpartiet har sedan tidigare en känd position. De är emot kärnkraft. Men det är också ett pragmatiskt inställt parti där man är van att göra upp både höger- och vänsterut för att nå resultat i svensk politik. Om vi nu har kärnkraft, även om Centerpartiet i normala fall kanske inte gillar detta över tid, och vi har behov av mycket elektricitet för att ställa om industri och transporter men också och inte minst en oroande klimatfråga kan man tycka att en rimlig position och uppfattning för Centerpartiet borde vara att pragmatiskt göra något bra för Sverige och för klimatet och att av klimatskäl bidra till att Ringhals 1 och 2 används ett tag till. Hur ser ledamoten på detta?

Anf. 168 PER SCHÖLDBERG (C) replik:

Fru talman! Tack, Lars Hjälmered, för frågan!

Kärnkraften är något som Centerpartiet har levt med, varit insatt i och diskuterat länge. Vi har historiskt sett gjort ett skifte från en ideologisk syn till en pragmatisk syn. Vi har varit beredda att gå med på överenskommelser, som vi gjorde 2015. Vi har ett förhållningssätt i dag där vi säger att

den som vill bygga kärnkraft gärna får göra det. Det är inga problem. Man ska komma ihåg att vi har fem eller sex reaktorer igång i dag.

Samtidigt vill vi lägga fokus och kraft på två saker. Den ena är långsiktig ägarstyrning, inte att efter tre eller två och ett halvt år byta ut en överenskommelse och kasta om förutsättningarna för gigantiska värden. Den andra är att det sker en enorm utveckling gällande de förnybara energislagen som vi gärna vill se och där vi har extremt goda förutsättningar i detta land. Jag har skrivit i debattartiklar om att jag förstår att det kanske finns och kommer att finnas och byggas kärnkraft på andra ställen, men med den energimix vi har i Sverige och de grundläggande förutsättningarna för vatten, skog och olika förnybara energislag kommer vi att kunna klara detta.

Jag tycker inte att denna diskussion egentligen ska föras kring Vattenfall som statligt bolag utan snarare kring Affärsverket svenska kraftnät och de distributionsnät som kommunerna äger. Diskussionen ska föras kring distributionen av elen snarare än kring ett enskilt bolag och snarare än att peka på enskilda energiproducenter och reaktorer. Det är inte där vi ska vara, utan vi ska diskutera strukturen och helheten i frågan.

Anf. 169 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det som gör detta fall lite unikt är just att Vattenfall är ett statligt ägt företag. Då är det inte konstigt att det blir en politisk fråga och att ägarna genom riksdag och regering i någon mån har uppfattningar om detta. Ägardirektiven till Vattenfall har till exempel beslutats av riksdagen.

För mig ligger fokus på fossilfriheten. Jag välkomnar verkligen och beundrar den utveckling som har skett när det gäller mycket av det förnybara inom inte minst sol och vind. Men för mig handlar det just om kombinationen och att vi fortsatt drar nytta av vattenkraften men också av kärnkraften och kraftvärmen.

Fru talman! Jag tog upp ett antal siffror: 45 gram koldioxid för varje producerad kilowattimme i Sverige – 10 gånger så mycket i Tyskland och 15 gånger så mycket i Polen. Skälet till det är just den unika kombinationen som vi har i Sverige av kärnkraft och olika former av förnybar energi.

Vi ser nu att vi har en unik möjlighet att ge en trygg tillförsel i Sverige men också att el kan exporteras. Experter är överlag ändå överens om att det kan ge en klimatnytta.

Konjunkturinstitutet pekar på att man kan spara minst 8 miljoner ton i utsläpp. Så sent som i dag kom Konjunkturrådet med en ny rapport som de presenterat på bland annat Dagens Nyheters debattsida. Där pekar man på riskerna med en nedläggning av Ringhals 1 och 2 och att det kan leda till, som de uttrycker det, radikalt ökade utsläpp. De anser att det behöver göras en analys av om detta beslut ska backas av klimatskäl.

Jag tycker att det är en ganska klok inställning. Därför undrar jag vad Centerpartiet är berett att göra för att faktiskt kunna välja klimatet framför avvecklad kärnkraft.

Anf. 170 PER SCHÖLDBERG (C) replik:

Fru talman! Vi väljer klimatet. Vi ser naturligtvis att det kommer att vara en energimix med kärnkraft förbi 2040, kanske med fler havsbaserade vindkraftverk och med skogen som en tillväxtfaktor. Jag ser inte att detta är det gigantiska problemet.

När det gäller Ringhals 1 och 2 måste någon dessutom förklara varifrån subventionspengarna ska tas – alternativet är att man höjer elpriserna mycket kraftigt. Detta svar måste lämnas. När det gäller Finland är detta dessutom tio år försenat och fördyrat med många miljarder. Det är inte så enkelt som att bara trycka på en knapp.

Vattenfall säger själva: Vi ser inget behov av ny kärnkraft i dag. Men vi följer utvecklingen väldigt noga, och det kan komma förändringar.

Vattenfall har tagit affärsmässiga beslut baserade på en bred överenskommelse i denna kammare. Regeringen och partierna har samarbetat kring att skapa just det som vi diskuterar i dag, nämligen långsiktiga förutsättningar för statliga företag. Då anser inte jag att man ska kullkasta det med ett enskilt beslut gällande en enskild energianläggning. Det är snarare så att jag välkomnar en diskussion som rör distribution, nya energislag och så vidare och att de kärnkraftverk som lever vidare efter 2040 drivs professionellt och affärsmässigt på ett tryggt och säkert sätt.

(Applåder)

Anf. 171 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Vi diskuterar näringsutskottets betänkande 4 om statliga företag. Men man kan inte tro att det handlar om statliga företag när man lyssnar på de två inledande talarna.

Staten står i dag som ägare till 46 bolag med tyngdpunkten inom basindustri och energi, och energi har vi hört mycket om. De flesta bolag är vinstdrivande, och omkring hälften har särskilt beslutade samhällsuppdrag.

Jag vill i detta sammanhang understryka hur viktigt det är att regeringen driver en offensiv statlig företagspolitik med höga ambitioner som gynnar samhällsutvecklingen och inte avkastningen som bara räknas i kronor.

Det statliga ägandet ska utgå från svenska förutsättningar men även följa förändringarna på världsmarknaden och i omvärlden. På tal om omvärlden har väl alla klimatutmaningen på näthinnan dagligen. Att då inte göra allt för att resenärer ska ta tåget i stället för flyget blir lite som att titta förbi de lägst hängande frukterna.

En fungerande och väl utbyggd tågtrafik som sätter resenärerna i centrum är enligt min uppfattning av central betydelse för att uppnå ett hållbart transportsystem för hela landet. För en sådan inriktning krävs att SJ ges förutsättningar att prioritera samhällsnytta före kortsiktiga vinstintressen. Jag har ett särskilt yttrande där jag utvecklar Vänsterpartiets syn på styrningen av SJ. Jag vill med bestämdhet hävda att avkastningskravet hämmar hållbart resande i Sverige.

Jag vill framföra min uppfattning att staten i högre grad än vad som nu är fallet bör använda sitt ägande av statliga bolag för att tillgodose samhällsnyttiga ändamål. Jag menar att det finns flera skäl för att staten ska vara en stark ägare eller rent av ha monopol inom samhällsviktiga områden.

Statligt ägande behövs som en motvikt till spekulationskapitalism och kortsiktig vinstjakt, och kraven på lönsamhet i statliga bolag ska inte gå före samhällsnyttan. De statliga bolagen ska enligt min mening i stället användas aktivt för att bygga Sverige tryggare, mer jämlikt och ekologiskt hållbart, för att öka konkurrenskraften och inte minst för att jämna ut orättvisa skillnader mellan stad och landsbygd.

Handen på hjärtat kollegor, kommer marknaden eller kapitalismen att fixa så att byar som dränerats på 90 procent av befolkningen klarar servicen eller så att kollektivtrafiken åter börjar gå? Nej, om Sverige ska kunna hålla ihop och skapa förutsättningar för utveckling i hela landet måste det finnas likvärdiga grundläggande förutsättningar oavsett var man bor.

De statliga bolagen ägs av medborgarna gemensamt och har därför enligt min mening ett särskilt ansvar för att människor i hela landet ska ha samma tillgång till service, sjukvård och andra samhällsviktiga funktioner. Jag anser därför att ägardirektiven till flera av de statliga bolagen behöver utvecklas med utgångspunkt i att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som företagen ska bedrivas ekonomiskt effektivt.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att möjligheterna till vidareförädling och ökad tillväxt inom svensk industri är stora. Både skogs-, gruv- och stålindustrin har potential att öka sin förädlingsgrad, vilket i sin tur skulle öka antalet arbetstillfällen i landet, minska transporter och öka exportintäkterna.

Detta är någonting som kan främjas genom en aktiv styrning av de statliga bolagen och genom ökad forskning och samverkan med det övriga näringslivet. Men förtroendet för de statliga institutionerna är avgörande för att skapa legitimitet för den demokratiska processen. Jag vill därför understryka att det är av särskild vikt att de statligt ägda företagen agerar föredömligt och med god transparens.

Det har emellertid framkommit att flera verkställande direktörer för de statliga bolagen sitter i styrelserna för Svenskt Näringsliv och dess organisationer. Jag menar att det är mycket märkligt då dessa organisationer har bedrivit omfattande kampanjer mot innehållet i regeringens politik. Särskilt paradoxalt blir detta förhållande när Svenskt Näringsliv har uttalat sitt aktiva motstånd mot statliga företag i sig.

Enligt en rapport från fackförbundet ST lägger de statliga bolagen enorma summor på avgifter till Svenskt Näringsliv. Jag vill framhålla att det är direkt olämpligt att näringslivets intresseorganisationer på detta sätt får en gräddfil till de statliga bolagen. Samhällsägda företag bör uppträda neutralt och bör därför inte vara medlemmar i dylika intresseorganisationer.

Fru talman! Sveaskog AB är Sveriges största skogsägare och förvaltar drygt fyra miljoner hektar mark. Men jag och Vänsterpartiet skulle inte ha något emot att staten via ett samlat bolag ägde än mer skog och mark där hållbarhet i brukandet stod över avkastning i ekonomiska termer. Därmed inte sagt att skogen som en förnybar resurs inte skulle brukas effektivt och leverera långsiktigt hållbara produkter till både hus och hem, men givetvis även biomassa till andra ändamål. Jag ser med oro på hur bolaget avverkar unga bestånd som är i toppen av tillväxten efter en gallring.

Men skillnaden mellan vår syn och hur bolaget sköts i dag av ägaren gäller inte bara exemplet med avverkningar av alltför unga bestånd. Man låter till exempel markförsäljningsprogrammet fortgå, trots att man frångått andemeningen om att förstärka enskilda skogsägares och lantbrukares möjligheter till överlevnad på landsbygden.

Jag skulle kunna stå här till långt in på kvällen och smula sönder argument för den försäljning som pågår i dag. Aktiv delaktighet i och styrning av vad som pågår i bolaget skulle definitivt stärka möjligheterna för lands-

bygdens överlevnad, mer än man gör i dag genom att sälja skogsegendor-
mar till rika personer som helt enkelt ser investering i skog som en bra
placering.

Fru talman! Som jag framfört tidigare i debatter om statliga bolag me-
nar jag att det statliga ägandet behöver utökas och utvecklas för att demo-
kratiska beslut ska kunna styra samhällsutvecklingen. Och på tal om de-
mokratiska beslut hoppas jag innerligt att den reservation från Sverigede-
mokraterna som några har varit inne på, nr 13, inte får gehör i kammaren
– inte bara på grund av att jag och Vänsterpartiet inte gillar kärnkraft utan
även med tanke på alla de investeringar i förnybart som håller på att föra
oss in i den gröna framtiden.

När det gäller specifikt Vattenfall AB vill jag framföra att bolagets lön-
samhetskrav bör stå i bättre samklang med de miljömål som riksdagen har
fastställt. När det gäller Vattenfalls vattenkraftsproduktion och bolagets
uppdrag och mål vill jag påpeka att det med relativt små insatser går att
kombinera en stark energiproduktion med biologisk mångfald och upp-
satta miljömål. Ett exempel där man på ett bättre sätt skulle kunna kombi-
nera dessa två intressen är Letsi kraftstation, som ägs av Vattenfall och
ligger mellan Jokkmokk och Vuollerim.

För att utnyttja en högre fallhöjd och därmed öka effekten har Vatten-
fall tidigare valt att leda om vattnet genom en tunnel i berget. Ett beklä-
gansvärt resultat av denna åtgärd är uppkomsten av en av de längsta torr-
lagda älvfåror i Europa. Den är 17 kilometer lång. Jag menar emellertid
att det finns goda möjligheter att med relativt små medel återföra ett par
procent av det totala vattenflödet ovan jord och på så sätt ge liv åt älvfåran
igen. Då skulle den biologiska mångfalden och fiskbeståndet kunna åter-
skapas, vilket skulle gynna lokalsamhället. Jag anser därför att regeringen
bör se till att Vattenfall utreder investeringskostnaderna för att återföra ett
ekologiskt hållbart flöde av vatten till den torrlagda delen av Lilla Lule-
älven.

Fru talman! Det finns hur mycket som helst att säga om statligt ägande
och hur styrningen av dessa företag skulle kunna bidra till fler arbetstill-
fällena och till utveckling i hela landet, men tiden för debatt är begränsad.
Jag väljer därför att yrka bifall till reservation 4. Jag står givetvis bakom
alla våra reservationer, men som brukligt yrkar jag bifall enbart till en.

Anf. 172 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag hade tänkt fråga Birger Lahti på vilket sätt han och
Vänsterpartiet vill öka det statliga ägandet, men jag tänker inte göra det.
Vi har diskuterat det tidigare.

Däremot vill jag ställa en fråga lik den jag ställde tidigare, nämligen
om Vattenfall och den hanteringen. Vi vet ju att Birger Lahti som kollega
är en person som engageras av både klimatet och industrins villkor – det
kunde vi höra i hans anförande – och min bild är att han även brukar vara
en person som gärna vill se resultat och en praktisk inställning i detta.

Birger Lahti talar om Vänsterpartiets kärnkraftsmotstånd, vilket jag
inte delar men självklart har respekt för. Men om vi nu har kärnkraft – och
med den avfall, avfallshantering och system – finns på något sätt både för-
delarna och nackdelarna med kärnkraften där att hantera. Om man är prak-
tiskt lagd borde man då egentligen försöka nyttja den kärnkraft vi har så
mycket det går, för att på så sätt få en trygg elförsörjning och kunna trycka

undan olika former av fossil energi, till exempel kol. Birger Lahti talade i sitt anförande om exempelvis skogens möjligheter, och jag delar den bilden.

För mig och Moderaterna är inställningen dock att vi behöver både kärnkraft och förnybart. Vi kan gärna tala om energieffektivisering, om bioenergi och om vind- och vattenkraft, men för mig råder det inte ett motsatsförhållande mellan detta och kärnkraften. I stället borde vi titta på de behov vi har framåt av omställning av samhället – bostäder, transporter och energi. Vi borde titta på hur vi med miljöbra el, som kan komma från både vindkraften och kärnkraften, kan tillgodose de behov som befolkningstillväxt och ekonomisk tillväxt skapar.

Då kommer det ned till att det finns klimatskäl för kärnkraft. Det visar Vattenfalls egna analyser och rapporter från Konjunkturinstitutet och Konjunkturrådet, för att nämna några exempel. Borde inte den rimliga åsikten för Vänsterpartiet faktiskt vara att rösta för att använda Ringhals 1 och 2 – av klimatskäl?

Anf. 173 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Lars Hjälmered!

Det fanns en anledning till att Vänsterpartiet inte ingick i energiuppgörelsen. Däremot ingick ditt parti, Lars Hjälmered, och du var själv en av förhandlarna för ditt parti. Det är tre och ett halvt år sedan, och det var då känt att Vattenfall ville stänga reaktorerna.

Jag håller med om att uppgörelsen i sig ger möjlighet att, precis som du beskriver, nyttja båda. Jag gillar inte heller alla delar i alla energislag även om vi talar om förnybart – det har också sina nackdelar – och jag tycker att man ska nyttja de energislag som finns kvar. Men efter att uppgörelsen slöts har Vattenfall sagt att de nu vet att det finns en uppgörelse som håller över tid och att de vet vad som händer. De var nöjda med uppgörelsen. Jag har själv varit i kontakt med Vattenfall ganska ofta, och de säger att det inte finns några ekonomiska incitament för att driva reaktorerna vidare.

Det visar sig också att vi kommer att fixa detta utan Ringhals 1 och 2. Att det finns utmaningar som kommer lite mer på spetsen håller jag med om, men jag ser det som mycket märkligt om Moderaterna vill börja socialisera Vattenfalls ägande av dessa två reaktorer. Jag har respekt för ert ställningstagande, Lars Hjälmered, och jag håller med om att det finns flera reaktorer som kommer att tuffa på ett bra tag till. Det har jag accepterat; jag förstår att de behövs. Men att med tvång försöka väcka liv i just dessa reaktorer känns långsökt för mig.

Anf. 174 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! I dessa politiska dagar kommer det emellanåt allianser mellan moderater och vänsterpartister, och de kan gälla både Arbetsförmedlingen och kanske en ändringsbudget – vad vet jag? Jag skulle gärna samtala vidare med Birger Lahti om delar av energipolitiken.

Konjunkturrådet släppte en rapport i dag. I den rapporten har man tittat bland annat på frågan vad som är företagsekonomiskt och samhällsekonomiskt lönsamt. Man har ett ganska intressant resonemang där man pekar på att man kan göra en företagsekonomisk analys gällande Ringhals eller Vattenfall och komma till en slutsats men att det inte är samma sak som

att det är samhällsekonomiskt lönsamt. Man väcker alltså frågan att det tvärtom kan vara lönsamt för Sverige och Europa att fortsätta att driva Ringhals 1 och 2, av ekonomiska skäl och av klimatskäl. Jag tycker att det är ganska intressant.

Ägarna av Ringhals har varit tydliga med att de kanske inte helt delar Moderaternas uppfattning i den här frågan, men sedan har ju Vattenfall sin egen rapport där de har tittat på Ringhals 1 och vad som skulle krävas. Rapporten har visserligen några år på nacken, ska erkännas, men de har tittat på vad som skulle krävas för att driva Ringhals 1 vidare till 2020, 2026 eller 2036. Kontentan de kommer fram till är att Ringhals 1 med små investeringar klarar både 50 och 60 års driftstid, vilket skulle betyda 2026 respektive 2036.

Då kommer man till slut till frågan om klimatet, och då gäller det inte bara Sveriges behov. Det är nämligen helt riktigt att vi i Sverige under förra året hade en historiskt stor produktion och export av el, men det hindrar ju inte att vi skulle kunna exportera ännu mer och trycka undan fossil energi på den nordeuropeiska marknaden. Det är där man landar, och jag tycker ändå att ett statligt bolag borde kunna ha en uppfattning. Det är då det kommer tillbaka till att man skulle kunna välja väg och faktiskt säga: Låt oss göra en fristående analys, titta på fortsatt drift och göra något bra för klimatet. Där skulle även Vänsterpartiet kunna hoppa på.

Anf. 175 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Lars, för den här duellen – om jag får kalla det en duell.

Jag håller med om att det när man tittar på siffrorna inte känns bra att det eldas med kolkraftverk runt om i Europa samtidigt som vi stänger ned. Vi har ju en gemensam marknad för priset, och kalkylerna finns där i dag när vi har en gemensam marknad. Det blir lite märkligt för mig, för om Vattenfall såg att de kommer att kunna sälja den här elen för en viss summa pengar skulle de ha även en ekonomisk kalkyl som gav ett sug att driva detta vidare – men den kalkylen finns ju inte. Jag brukar inte vara den som lyfter marknaden, men i det här fallet litat jag faktiskt på Vattenfalls uträkning att det är olönsamt att driva reaktorerna vidare. När det gäller utsläppen håller jag dock med om att det inte känns bra att någon annan eldar fossilt medan vi stänger. Jag tycker ändå att vi är en bra aktör på marknaden på europeisk nivå.

Jag skulle dock gärna vilja ställa en fråga till Lars Hjalmered. Vi tycker ju att vi har en bra samsyn i näringsutskottet om att vår näring och våra branscher, eftersom vi är ett exportberoende land, måste ha långsiktiga spelregler. Varför väljer då Moderaterna att efter tre och ett halvt år hoppa av en uppgörelse som industrin gjorde vågen för och som fick branschen att investera miljardbelopp? Det har ju inte hänt så mycket. Det finns några saker som har förändrats, men ni visste att Vattenfall skulle stänga dessa verk när ni gjorde uppgörelsen. Det är okej att investera i nytt, men jag skulle vilja diskutera den här 180-graderssvängen.

Anf. 176 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har en tydlig uppfattning kring ny kärnkraft, samtidigt som man försöker ha en hög svansföring i klimatpolitiken. Nu står vi inför en situation där vi närmar oss en nationell effektbrist i Sverige.

Vi kan se att efterfrågan på el kommer att öka till följd av många initiativ för att kunna nå fossilfrihet. Här finns för stunden stora möjligheter att trycka undan än mer fossilbaserad kraftproduktion nere på kontinenten.

Det man då undrar, fru talman, är varför det för Vänsterpartiet uppenbart är viktigare att stänga kärnkraft än att rädda klimatet.

Anf. 177 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för din analys av Vänsterpartiets inställning till kärnkraft, om jag får uttrycka det så. Det finns, som jag har sagt flera gånger i den här kammaren, en anledning till att Vänsterpartiet inte ingick i energiuppgörelsen. Det har att göra med ett kongressbeslut som kanske inte blev precis i enlighet med halva ledningens syn på kärnkraft den gången.

I dag börjar ni svänga till en politisk inriktning mot ett kraftslag vars ägare själva säger att det inte är ekonomiskt försvarbart att driva verken vidare. Jag tror inte att de som investerat och planerar att investera miljardbelopp i förnybart skulle uppleva det som jättehäftigt att man plötsligt ändrar inriktning och med politiska medel tvångskör reaktorer vars ägare säger att det inte är försvarbart.

Jag kan hålla med om att kärnkraften i utsläppshänseende är bättre än kolkraft i Polen eller Tyskland. Men att tvångsupprätthålla den med politiska medel, samtidigt som vi har gett signaler till förnybartbranschen att investera miljardbelopp, tycker jag inte vore sjyst mot dessa investerare.

Anf. 178 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Man får också skilja på vad som är företagsekonomiskt lönsamt och vad som är samhällsekonomiskt lönsamt. För stunden kan bolaget tjäna mer pengar på att jaga subventioner som finns både i Sverige och i andra länder, vilket gör att man prioriterar att bygga dessa kraftslag framför att investera i de nuvarande anläggningar som man har.

Här finns det någonstans ett politiskt ansvar att utkräva. Det är ett bolag helägt av staten, och staten borde då kunna använda det som ett verktyg inom ramen för den svenska energipolitiken. Menar man på allvar att man vill rädda klimatet finns här möjligheten att trycka undan stora utsläpp som sker när det eldas med kol eller naturgas, vilket kommer att bli följderna. Detta är ju befintliga reaktorer som redan finns i dag. Ringhals 2 har stängts, men Ringhals 1 producerar vidare. Här finns möjligheten att med väldigt små medel och insatser se till att den fortsätter att producera tills den tekniska livslängden löper ut, vilket trycker undan utsläpp som mer eller mindre motsvarar all biltrafik i Sverige årligen. Det om något borde väl vara klimatpolitik på riktigt – att verkligen kunna ta vara på de värden som har byggts upp genom att man investerat i dessa anläggningar sedan tidigare.

I våras hanterade näringsutskottet ett initiativ om att undersöka förutsättningarna för detta och se om det skulle kunna vara möjligt. Inte ens då var Vänsterpartiet intresserat av att titta på hur det skulle kunna påverka klimatet och vad som skulle behöva göras. Även då röstade man nej. Då kvarstår ju frågan, fru talman, varför det uppenbart är så mycket viktigare för Vänsterpartiet att stänga kärnkraften än att rädda klimatet.

Anf. 179 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för debattförelängningen!

Nej, om det skulle handla om att, som ledamoten Bäckström Johansson beskriver det, med små medel driva Ringhalsreaktorn vidare skulle Vattenfall själva titta på det. Det finns inga bromsar från ägaren åt andra hållet heller, att man inte skulle få driva den vidare. Jag litar faktiskt på att ägaren själv har de kompetenser som behövs i stället för att vi politiker här säger: Ni har fel, ni kan driva den vidare med små medel. Det finns inga politiska beslut tagna för att de inte skulle kunna driva den vidare. Det finns heller inga politiska beslut om att de inte skulle kunna bygga nytt.

Jag kan inte anklaga Sverigedemokraterna för hur energiuppgörelsen såg ut, för ni är inte med i den. Men de signaler som kom i den uppgörelsen är klara och tydliga: Om de skulle vilja investera i detta har de fritt fram. Det är alltså inte med politiska medel man stänger den heller.

Jag kan faktiskt inte hålla med om att det skulle rädda klimatet att med tvång driva vidare en reaktor när ägaren säger att det inte är hållbart.

Anf. 180 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 13.

Vi kristdemokrater tycker att det är viktigt att se över den offentliga verksamheten och hur den motiveras över tid. Svenska staten äger i dagsläget 46 företag, och vi, i synnerhet vi riksdagsledamöter, bör fundera över om alla dessa verksamheter verkligen är lämpliga för staten att äga.

Statens uppgift bör vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringslivet och företagen. Uppgiften borde inte vara att äga och driva bolag. Vår utgångspunkt är därför att staten bör minska eller avveckla sitt företagsägande, speciellt när sådana förändringar leder till bättre fungerande marknader eller en mer effektiv samhällsservice.

Regeringen bör enligt vår mening därför agera för att avveckla det statliga ägandet i bolag som inte har ett särskilt samhällsuppdrag som är svårt att klara på annat sätt eller är viktiga utifrån en strategisk och säkerhetspolitisk utgångspunkt. Jag tänker närmast på bolag som den helstatligt ägda banken SBAB, Telia och flygbolaget Statsrådet Annika Strandhäll (S).

Jag vill dock understryka att all försäljning av statlig egendom givetvis ska ske affärsmässigt och till bästa möjliga pris för skattebetalarna.

Fru talman! Vissa statliga företag riskerar att bryta mot konkurrenslagen, samtidigt som de ökar statens inflytande på de kommersiella marknaderna. Det är en utveckling som går i strid med Kristdemokraternas syn på det statliga ägandet.

Även myndigheter har på senare år gjort stora inbrott på den öppna marknaden genom att delta i upphandlingar med varor och tjänster. Där ger jag en uppmaning till samtliga våra partikollegor ute i kommuner och regioner som tycker att de bedriver fantastiskt bra verksamheter men inte har en tanke på att de faktiskt kan slå undan benen för befintliga privata aktörer som bedriver verksamheter inom exakt samma område.

Här anser vi kristdemokrater att det kan vara intressant med en transparent översyn av de statliga bolagens aktiviteter i form av intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt och sker i konkurrens med andra aktörer. Där anser vi att alla myndigheter också bör göra en översyn av vilka verksamheter som just konkurrerar med privata företag. Vi kristdemokra-

ter anser kanske inte att alla statligt ägda bolag ska ägas av staten, men det som ägs av staten ska i alla fall inte konkurrera med privata verksamheter.

Fru talman! Jag skulle nu vilja ägna min tid åt det bolag som har debatterats här under dagen, nämligen Vattenfall. Det är ingen hemlighet att vi under förra året försökte få till en transparent snabbutredning för att se om Ringhals 1 och 2, som finns i Vattenfalls portfölj, skulle kunna drivas vidare och vad det skulle innebära för Sverige både ur ekonomiskt perspektiv och ur säkerhetsperspektiv, men även vad det skulle betyda för Sveriges elförsörjning.

Kristdemokraterna menar att det är ett stort misstag att i förtid lägga ned en stor del, nära 10 procent, av vår elproduktion. Vi kommer att behöva mer el, inte mindre, i framtiden om vi ska klara klimatmålen. Rapport efter rapport pekar på ökad elproduktion som en nyckel för att åstadkomma nödvändig omställning i fordonssektorn och inom industrin. Behovet av el väntas öka med ungefär 60 procent de kommande 25 åren. Då behöver vi all fossilfri produktion.

Det finns goda skäl till fortsatt drift. Det är ansvarstagande ur ett klimatperspektiv, och det skapar också en robustare elförsörjning året runt i motsats till alternativen. Ringhals och annan svensk kärnkraft har lagt grunden för EU:s renaste elsystem. Som vi har hört här tidigare varnar Konjunkturinstitutet för att utsläppen kommer att öka med 8 miljoner ton som en följd av Vattenfalls beslut. Det är ca 15 procent av Sveriges samlade utsläpp 2018. När ren planerbar kraft skrotas här lämnas utrymme för våra grannars smutsiga fossila kraftproduktion.

Fru talman! Produktionen måste vara tillförlitlig. Svenska kraftnät rapporterar att Sverige nu hamnar i strukturellt underskott vid topplasttider eftersom reaktorer läggs ned. Planerbar kraft behövs och kan inte ersättas av väderberoende kraft vintertid när det inte blåser. I stället ökar vi vårt beroende av utländsk smutsig planerbar kraft. Vi borde i stället se möjligheten och bidra mer till utfasningen.

Förutsättningarna ser annorlunda ut nu i dag än när Vattenfall fattade beslutet. Den skadliga effektskatten är borta, priserna ligger högre och produktionens betydelse för klimatet har blivit tydligare. Till ägaren genererade reaktorerna miljardvinster 2018. Det mesta tyder på att reaktorerna är konkurrenskraftiga. Priset per kilowattimme ligger lågt. I den utredning från 2016 som nu nått offentligheten slår man fast att investeringsbehovet är mycket lågt, inte minst när det gäller Ringhals 1.

Bortom det strikt företagsekonomiska perspektivet finns ändå också ett större samhällsekonomiskt intresse. Behovet av en fungerande och miljövänlig elförsörjning måste väga tungt i sammanhanget.

Det är förvånande, men regeringens agerande i denna fråga visar att man låter det miljöpartistiskt färgade kärnkraftshatet gå före klimatet. Vi anser att regeringen bör agera genom att ge Vattenfall ägardirektiv att stoppa den för tidiga avvecklingen av kärnkraftsreaktorerna i Ringhals.
(Applåder)

Anf. 181 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! I dag debatterar vi de statliga företagen. Jag kommer i mitt anförande att fokusera på viktiga pusselbitar för hur vi ska lösa klimatutmaningarna och för att stärka svensk konkurrenskraft. I det pusslet har det statliga bolaget Vattenfall en viktig funktion.

Sveriges elproduktion är ett föredöme internationellt. Vår mix av vatten-, kärn- och vindkraft ger i princip inga klimatgasutsläpp i elproduktionen. Sveriges rena elproduktion är den huvudsakliga förklaringen till att svenskarnas klimatavtryck är betydligt mindre än befolkningarnas i andra utvecklade länder.

Utmaningen för Sverige är hur industrin, transportsektorn och andra viktiga sektorer ska göra sig fria från de fossila bränslen de i dag är helt beroende av. Allt talar för att en omfattande elektrifiering kommer att vara en viktig del av lösningen. Prognoserna går något isär, men elanvändningen i Sverige ser ut att komma att öka från dagens 140 terawattimmar per år till runt 200 terawattimmar 2050. Den ökningen motsvarar ungefär årsproduktionen i kärnkraften.

När Vattenfall 2015 beslutade att stänga Ringhals 1 och 2 var det olönsamt att driva de båda reaktorerna. Kärnkraften var belagd med en kraftig punktbeskattning, och elpriserna var låga. Där och då var ingen av företagets reaktorer lönsam. Även Sveriges övriga fem kärnkraftverk hade kunnat stängas med samma argumentation.

Ur Vattenfalls perspektiv var beslutet 2015 affärsmässigt riktigt, men sedan dess har många saker förändrats. I dag är det en god affär att producera el i kärnkraften. Vi kan konstatera att värdet av produktionen vid Ringhals 1 och 2 under 2018 var hela 6 miljarder kronor. Vi kan också konstatera att de två reaktorerna producerade fossilfri och planerbar el motsvarande 10 procent av den svenska konsumtionen.

Men värdet för samhället är inte bara ekonomiskt. Att driva Ringhals-reaktorerna vidare underlättar en redan besvärlig elförsörjningssituation i södra Sverige. Elen från kärnkraften är dessutom fossilfri och har därmed en nästan helt obefintlig klimatpåverkan. Sverige har i dag dessutom en stor elexport som gör en betydande klimatnytta. Elen som produceras i Ringhals 1 och 2 tränger undan koldioxidutsläpp i det nordeuropeiska energisystemet motsvarande 10–20 procent av Sveriges totala utsläpp, beroende på hur mixen av gas och kol ser ut.

Om reaktorerna stängs minskar den svenska elexporten och utsläppen i andra länder ökar. Det gäller oavsett hur mycket vi bygger ut vindkraften. Om vi stänger ren elproduktion kastar vi bort möjligheten att stänga smutsiga kraftverk. Det behövs mycket mer fossilfri elproduktion i Europa, och den produktion som redan finns måste underhållas så att den kan fortsätta producera.

Det behövs mycket goda skäl för att stänga fossilfri elproduktion i ett läge när den behövs mer än aldrig förr. Mönstret är dessutom detsamma över hela världen. När kärnkraft stängs ned ersätts den av fossila bränslen, främst fossilgas, utspädd med väderberoende produktion i större eller mindre omfattning.

Liberalerna påstår inte att det inte finns ett investeringsbehov i Ringhals 1 och 2. Och självklart ska Sverige även fortsättningsvis ha ett starkt och i princip världsledande säkerhetsarbete när det gäller att driva kärnkraften vidare. Det finns dock mycket som tyder på att det går att fortsätta driva reaktorerna långt mycket längre än vad regeringen utgår från.

Kärnkraften har en viktig funktion i kraftsystemet. När viktiga samhällssektorer elektrifieras och efterfrågan ökar blir tillgången på planerbar elproduktion än viktigare för svensk konkurrenskraft och för att på

riktigt ta itu med klimatutmaningarna. Därför värnar Liberalerna svensk kärnkraft, och därför yrkar jag bifall till reservation 13.
(Applåder)

Anf. 182 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! I dag behandlar vi årsredovisningen för 2018 för de statliga bolagen och därmed också betänkande NU4, även om den ouppmärksamme lyssnaren kan förledas att tro att detta är en allmänpolitisk energidebatt. Jag yrkar bifall till utskottets förslag att lägga skrivelsen från regeringen till handlingarna och yrkar avslag på samtliga motioner och reservationer.

De statliga bolagen utgör en viktig del av det svenska näringslivet. De är på många sätt väsentliga för hela vårt samhälle. De har tillkommit vid olika tillfällen och av olika skäl, men bolagens verksamhet och samhällsuppdrag motiverar i de absolut flesta fall ett fortsatt statligt ägande.

Vi socialdemokrater har som utgångspunkt att vara pragmatiska när det gäller de statliga bolagen. Vi måste kontinuerligt utvärdera med det gemensamma bästa för ögonen. Gamla ideologiska dogmer får inte styra effekterna av det statliga ägandet.

I de statliga bolagen ökade den konsoliderade nettoomsättningen med 9,3 procent under 2018 jämfört med 2017 och hade en samlad omsättning på över 350 miljarder svenska kronor. Det är glädjande att de statliga bolagen både är ekonomiskt framgångsrika och ligger i framkant när det gäller hållbart företagande.

Det är såklart också glädjande att regeringen förstår att hållbart företagande är en affärsstrategisk fråga. Det är utmärkt att regeringen har tillsett att alla statliga bolagsstyrelser också ska fatta beslut om strategiska mål för ett hållbart företagande.

När det gäller hållbart företagande är det glädjande att CO₂-utsläppen från den statliga portföljen har minskat med 4 procent sedan föregående år, även om minskningstakten behöver öka ytterligare. Det är också glädjande att byggandet av den första pilotanläggningen av koldioxidfritt stål påbörjades under 2018, inom ramen för SSAB:s, LKAB:s och Vattenfalls samarbete som kallas Hybrit. Ambitionen är att 2035 kunna framställa fossilfritt stål. Blir det verklighet kan Sveriges koldioxidutsläpp minskas med 10 procent och Finlands med 7 procent. Det är bra för svensk industri, och det är bra för klimatet.

Lika glädjande är det att verksamhetsberättelsen har utvecklats. Det finns en sammanställning över de globala målen enligt Agenda 2030. Det är en sammanställning över vad de olika statliga bolagen har identifierat som de mest väsentliga frågorna. Där kan man exempelvis läsa att SBAB under 2018 introducerade gröna bolån. Det är bra för bolånetagarna, och det är bra för klimatet.

Hållbart företagande handlar dock inte bara om klimat. Jämställdhet är en självklarhet för ett feministiskt parti som Socialdemokraterna. Det är också en viktig del av hållbart företagande. Därför är det glädjande att se goda resultat när det gäller de statliga bolagens jämställda representation i ledande roller.

Den socialdemokratiska ledda regeringen har från dag ett arbetat med att det ska vara en balanserad könsfördelning i de statliga bolagen. Det är också tydligt i statens ägarpolicy från 2017 att frågan är viktig. Andelen

kvinnliga ordförande i de statliga bolagen är i dag över 50 procent, vilket kan jämföras med börsbolagens snitt på 10 procent. Andelen kvinnliga vd:ar i de statliga bolagen är 39 procent. Det är ljusår bättre än börsbolagens dito.

Jämställdhet är dock inte en uppoffring. Forskning visar att företag som består av människor med en mångfald av bakgrunder är mer framgångsrika och mer lönsamma. Könsmässigt balanserade styrelser är helt enkelt en win-win.

Jag vill samtidigt framhålla att allt inte är guld och gröna skogar. Under 2018 inträffade sju arbetsrelaterade dödsolyckor i de statliga bolagen. Staten måste gå före och ta ansvar även i fråga om arbetsmiljö. Statliga bolag är ofta och måste vara föregångare i arbetsmiljöarbetet. Därför är det helt oacceptabelt att sju människor dog. Det systematiska arbetsmiljöarbetet måste tas på allvar i de statliga bolagen. Och det gör man. Likväl måste det utvecklas. Vi vet sedan gammalt att små saker som inte åtgärdas sammantaget kan leda till en katastrof. Men ingen människa i Sverige ska behöva dö på jobbet.

Fru talman! I bolagsportföljen finns 46 hel- och delägda företag. Huvuddelen av dem drivs på affärsmässiga grunder och verkar på konkurrensutsatta marknader. Vissa av dem har särskilt beslutade samhällsuppdrag.

De statliga bolagen verkar i hela vårt land. Vikten av det ska inte och får inte underskattas. Almi Invest och Saminvest förbättrar tillgången på kapital i hela vårt avlånga land. Sveaskog verkar i 170 av landets alla kommuner. Specialfastigheter, som är specialiserade på säkerhetsfrågor, har kunder över hela landet. Och Postnord säkrar postutdelning i hela landet. Slutligen vill jag nämna Systembolaget, som har minst en butik i varje kommun.

Det är riktigt, viktigt och nödvändigt att de statliga bolagen säkrar service i hela landet. Kort sagt måste de statliga bolagen vara närvarande från Kiruna i norr till Ystad i söder.

Fru talman! Det är ingen nyhet att vi socialdemokrater anser att de statliga bolagen ska förvaltas på ett aktivt och professionellt sätt, och de gör det. Aktivt ägande ska dock inte förväxlas med att staten i form av regeringen agerar operativt. I en del motioner i detta betänkande lyfts det fram en vilja att regeringen ska vara mer detaljstyrande. Mycket tyder dock på att dagens styrning är klok och välavvägd.

När jag ändå är inne på klåfingrig styrning har jag konstaterat att Moderaterna och Kristdemokraterna har bytt strategi när det gäller det statliga ägandet. I stället för att ha förtroende för Vattenfalls ledning har partiledarna i dag antytt att bolagsledningen inte kan göra ordentliga kalkyler. I dagens debatt har man också anslutit sig till Sverigedemokraternas försök att genom politiska beslut tvinga Vattenfall att driva vidare Ringhals 1 och sätta igång Ringhals 2.

Det gör man trots att Vattenfall för inte ett år sedan och inte två år sedan utan fem år sedan tog beslut om att stänga de två reaktorerna. Det var ett beslut som fattades på helt affärsmässiga grunder. Det vill man alltså överpröva, fem i tolv, genom politiska beslut och trots att Vattenfall i en debattartikel i dag säger att det är omöjligt, eftersom man inte har investerat i dessa reaktorer de senaste åren.

Att reaktorerna stängs är dessutom en säkerhetsfråga. Sedan 2016 har Ringhals 2 drivits med dispens från gällande säkerhetskrav. Vid inspektioner har rost i reaktorinneslutningens bottenplåt påträffats. Sanningen är alltså att om kärnkraften ska drivas vidare måste den uppdateras. Då blir kilowattpriset betydligt högre än i dag. Då krävs antingen statliga subventioner eller att elpriset höjs.

Det blir därför viktigt för mig att ställa frågan: Är exempelvis Moderaterna beredda att ge statliga subventioner till kärnkraften? I så fall får de gärna berätta på vad i välfärden de vill skära ned. Är det resurserna till polisen eller vården som de vill ta pengar ifrån?

Eller är det här bara ett politiskt spel där man ibland har en retorik där man blandar det riktiga problem som vi har med elöverföring med frågan om vår energiproduktion? Sanningen är att det enda sättet att med hjälp av kärnkraft lösa problemet med elöverföring är att bygga kärnkraftsreaktorer mitt i städer. Kort sagt undrar jag om det är Moderaternas hållning att en rostig reaktor med dispens från säkerhetskrav och sprickor i fasaden ska öppnas igen. Energifrågan är alldeles för viktig för att slarvas bort i något som jag uppfattar som politiskt käbbel.

Tyvärr innebär Moderaternas uttåg ur energiöverenskommelsen att energipolitiken har blivit mer kortsiktig igen. Det är dåligt för de statliga bolagen, det är dåligt för konkurrenskraften och det är dåligt för vår ekonomi. Det är dåligt, dåligt, dåligt.

Fru talman! Vi socialdemokrater har ett pragmatiskt förhållningssätt till statligt ägande. Det är inget självändamål att staten äger bolag. Men när det fyller en funktion kommer inte vi socialdemokrater att verka för avyttringar av ideologiska skäl. Det gäller exempelvis särskilt beslutade samhällsuppdrag, att bolagen gör en marknad mer välfungerande eller att bolagen är en god investering för svenska folket.

Jag kan inte låta bli att notera att 96 procent av helsingborgarna i en folkomröstning häromveckan röstade nej till en försäljning av Öresundskraft. Det var en folkomröstning med ett historiskt högt valdeltagande, över 50 procent.

I ljuset av det läser jag i Moderaternas kommittémotion om konkurrenskraft att de går åt motsatt håll och återigen vill privatisera SBAB, SAS och Telia. Min uppfattning är att orsaken är ideologisk. Det skulle helt enkelt vara ideologiska försäljningar.

Stödet för våra statliga bolag är starkt, och det finns dåligt stöd för dessa privatiseringar. Det gäller för övrigt även kommunala bolag. Varför fortsätter man då att bedriva den politiken?

Att sälja exempelvis ett bolag som SBAB är ekonomiskt ofördelaktigt. Det är ofördelaktigt för alla svenskar som har bolån, eftersom marknadens funktionssätt blir sämre och bolåneräntorna därmed blir högre. Men det är också ofördelaktigt för staten och därmed alla svenskar, eftersom man blir av med vinstutdelningen från SBAB.

I fallet Telia är försäljningen i bästa fall ekonomiskt ofördelaktig, i värsta fall en säkerhetspolitisk risk. Försvarsmakten har skrivit – detta pratade vi om i plenidebatten för bara ett halvår sedan: ”Ett eventuellt avyttrande av svenska statens ägarandel, helt eller delvis, kan däremot få allvarliga konsekvenser för verksamheter som är betydande för Sverige säkerhet ... Den analys som gjordes 2008 påvisade omfattande risker med en försäljning av svenska statens ägarandel.” När Moderaterna likväl före-

slår en försäljning som kan få allvarliga konsekvenser tycker jag som socialdemokrat att den brinnande privatiseringsivern har gått för långt.

Fru talman! De statliga bolagen ska ses som en tillgång för hela folket. Jag tycker att den verksamhetsberättelse som vi i dag diskuterar visar att så är fallet. Vi socialdemokrater menar att de statliga bolagen bidrar till ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

(Applåder)

I detta anförande instämde Patrik Engström, Åsa Eriksson, Monica Haider och Mattias Jonsson (alla S).

Anf. 183 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Sverige står i en situation med en nationell effektbrist i annalkande. Vi ser att behovet av el inom industrin och transportsektorn ökar till följd av planer för att nå fossilfrihet med elektrifiering. Samtidigt låter man ett statligt bolag stänga ned två kärnkraftsreaktorer när möjligheten att driva dem vidare ser tämligen goda ut. Det skulle kunna vara möjligt med relativt små investeringar, vilket även visas av uppgifter som framkommit i medier från dokument som Vattenfall har velat hemligstämpla.

Man kan tycka att det för Socialdemokraterna som ett historiskt sett industrivänligt parti hade varit rimligt att gå på linjen att driva dessa vidare. Men så ser det tyvärr inte ut. I stället vilar man sig mot regeringskollegan Miljöpartiet, vars företrädare i stället jublade när Ringhals 2 lades ned och uttryckte att det var en ”kul” händelse. Man avstår från Socialdemokraternas sida från att ens utreda förutsättningarna. Finns det förutsättningar att driva dem vidare, och till vilken kostnad? Vilken påverkan har det på klimatet? Det valde man att säga nej till att utreda.

Fru talman! Då är funderingen: Varför har det för Socialdemokraterna blivit viktigare att stänga kärnkraften än att stå upp för en robust energipolitik för svensk industri och rädda klimatet?

Anf. 184 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Vi kan konstatera att vi är eniga om en sak: Socialdemokraterna är ett industrivänligt parti. Det har vi alltid varit, och det kommer vi att fortsätta vara.

I det här fallet är det inte så att det finns politiska beslut om att kärnkraften ska stängas. I stället finns det en bred politisk överenskommelse om att försöka skapa marknadsmässiga förutsättningar för att investera i olika energislag. I den situationen har det visat sig att det inte är möjligt att driva vidare de här två reaktorerna. Sanningen är att det redan från början var planerat att de skulle stängas 2025. Sedan har det visat sig att det finns ytterligare säkerhetsskäl för att överväga en tidigare stängning. Om man hade velat driva vidare Ringhals 1 och 2 hade det behövts avsevärda investeringar, och det kunde inte bära sig för Vattenfall. Därför har man fattat ett affärsmässigt beslut att stänga de två reaktorerna. Det är inte politiska beslut, vilket är en slutsats som man lätt kan dra när man hör ledamoten, utan det är snarare så att det är affärsmässiga beslut i Vattenfall.

Jag skulle vilja ta möjligheten att ställa en fråga till ledamoten Bäckström Johansson. Sverigedemokraterna har under lång tid varit väldigt tydliga påhejare för kärnkraften. Kan det vara så att den ideologiska bindning-

en till kärnkraften har gjort att man inte vill stå bakom rationella beslut? Kan det vara så att man gör felaktiga bedömningar eftersom man så gärna vill att kärnkraften ska fortsätta vara kvar? Till exempel visade det sig i den debattartikel som ledamoten själv skrev under att det fanns avsevärda fel kopplat till utvecklingen i Tyskland, vilket också forskare har påpekat.

Anf. 185 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det finns inga politiska beslut från regeringen eller liknande, sägs det. Ändock står följande att läsa i en budgetproposition från föregående mandatperiod: "Regeringen avser ta ett helhetsgrepp om det statliga bolaget Vattenfall och av styrningen av bolaget i syfte att göra det ledande i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi. Vattenfalls planer på att förbereda för byggandet av ny kärnkraft avbryts." Hur kan man mena att detta inte skulle vara en politisk styrning av bolaget? Vad man vill från regeringens sida är ju alldeles uppenbart. Givetvis är det fullt rimligt att man då också har tagit hänsyn till det i planeringen framåt i tiden.

Det har framkommit uppgifter om att det ser ut att vara möjligt att driva vidare reaktorerna med små investeringar för att nå upp till de säkerhetskrav som ställs bortom 2020. Men Socialdemokraterna var inte intresserade av att ta reda på vad det skulle kosta eller ens om det var möjligt – det röstade man nej till redan då.

Vad gäller situationen i Tyskland: När vinden inte blåser och solen inte är tillgänglig, vad är det man producerar el med då? Det är ju med kolkraft och naturgas. Från svenskt håll finns det möjlighet att utöva en aktiv ägarstyrning av Vattenfall för att driva de här reaktorerna vidare under deras tekniska livslängd i syfte att kunna få bort kolkraft och annan fossilbaserad kraftproduktion på kontinenten, vilket kan minska utsläppen av växthusgaser motsvarande lika mycket som den svenska bilkörningen ger upphov till årligen. Det om något är klimatpolitik på riktigt. Varför är det så viktigt för Socialdemokraterna att prioritera nedstängning av kärnkraft framför insatser för att ha ett robust kraftsystem till gagn för industrin och för att rädda klimatet?

Anf. 186 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Bäckström Johansson för frågan. Sanningen är att vi inte prioriterar nedstängning. Detta är i stället en effekt av att kärnkraften är betydligt dyrare än exempelvis vindkraft. Det kan vi också se när vi tittar oss runt om i världen. Titta på Frankrike, som har stängt ned sitt generation IV-program! Titta på Finland, som har börjat med nya kärnkraftverk! Jag tror att man började bygga 2005, och man är fortfarande inte klar. Man är på väg att bygga en av de dyraste anläggningarna i världen. Sanningen är att det här inte är en politisk fråga, utan en rent affärsmässig fråga.

Det är inte så som ledamoten säger, att man med enkla åtgärder kan fortsätta att driva Ringhals 1 och 2 vidare. Det är i stället så som Vattenfall säger: Det är omöjligt att driva reaktorerna vidare, eftersom man inte har investerat i dem under de senaste åren. Det är också så att Ringhals 2 redan är nedstängt. Vi har hört talas om rost och sprickor i fasaden, och vi har en speciell säkerhetslösning.

När det gäller Tyskland skrev ledamoten en debattartikel i Dagens Nyheter. I samma tidning har forskaren Christian Azar skrivit att man har fel. Det Sverigedemokraterna argumenterade för var att utsläppen från kol ökade när man stängde ned kärnkraften. Den här forskaren skriver om Tyskland: ”Ökningen av förnybart har varit så stor att den faktiskt motsvarar den kombinerade minskningen av kol och kärnkraft. Uppskattningsvis har koldioxidutsläppen från elproduktionen minskat med knappt 30 procent.”

Kort sagt: Vi socialdemokrater är ett industrivänligt parti. Men vi är inte beredda att skattefinansiera kärnkraften. Vi tycker att det är viktigare att satsa pengar på välfärden eller polisen, i stället för att klamra sig fast vid gammal smutsig teknik.

(Applåder)

Anf. 187 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Vi hade under föregående år en elkris i Skåne och Stockholm. Genom skatteförändringar för lokal elproduktion fick regeringen en allvarlig situation att bli närmast akut, inte minst i södra Sverige. Där presenterar vi flera lösningar från bland annat Moderaternas sida.

En annan del för att ha en trygghet och för att ha klimatnytta är att använda kärnkraft jämte olika former av förnybar energi. Där är verksamheten vid bland annat Ringhals kärnkraftverk väldigt lönsam efter förändringarna där effektskatterna är borta och reglerna för kärnavfallsfonden är förändrade.

Vattenfall är ett statligt bolag. Det är rimligt att det finns en politisk uppfattning om vad man vill med företaget. För inte så länge sedan var det en diskussion i riksdagen om Vattenfall och brunkol. Det var lika legitimt att ta den diskussionen. Ska det vara eller inte vara? Ska man sälja, eller ska det ligga i marken eller på andra sätt?

Man kan ställa frågan om det är rimligt att ha det som en riksdagsfråga. Det förekommer att riksdagen fattar beslut som vid ägardirektivet för Vattenfall. Det handlar också om att andra bolag kan ha detaljerade ägardirektiv. Så är fallet med Svenska Spel. Där står det uttryckligen att man ska bedriva kasinoverksamhet och värdeautomatspel, så det förekommer.

Det finns tydliga skäl – klimat, fossilfrihet och trygghet – som talar för att fortsätta att använda Ringhals 1 och 2 utifrån den lönsamhet som tydligt finns i verksamheten. Vattenfall och Ringhals har sin egen rapport. Det är riktigt att den har tre år på nacken. Men läser man rapporten kan man se vad de sammanfattar.

Slutsatsen är att Ringhals 1 med låga investeringar klarar både 50 och 60 års driftstid. Jag ställer mig frågan: Varför väljer Socialdemokraterna att hellre avveckla kärnkraft än att trygga bra villkor för industrin och rädda klimatet?

Anf. 188 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Hjalmered, för frågan! Det är riktigt att Sverige har haft en elkris och i vissa avseenden också har det. Det hade varit utmärkt att hitta åtgärder för det inom ramen för energiöverenskommelsen. Det som är problemet här är att Moderaterna kastar in frågan om kärnkraft som att det skulle vara en av de möjliga lösningarna på problemet. Det är det inte.

Sanningen är att Vattenfall på affärsmässiga grunder har beslutat att stänga Ringhals 2. Detta beror just på god tillgång på billig vind- och vattenkraft. Vattenfall har i en debattartikel i dag gått ut och sagt att det är omöjligt att driva vidare Ringhals 1 och 2 eftersom de inte har gjort några investeringar under de senaste åren.

Nu har Moderaterna kvart i tolv, eller fem i tolv, kommit fram till att man har ändrat fot i den här frågan. Då måste man väl ändå acceptera att en rapport från 2016 nog inte är relevant i det här fallet. Där vi befinner oss nu är det inte möjligt att driva vidare Ringhals 1 och 2.

Det är säkert så att den befintliga kärnkraften har en låg marginalkostnad. Men den har också byggts med stora subventioner för länge sedan. Ny kärnkraft däremot kräver tre kanske fyra gånger högre elpris.

Som jag nämnde har Frankrike lagt ned sitt generation IV-program. Den finska kärnkraften som nu byggs riskerar att bli en av världens dyraste byggnader, i god konkurrens med Nya Karolinska sjukhuset. Jag kan inte låta bli att reflektera över Moderaternas vilja att sprätta iväg pengar på rekorddyra byggnader med tveksam funktion.

Det jag skulle vilja fråga ledamoten Hjärmered är: Vill Moderaterna finansiera sin vurm för kärnkraften med dyrare elpriser eller med en skatte-subvention till kärnkraften? I sådana fall: Var ska pengarna tas ifrån?

Anf. 189 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Svaret är nej på både de frågor som Mathias Tegnér ställer. Tittar vi på det är kärnkraften en väldigt lönsam verksamhet. Det gäller egentligen alla tre reaktorer i Sverige. Om man tittar på den typen av uppgifter för Ringhals som har släppts från Ringhals AB och Vattenfall ser vi att man talar om miljardvinster som görs därifrån.

Det är också konstigt att jämföra med ny kärnkraft. Vi har erfarenheten från Finland att det har tagit en hel del tid. I Frankrike har man beslutat att bygga sex nya reaktorer. Vi får se var det landar. Nu talar vi om två befintliga reaktorer som potentiellt skulle kunna ge väldigt mycket elektricitet till en låg kostnad och med extremt låga miljöutsläpp.

Det är inte bara Moderaterna som säger det. Jag förstår att alla inte imponeras av det. Men då kan man tittat vad Vattenfall självt har sagt när de tittat på livscykelanalyser. Kärnkraft har de allra lägsta klimatutsläppen i alla kategorier i Sverige.

Vi har rapporten som är från 2016. Den behöver uppdateras men visar ändå den typ av investeringsbehov och möjligheter som finns för Ringhals 1. Konjunkturinstitutet har pekat på att utsläppen med Ringhals 1 och 2 under en tid kan minska utsläppen med minst 8 miljoner ton.

Så sent som i dag kom Konjunkturrådet med en rapport där de pekar på riskerna med nedläggningen. De uttrycker det som att det kan leda till kraftigt ökade utsläpp. De anser att man ska göra en förnyad analys av stängningsbeslutet.

Litar man inte på Moderaterna man kan lita på Vattenfall, Konjunkturinstitutet, Konjunkturrådet och en serie olika forskare. Sedan finns det olika uppfattningar. Men det rimliga om man menar allvar med en trygg elförsörjning och att vi har en klimatfråga att ta tag i vore att göra en förutsättningslös analys.

Där borde socialdemokrater och moderater kunna enas om att titta förutsättningslöst på vad det innebär att driva vidare Ringhals 1 och Ring-

hals 2. Antingen säger man ja till det eller så landar det i att det för Socialdemokraterna är viktigare att avveckla kärnkraft än att trygga elförsörjningen och rädda klimatet.

Prot. 2019/20:58
15 januari

Statliga företaget

Anf. 190 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Hjalmered, för frågan!

Min fråga till ledamoten var: Vill man finansiera kärnkraften med högre priser eller med en skattesubvention? Enligt ledamoten var svaret nej på båda frågorna. Slutsatsen av det måste vara att Vattenfalls ledning har fattat ett felaktigt beslut och att Lars Hjalmered sitter på någon kunskap som bolagsledningen inte har. De har gjort ett övervägande och konstaterat att det inte är affärsmässigt att driva vidare Ringhals 1 och 2.

Det måste vara slutsatsen om ledamoten inte vill finansiera satsningen på kärnkraften med antingen högre elpriser eller med en skattesubvention. Då måste Vattenfalls ledning ha fel. Jag tror inte att de har det. Framför allt tänker jag att om ledamoten Hjalmered har den typen av information borde han redan för flera år sedan krävt att vi skulle byta ut ledningen för Vattenfall.

Den hemliga rapport som ledamoten talar om vet vi fanns redan på bordet när Vattenfall bestämde sig för beslutet. Den fanns på bordet för ledningen, och ändå fattade de beslutet att de skulle stänga Ringhals 1 och 2.

Det man inte heller vill vara med och diskutera är det faktum att eftersom de inte har investerat i Ringhals 1 och 2 under de senaste åren går det inte att driva vidare de två reaktorerna.

Man hänvisar slutligen till Konjunkturinstitutet. Forskaren på Konjunkturinstitutet säger att hela analysen bygger på grova antaganden om energiförsörjningen i Tyskland som är under kraftig förändring.

Mitt konstaterande är att nu när energipolitiken har blivit så populistisk för Moderaterna verkar det var så att man i stället för att bygga sin politik på riktiga analyser bygger den på enstaka debattartiklar.
(Applåder)

Anf. 191 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag ska börja med något positivt. Socialdemokratiska politiker har haft en avgörande roll i att bygga upp det energisystem som länge tjänat oss väl. Men på senare tid är det som att Socialdemokraterna helt har tappat kompassen.

Den moderna socialdemokratin tror att en trygg energiförsörjning är en självklarhet och att det går att fatta vilket beslut som helst utan att något händer. Oro för hur försörjningen av el kommer att se ut framöver påverkar den som funderar över att göra investeringar i Sverige.

Det handlar inte bara om brist på effekt lokalt, även om den är allvarlig nog. Det vi hör från industrin är att man på allvar är orolig för om det kommer att finnas el över huvud taget när den behövs.

Att stänga Ringhals 1 och 2 i förtid har samhällsekonomiska konsekvenser. Det gör elförsörjningen mindre robust och ökar risken för strömavbrott. Elproduktion som kan styras stängs av. Den nya produktionen som byggs produceras när det blåser men inte nödvändigtvis när det behövs.

Anser ni socialdemokrater att det är positivt att svensk industri har tillgång på energi till ett konkurrenskraftigt pris eller har ni samma syn som era regeringskollegor att billig el som utgör grunden i den svenska välfärden är något som ska bekämpas?

Anf. 192 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Teimouri, för frågan! Har socialdemokratin tappat kompassen? Svaret är nej. Socialdemokraterna har varit och kommer att vara ett industrivänligt parti. Det är också en konkurrens fördel att vi har konkurrenskraftiga priser på el.

Det jag däremot funderar på är om Liberalerna just i den här frågan har tappat sin traditionella kompass kopplad till möjligheter och förutsättningar för industri att verka och investera här i Sverige. Om det är någonting som leder till oro för investeringar är det den kortsiktighet som historiskt har präglat delar av energipolitiken och som nu igen präglar svensk energipolitik.

Om det är någonting som riskerar att minska investeringarna i Sverige är det just denna kortsiktighet. Moderaterna och Liberalerna kommer på fem i tolv, när Vattenfall säger att det inte längre är möjligt att driva Ringhals 1 och 2 vidare, att man ska återöppna Ringhals 2 och låta bli att stänga Ringhals 1. Det kommer man på när det inte längre är tekniskt möjligt. Vi ska komma ihåg att detta är ett kärnkraftverk med rost och sprickor i fasaden som har speciella säkerhetsföreskrifter.

Sverige är ett nettoexporterande land när det gäller el, vilket man inte alltid tror när man hör debatten. 2019 var ett rekordår, då vi producerade nästan 26 terawattimmar el som vi nettoexporterade. Vindkraften ökar med ungefär 1 000 procent om man jämför med 2009. I grund och botten är den svenska utvecklingen mycket positiv, och det beror på att man har gett marknaden långsiktiga spelregler.

Min fråga till ledamoten är: Varför värnar inte Liberalerna marknadsmässiga förutsättningar när det gäller el och energi?

Anf. 193 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Tegnér, för ditt svar! Att Liberalerna kom fem i tolv med frågan är något som absolut inte stämmer; vi har drivit frågan om kärnkraft så länge någon kan minnas. Kärnkraften är en viktig del i att stärka svensk konkurrenskraft och på riktigt ta itu med klimatutmaningarna.

Det som däremot gör mig lite orolig är när ledamoten Tegnér säger att det här är positivt för den svenska industrin. Svensk industri behöver ha energi när den behövs och där den behövs. Det tror jag att vi är överens om, och där har kärnkraften en viktig funktion.

Det stämmer att Sverige är nettoexportör av el. Men vi behöver också elen när den behövs. Det här är ungefär som att dra slutsatsen att när det är brist på glass på stränderna i Skåne en varm sommardag kommer det ändå att komma glass en kall vinterdag i Luleå i november. Så kan man inte resonera. Elen måste finnas när den behövs och där den behövs.

Vi riksdagsledamöter har ett ansvar. Det är våra beslut som avgör om elkonsumenterna kommer att behöva vänja sig vid att anpassa sin elanvändning, och i förlängningen sina liv, efter vädret. För hushållen kanske

det är möjligt att vänta med att duscha tills det finns varmvatten eller att köra tvättmaskinen en annan dag, men för industrin är det förödande.

Den här församlingen behöver ta sitt ansvar för svensk konkurrenskraft. En bra början är att stoppa den vanvettiga stängningen av reaktorerna i Ringhals.

Min fråga till ledamoten Tegnér är återigen: Har ni samma syn som era regeringskollegor på att billig energi, grunden i den svenska välfärden, är något som ska bekämpas?

Anf. 194 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Teimouri, för frågan! Svaret är nej. Billig energi ska inte bekämpas.

Däremot har vi ett stort överskott elva av tolv månader här i Sverige. Och det finns andra, bättre, sätt att åtgärda det faktum att vi inte har överskott tolv månader av tolv. Det finns andra energilag som har möjlighet att leverera energi när det behövs.

Sanningen är att regeringen inte har fattat beslut om en stängning av kärnkraften, utan det här är ett affärsmässigt beslut som har fattats av Vattenfall. Det kan vara så att kärnkraften hade en låg marginalkostnad när den byggdes för 40 år sedan, men efter stora investeringar i kärnkraft med stora säkerhetsproblem kommer också kostnaderna att öka.

Då kommer vi tillbaka till den fråga där vi började: Vad vill Liberalerna prioritera? Är det dyrare elpriser till konsumenterna och företagen som man tänker sig eftersom man vill ha kvar, och bygga ny, kärnkraft? Eller ska pengarna tas från skattesubventioner?

Det finns en ytterligare fråga, som vi inte har diskuterat här men som jag tänker blir relevant i framtiden: Om man ska bygga ny kärnkraft, som Liberalerna vill, måste man antingen sätta sig i knät på Kina eller på Ryssland – två ganska osköna länder som jag inte är säker på att vi vill göra oss beroende av. Om vi ska bygga kärnkraft kommer vi alltså att ha andra säkerhetsmässiga problem.

Kort sagt: Det här är inte ett politiskt beslut. Beslutet är fattat på affärsmässiga grunder. De som vill göra någonting annat måste vara tydliga. Vill ni ha högre energipriser eller vill ni skattesubventionera kärnkraften?

(Applåder)

(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då prövning av ledighetsansökan och votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Prövning av ledighetsansökan

Andre vice talmannen meddelade att Paula Bieler (SD) lämnat in en ledighetsansökan för tiden den 29 februari–31 mars.

Ansökan skulle enligt 5 kap. 4 § andra stycket riksdagsordningen prövas av kammaren.

Andre vice talmannen meddelade att ledighet enligt praxis endast tilläts för uppdrag som statssekreterare, för sjuk- och föräldraledighet samt för internationella uppdrag. Paula Bielers ansökan grundade sig på andra skäl. Efter att ha samrått med gruppledarna hade talmannen föreslagit att ansökan skulle avslås.

Paula Bieler hade yrkat att ledigheten skulle godtas.

Votering:

329 för bifall till talmannens förslag

4 för bifall till Paula Bielers förslag

4 avstod

12 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att kammaren således bifallit talmannens förslag att avslå ansökan om ledighet.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall till talmannens förslag: 97 S, 68 M, 52 SD, 29 C, 27 V,
21 KD, 19 L, 14 MP, 2 -

För bifall till Paula Bielers förslag: 2 SD, 2 MP

Avstod: 1 S, 2 C, 1 KD

Frånvarande: 2 S, 2 M, 8 SD

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU6 Större komplementbostadshus

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Den framtida utformningen av bygglovsregleringen för komplementbostadshus och komplementbyggnader)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

276 för utskottet

67 för res. 1

6 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 1 M, 60 SD, 31 C, 27 V, 22 KD, 19 L, 16 MP, 2 -

För res. 1: 67 M

Frånvarande: 2 S, 2 M, 2 SD

Punkt 3 (Kravet på bygganmälan)

1. utskottet
2. res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

192 för utskottet

150 för res. 2

7 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 31 C, 27 V, 18 L, 16 MP, 2 -

För res. 2: 68 M, 60 SD, 22 KD

Frånvarande: 2 S, 2 M, 2 SD, 1 L

Robert Hannah (L) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

CU8 Sjöfylleri

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU8 Förskolan

Punkt 1 (Kvalitet i förskolan)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

68 för res. 1

28 för res. 4

247 avstod

6 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

157 för utskottet

68 för res. 1

118 avstod

6 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 1 C, 22 KD, 19 L, 16 MP, 1 -

För res. 1: 68 M

Avstod: 60 SD, 30 C, 27 V, 1 -

Frånvarande: 2 S, 2 M, 2 SD

Punkt 2 (Förskolans miljö och lokaler m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

256 för utskottet

60 för res. 5

27 avstod

6 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 68 M, 31 C, 1 V, 22 KD, 19 L, 16 MP, 1 -

För res. 5: 60 SD

Avstod: 26 V, 1 -

Frånvarande: 2 S, 2 M, 2 SD

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Tillsyn)

1. utskottet

2. res. 9 (L)

Votering:

164 för utskottet

20 för res. 9

159 avstod

6 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 27 V, 22 KD, 16 MP, 1 -

För res. 9: 19 L, 1 -

Avstod: 68 M, 60 SD, 31 C

Frånvarande: 2 S, 2 M, 2 SD

Punkt 5 (Rätt till förskola)

1. utskottet

2. res. 13 (C)

Votering:

285 för utskottet

32 för res. 13

26 avstod

6 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 68 M, 60 SD, 1 V, 22 KD, 19 L, 16 MP, 1 -

För res. 13: 31 C, 1 -

Avstod: 26 V

Frånvarande: 2 S, 2 M, 2 SD

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Amineh Kakabaveh (-) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 195 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag tänkte börja med att läsa upp en del citat som rör frågan om Ringhals.

”Nu är elpriserna högre men betydligt mer förnybar elproduktion har kommit i systemet så det finns ingen plats för reaktorerna på marknaden. Det finns inga finansiella eller praktiska förutsättningar att driva dessa reaktorer vidare efter 2020.” Detta skriver Vattenfall på sin hemsida.

Här kommer ett till citat: ”Beslutet att stänga Ringhals 1 och 2 fem år tidigare än planerat fattades 2015 på rent affärsmässiga grunder och den bedömningen gäller fortfarande.” Detta säger Vattenfalls vd Magnus Hall i en intervju med Dagens Nyheter.

”Vad som ... skett är en stor vindkraftsutbyggnad som accelererar in på 2020-talet. Sverige har i dag ett elöverskott, Ringhals 1 och 2 får helt enkelt inte plats på marknaden på sikt.” Det skriver Torbjörn Wahlborg, produktionschef på Vattenfall, i en artikel i Dagens industri. I samma artikel fortsätter han: ”Självklart har Vattenfall gjort förnyade analyser av beslutet att stänga och ser inga förutsättningar för fortsatt drift bortom 2020.”

I en rimlig värld borde detta väldigt tydligt ligga till grund för hur man ska förhålla sig till bolags investeringsbeslut och beslut om att fortsätta producera eller driva något. Men i denna kammare finns en rad partier som vill tvinga Vattenfall att fortsätta driva dessa två reaktorer. Detta går alltså rakt emot företagets eget professionella beslut.

Det man kan fråga sig och det som denna debatt egentligen handlar om är vad man ska ha för principer när det gäller att styra de statliga bolagen. Jag trodde att vi i denna kammare åtminstone på någon typ av principiell nivå var hyfsat överens om att man inte ska gå in och detaljreglera enskilda beslut. Det trodde jag, men så är det uppenbarligen inte.

Jag tycker att det vore ganska konstigt att tvinga ett bolag att fortsätta driva eller producera saker mot dess vilja, inte minst när detta kommer från högerpartier. Det påminner mer om en planekonomisk idé om hur man ska ta beslut i ett samhälle.

Denna inledning handlade lite om styrningen av statliga bolag, och det är egentligen detta den här debatten ska handla om. Men eftersom de flesta så att säga har kidnappat den för att prata energipolitik måste jag ändå säga några saker generellt om den frågan.

Det första och mest intressanta tycker jag är att Sverige nu har rekord i elexport: nästan 26 terawattimmar under 2019. Detta motsvarar – hör och häpna! – fyra Ringhalsreaktorer.

Det finns inget som tyder på att denna trend med ökad export, som vi sett under några år, kommer att upphöra. De flesta prognoser visar tvärtom att vi kommer att fortsätta ha en väldigt hög elexport och på så sätt bidra till att andra länder minskar sina utsläpp.

Detta är lite invecklat och komplicerat, men man kan alltid på en teoretisk nivå diskutera om Sverige med hjälp av väldigt dyr teknik, som betalas av skattebetalarna, skulle kunna fortsätta att bidra till ännu mer elexport. Detta är en teoretisk diskussion som man kan ha.

Men då vill jag bara säga en sak: EU:s inre marknad är inte formulerad på det sättet. Det kommer att komma till en punkt där staten inte kan gå in och subventionera ett visst kraftslag på det sätt som skulle krävas för att

till exempel driva Ringhals 1 och 2 vidare. I slutänden är det staten som är ansvarig för den kostnaden, och det innebär ett statsstöd. Man kan alltså ha den teoretiska diskussionen om att vi genom att tvinga bolag skulle kunna konkurrera ut annan kraftproduktion, men vid en viss punkt – och där är vi redan – blir den diskussionen faktiskt helt ointressant.

Jag beundrar Lars Hjalmered, exempelvis, som står här och är så engagerad för klimatet. Jag tycker att det är härligt. Men när moderater är intresserade av klimatet är det bara selektivt. Om Hjalmered eller Moderaterna hade varit intresserade av export eller klimat i allmänhet hade man stått på barriaderna för elcertifikatssystemet och för att bygga ut det. Men historiskt sett har man inte velat ha tillräckligt höga ambitioner gällande elcertifikaten.

Man hade fortsatt kämpa för en högre koldioxidskatt. Nu lägger man fram en budget som innebär en mycket lägre koldioxidskatt, ungefär motsvarande utsläppen från ett kolkraftverk. Och när jag ändå är inne på kolkraftverk är det intressant att konstatera att Hjalmered är väldigt engagerad i frågan om kolkraften i Tyskland och Polen men själv har stått här och försvarat svensk kolkraftproduktion. Hjalmered har med sin politik försökt underblåsa fortsatt eldning av kol i Sverige, samtidigt som han är så arg på Polen och Tyskland. Det blir alltså verkligen selektivt när man på det här sättet slår sig för bröstet i klimatfrågan.

Den enda gången en moderat egentligen tar ordet klimat i sin mun är när det handlar om att värna de ekonomiska intressena inom kärnkraftssektorn eller om att förneka klimatförändringarna, vilket andra moderater sysslar med.

Då återstår att yrka på att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår samtliga motionsyrkanden.

(Applåder)

Anf. 196 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Låt oss först konstatera att under föregående mandatperiod med Miljöpartiet i regeringen ökade utsläppen av växthusgaser i Sverige; de minskade inte.

När det gäller energisektorn är koldioxidutsläppen enligt de siffror jag nyligen såg 45 gram för varje kilowattimme som produceras i Sverige, 441 gram i Tyskland och 645 gram i Polen. För oss är det en fossilfri kombination med en mix av kärnkraft och olika former av förnybar energi som gör att vi har miljöfördelarna i det svenska el- och energisystemet. Vi har små utsläpp i Sverige och en konkurrensfördel för den svenska industrin. Man nyttjar elen som en insatsvara för att framställa produkter som man sedan exporterar.

Konjunkturinstitutet visar att fortsatt drift av Ringhals 1 och 2 kan ge stora minskningar och undvikande av utsläpp. Konjunkturrådet pekar så sent som i dag på problem med en nedläggning av Ringhals 1 och 2, som, som de uttrycker det, kan ge kraftigt ökade utsläpp. De tycker att man borde göra en snabb och oberoende analys av en fortsatt drift.

Miljöpartiet kan nu göra skillnad för klimatet. Jag har den största respekt för den nedärvida uppfattningen att man vill avveckla kärnkraften – även om jag inte delar denna syn. Men om vi nu har kärnkraft bör vi nyttja den, jämte andra klimatinsatser.

Det vi pratar om när det gäller Ringhals 1 och 2 är att i en mycket lönsam verksamhet kunna producera väldigt mycket elektricitet till en låg kostnad med extremt låga miljöutsläpp. Vattenfalls egen livscykelanalys visar att alla utsläpp från elproduktion i Sverige är låga för att vi inte har till exempel kolkraft, och utsläppen från kärnkraft är överlägset lägst. Men nu verkar det inte bli så.

Då undrar jag: Varför är det viktigare för Miljöpartiet att avveckla kärnkraften än att nyttja den här möjligheten att göra något bra för klimatet?

Anf. 197 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Lars Hjalmered för att han ger mig möjlighet att tala om Miljöpartiets succépolitik för att minska kol i Europa. Miljöpartiet har ju varit drivande bakom The Swedish Proposal, som just nu håller på att göra att den europeiska kolenergin fullständigt kollapsar. Det var vi som drev igenom det i regeringen, och regeringen åkte ned till Bryssel och drev igenom det i EU. Nu ser vi frukterna av det arbetet. I alla länder utom ett kraschar nu den europeiska kolindustrin, vilket är välbehövligt. Det är därför vi nu ser att utsläppen från Tysklands elproduktion har minskat med 30 procent. Det är drastiska nedgångar, och det är tack vare Miljöpartiets politik. Det har funnits många andra som också har drivit på för detta, men Miljöpartiet var först.

Moderaterna har å sin sida röstat nej varje gång det funnits en möjlighet att skärpa EU:s utsläppshandelssystem, som är det viktigaste styrmedlet för att få bort kolet. Då har Moderaterna motarbetat det. Redan för tio år sedan drev Storbritannien ett radikalt förslag om det som kallas för back-loading, att man skulle ta bort utsläppsrätter och liknande. Det röstade Moderaterna nej till, och man har konsekvent följt den linjen i Bryssel.

I mitt anförande sa jag att diskussionen om hur mycket svensk el kan konkurrera ut annan kraftproduktion i andra länder är intressant så till vida att vi kommer att fortsätta att ha stor elexport från Sverige. Men den är teoretisk. EU kommer förr eller senare att stoppa oss om vi ger vissa förutsättningar för vissa företag.

Men sedan är det en fråga om kostnader. Jag är villig att låta klimatpolitiken kosta. Det tror jag att Lars Hjalmered är medveten om. Men vem ska betala, och hur mycket ska det kosta för svenska skattebetalare? Eller har ni planer på att någon annan ska betala det?

Anf. 198 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag menar verkligen att det är ett inspirerande engagemang som Lorentz Tovatt och Miljöpartiet har. Sedan väcker det en del frågor. Om man tittar på utfallet under hela föregående mandatperiod kan vi se att utsläppen i Sverige ökade, inte minskade. Det handlar också om vad man konkret gör och vilken nytta det ger.

Lönsamheten finns i den svenska kärnkraften. Forsmark, Oskarshamn och Ringhals är väldigt lönsam verksamhet.

För oss handlar det om fossilfrihet. När jag tittade häromdagen var över 90 procent av den svenska elproduktionen fossilfri medan ungefär 20 procent av elproduktionen i Polen var det, och våra system är sammanlänkade, även om det finns begränsningar i överföringen och så vidare. Då dristar jag mig till slutsatsen att om man menar allvar med klimatet kan svensk

miljöbra elektricitet göra nytta här hemma, men den kan också göra nytta i svenska produkter som exporteras och i elexport.

Då blir invändningen ibland att det per helår produceras ett överskott i Sverige och att vi har en historiskt stor elexport. Det är glädjande. Det hindrar heller inte att man ska ta möjligheten att driva Ringhals 1 och 2 vidare om man menar allvar med att det kan ge väldigt mycket elektricitet som kan göra nytta här och på andra ställen.

Kärnkraften är också det kraftslag i den svenska elmixen som har de allra lägsta klimatutsläppen – vi talar om under 10 gram per kilowattimme. I normalfallet är det när man producerar el i Tyskland, Polen, Danmark och andra länder hundratals gram per kilowattimme. Då vore det rimliga att vi förutsättningslöst utreder förutsättningarna: Finns det möjlighet att dra nytta av Ringhals 1 och 2 under ännu en tid och göra något som är bra för Sverige och för klimatet? Det vore den rimliga slutsatsen för ett klimatengagerat parti som Miljöpartiet, om inte en avveckling av kärnkraften är viktigare än klimatet.

Anf. 199 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det första som ska sägas är att Moderaterna nu planerar att rösta för en motion där det står att Vattenfall ska driva Ringhals 1 och 2 vidare. Det handlar inte om att utreda det. Jag hoppas att Lars Hjälmered är medveten om vad han planerar att rösta ja till, alltså ett tvingande krav.

Jag fick egentligen inget svar på något av det jag sa. Det första handlade om ETS. Vi har ett system för att påverka kolutsläppen i Europa. Försöken att skärpa det systemet valde alliansregeringen och Moderaterna i Bryssel att motarbeta. Det fick jag ingen kommentar till. Man kan tolka det som ytterligare ett exempel på Moderaternas selektiva inställning när det gäller klimatet, alltså att klimatet bara är intressant när det är vissa intressen som ska värnas.

Jag fick heller inget svar på kostnadsfrågan. Den är viktig, för pengar har alltid ett alternativt användningsområde. Det kostar väldigt mycket att reinvestera i R1 och R2 om det nu skulle ske. De pengarna hade kunnat göra nytta någon annanstans. Vi vet att vind och sol just nu håller på att rasa i pris. Där finns en spännande teknisk utveckling. Det är tråkigt att Moderaterna inte ser den möjlighet som den utvecklingen innebär utan i stället vill fortsätta att hålla detta under armarna – det kommer inte att hålla sig självt uppe på marknadsmässiga grunder.

Och återigen: Vem ska betala? Ska det tas ut på skattsedeln eller elräkningen, och hur mycket kommer det att kosta? Det fick jag inget svar på.

Anf. 200 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Sveriges elsystem är helt integrerat med våra grannländers såväl elektriskt som ekonomiskt. Det nordisk-baltiska elsystemet har flaskhalsar, men det har inga nationsgränser.

Miljöpartiet pratar gärna om utflöde av el. Likt statistiker med specialintresse för elhandel talar de om att vi har nettoexport av el från Sverige. Det är visserligen sant ur ett handelsbalansperspektiv, men ur ett elsystemsperspektiv har det inte större relevans än att Norrbotten har en enorm elexport eller att Östhammars kommun, där Forsmark ligger, också har det.

Nettoexporten från Sverige anförs till och med som ett argument för att det skulle vara oproblematiskt att stänga ned stora mängder reglerbar, fossilfri elproduktion.

Om man ser till hela det nordisk-baltiska elsystemet är bilden annorlunda. Förra året kom 17 terawattimmar från kolkraft och 19 terawattimmar importerades, och av importen är en betydande del rysk gas. Vi vet sedan tidigare att det finns två stora problem med rysk gas – det ena att den är rysk, det andra att den är gas.

Att stänga Ringhals 2 förvärrar bristen på reglerbar fossilfri elproduktion i Norden och Europa. Utsläppen av klimatgaser ökar markant, och det vet Miljöpartiet. Är det viktigare för Miljöpartiet att stänga reaktorer än att hantera klimatkrisen?

Anf. 201 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det finns två problem med ryskt uran. Det ena är att det är ryskt, och det andra är att det är uran. Detta har vi från Miljöpartiets sida sagt varje gång Liberalerna fortsätter med sin retorik, men det är som om det inte går in. Liberalerna verkar fortfarande tro att uranet kommer från ingenstans och bara är en solskenshistoria.

Sanningen är att uran bryts någonstans och att Sverige är beroende av de länder som vi importerar det från, bland annat Ryssland. En stor andel av det uran som används i svenska kärnkraftverk kommer från Ryssland.

Detta är en säkerhetsfråga. Det ska man vara ärlig med. Uranet är en aspekt. Sedan har jag fått intrycket att Liberalerna till och med vill bygga ny kärnkraft. Vilka är det då som bygger kärnkraft i dag? Det är statliga bolag från Ryssland och Kina. Vill vi att viktig elinfrastruktur ska vara beroende av Ryssland eller Kina? Jag tror inte att Liberalerna vill det, men jag är inte säker på att Liberalerna har förstått kopplingen när det handlar om energiberoende.

En viktig drivkraft för mig i mitt arbete är att Sverige ska vara energioberoende. Det innebär att elmarknaden ska vara decentraliserad och demokratiserad. Fler ska kunna ha makt över sin egen elproduktion. Det handlar om mer solceller på taket, fler andelsägda vindkraftsparker och så vidare.

Sedan måste jag bara skicka tillbaka en viktig fråga till Arman Teimouri. När det gäller Ringhals 2, som nu har stängts, har vi en bottenplåt i reaktorsinslutningen som helt enkelt är trasig. Utöver det finns det enorma investeringsbehov för att man ska klara säkerhetskraven. Hur mycket ska detta kosta? Vill Liberalerna bara köra på med dessa krav utan att tänka på säkerhetsmässiga konsekvenser?

I detta anförande instämde Rebecka Le Moine och Anna Sibinska (båda MP).

Anf. 202 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack så mycket för svaret, Lorentz Tovatt! Vi kan väl börja med att säga att vi fick ta del av en rapport i Dagens industri före jul som påvisade att det inte var de astronomiska summor som Vattenfall tidigare har refererat till. Tvärtom skulle man faktiskt kunna driva dem vidare ända till 2036, om jag inte missminner mig.

Klimatet har inga gränser. Det är där som jag blir lite förvånad över hur Miljöpartiet resonerar. Jag tänker på den fossilfria energi som vi producerar här. Vi är nettoexportörer, och det är jättebra. Men den ska faktiskt göra att vi ser till att kolkraften stängs i norra Europa och att det blir ett drägligare klimat också i övriga Europa.

Norra Europa har fantastiska förutsättningar för hållbar energiproduktion. Här finns vattenkraften. Här finns goda förutsättningar för vindkraft i stor skala. Här finns också ett gediget kärnkraftskunnande. Det är inte rimligt att vi med våra goda förutsättningar ska vara beroende av kolkraft och import av fossil fuel. Vi här uppe borde i stället bidra genom att ta ett större ansvar för energiintensiv verksamhet. Vi måste rimligen också kunna hjälpa andra länder på kontinenten att avveckla de fossila bränslena genom att exportera el till dem när de behöver det. Det tycker jag är en ansvarstagande klimatpolitik.

Min fråga till ledamoten är fortfarande: Är det viktigare för Miljöpartiet att stänga reaktorerna än att hantera klimatkrisen?

Anf. 203 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Arman Teimouri, för replikskiftet! Mycket av det som det nu frågades om fanns det svar på i mitt anförande. Jag kan bara säga några saker.

Först och främst stämmer det inte att vi är beroende av fuel. Sverige är en gigantisk nettoexportör av el. I teorin kan vi enstaka timmar under året vara beroende av att importera. Det sker nästan uteslutande från Norge. Norge har förnybar kraftproduktion. Vi måste komma vidare från denna sandlådediskussion. Vi måste kunna lyfta oss förbi den.

Sedan gäller det kostnader. Man kan välja att lita på anonyma läckor i tidningar, eller så kan man lyssna på de professionella bedömningar som görs av bolag som driver kraftproduktion. Jag läste upp jättemånga citat i mitt anförande. Jag kanske skulle kunna fortsätta att läsa citat från andra personer inom Vattenfall som har uttalat sig.

Jag måste runda av med att nästan gå tillbaka lite till grunden. Jag känner Arman Teimouri som en i grund och botten marknadstillvänd man, som tror på idén om fri konkurrens och att företag ska få agera fritt på en marknad. Ibland landar jag i att inte tro på den idén. Det varierar från fall till fall, så att säga. Men Liberalerna har för det mesta det som utgångspunkt men inte när det gäller kärnkraft.

Det är uppenbart att kärnkraften inte har en marknadsmässig framtid. Då vill Liberalerna gå in med statliga subventioner. Det var precis så Sabuni tolkade kongressens beslut: att man ska gå in med statliga subventioner till ett visst kraftslag. Det är verkligen märkligt att Liberalerna kan landa i en sådan slutsats.

Anf. 204 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Kärnkraften är avgörande för näringslivets konkurrenskraft och central för klimatomställningen. Riksdagen kommer att rösta om Ringhals reaktorer 1 och 2. Det är ett beslut som kommer att få mycket stor påverkan på Sverige. Faktum är att omröstningen om Ringhals framtid är en av de viktigaste klimatfrågorna på länge.

Konjunkturinstitutet har studerat hur stängningen av Ringhals två reaktorer påverkar utsläppen. Enligt deras slutsatser leder en stängning till att utsläppen kan öka med 8 miljoner ton koldioxid. 8 miljoner ton koldioxid är 15 procent av Sveriges totala utsläpp under ett år. Det måste vara länge sedan riksdagen fattade ett enskilt beslut med en så stor påverkan på klimatet. För den som säger sig värna klimatet borde det vara ett ganska enkelt beslut.

Sverige har i dag EU:s renaste elproduktion. Det beror på en bra mix av vind-, vatten- och kärnkraft. Tillsammans bidrar de till att Sveriges el i princip är koldioxidfri. Bara Norge, med sin vattenkraft, har renare elproduktion i världen.

Detta är något som vi borde vara stolta över och värna. Sveriges unika energimix har gett oss en stabil elproduktion med låga priser och låga utsläpp. Det har gynnat såväl industrins konkurrenskraft som hushållens plånböcker och klimatet.

I Moderaternas värld finns det ingen konflikt mellan vind-, vatten- och kärnkraft. Det finns ingen anledning att lägga ned fullt fungerande kärnkraft. Därför vill Moderaterna ge Vattenfall i uppdrag att driva Ringhals 1 och 2 vidare.

Utsläppen ökar med 8 miljoner ton om Ringhals 1 och 2 stängs. 8 miljoner ton är fyra gånger så mycket som den rödgröna regeringen har minskat utsläppen med sedan den tillträdde 2014.

Fru talman! Frågan om Ringhals 1 och 2 handlar inte bara om att utsläppen ökar här och nu. Det handlar också om Sveriges möjligheter att ställa om samhället i grön riktning på lite längre sikt. Om Sverige ska nå målet om nettonollutsläpp senast år 2045 kommer behovet av el att öka med åtminstone 60 procent, säger experterna.

Elen behövs för att ersätta fossila bränslen, framför allt inom transportsektorn och industrin, som tillsammans står för två tredjedelar av Sveriges totala utsläpp. Elektrifieringen av transportsektorn förväntas öka behovet av el med omkring 25 procent till år 2045. Inom industrin förväntas behovet av el bli ännu större när ny utsläppsnål teknik ska användas. Ståltillverkaren SSAB håller på att utveckla en teknik för att tillverka stål utan kol och i stället använda vätgas. Blir den metoden verklighet skulle företagets utsläpp minska med 90 procent, men det skulle samtidigt kräva 10 procent av Sveriges befintliga el.

Men om den här omställningen, där Sverige går från fossila bränslen till el, ska spela roll för klimatet måste elen vara ren. För att garantera det behöver vi el från så många fossilfria källor som möjligt. Därför behöver Sverige behålla kärnkraften, som tillsammans med vattenkraften står för omkring 80 procent av Sveriges fossilfria elproduktion. Detta innebär inte att inte vindkraft och kanske solkraft behövs i framtiden. Jag tror även att skogen kommer att spela en viktig roll i framtiden.

Moderaterna välkomnar utbyggnaden av vindkraften, men i takt med att vindkraften ökar ökar också behovet av kärnkraft, alltså en reglerkraft. Kärnkraften och vattenkraften är de enda reglerbara energislagen, och de behövs för att komplettera väderberoende kraftslag. Det blåser inte varje dag, och när det inte blåser i Sverige blåser det inte heller i många av våra grannländer.

Fru talman! Det finns få goda argument för att stänga Ringhals 1 och 2. När ägaren Vattenfall fattade beslutet att stänga reaktorerna såg förutsättningarna radikalt annorlunda ut. Effektskatten, en straffskatt på kärnkraftsel, fanns fortfarande på plats och medförde att kostnaden för kärnkraftsel var betydligt högre än i dag när den är avskaffad. Vattenfall har själv sagt att företaget förmodligen hade fattat ett annat beslut om effektskatten redan då varit avskaffad. Då hade reaktorerna inte stängts.

Det är hög tid att ompröva beslutet att stänga Ringhals 1 och 2. Moderaterna vill att Vattenfall ska få i uppdrag att om möjligt driva vidare Ringhals 1 och 2. Praktiskt bör Vattenfall då göra en snabb analys av teknik, säkerhet och ekonomi när det gäller att driva vidare Ringhals 1 och 2.

Regeringen och framför allt Miljöpartiet slår sig ofta för bröstet när det kommer till klimatpolitiken. Nu finns det stor chans för regeringen att visa att engagemanget för klimatet inte stannar vid ord. Genom att ställa sig bakom en fortsatt drift av reaktorerna har regeringen möjlighet att göra stor nytta för klimatet. Regeringen kan visa att omsorgen om att minska utsläppen är viktigare än att försvara ett gammalt ideologiskt motstånd mot kärnkraften.

Avslutningsvis, fru talman! Den som menar allvar med att trygga näringslivets konkurrenskraft och bidra till klimatomställningen röstar för reservation 13. Jag yrkar bifall till den reservationen, fru talman.
(Applåder)

Anf. 205 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Den här debatten handlar i grunden om de statliga bolagen, inte om planekonomiskt producerad kärnkraft. Jag tänkte ta tillfället i akt och reda ut några av de missuppfattningar och begrepp som förekommit i debatten.

Långsiktiga villkor och förutsägbara spelregler är någonting som vartenda företag, statliga såväl som privata, lyfter fram när man talar med dem. Det är kanske den viktigaste punkten på alla företags agenda.

Detta vill vissa partier nu raser. Att minska den politiska risken är bland det viktigaste den här kammaren kan göra för företagsklimatet i Sverige. Men nära nog hälften av denna kammare vill nu bryta mot detta. Det vore ett monumentalt slag mot viljan, tryggheten och kostnaden för att investera i Sverige. Det om något kommer att slå inte bara på elpriset utan på andra konsumentpriser och framför allt på klimatomställningen.

Vi har alltså borgerliga partier i den här kammaren som de facto vill återreglera elmarknaden. Det är det man säger. Man vill besluta om enskilda kraftverk som ägs både statligt och privat, även om man gärna glömmer att nämna att 30 procent av Ringhals ägs av ett privat, börsnoterat företag i form av Juniper, som i sin tur ägs av Fortum.

Riksdagen ska uppenbarligen också besluta om vilka elavtal som ska erbjudas. Det gäller särskilt PPA:er, det vill säga elavtal mellan olika företag och privata köpare. Det hörde vi tidigare från Moderaterna.

Den kompass som Liberalerna efterlyste hos Socialdemokraterna undrar jag om de inte själva har tappat. Jag trodde nämligen inte att borgerliga partier skulle vara för att vi i riksdagen med politiska beslut ska peka ut vad som får vara kvar och vad som ska stängas ned.

Det här handlar om otroligt omfattande ingrepp i marknaden. Alla investeringsbeslut de senaste åren, sedan 2015, har ju tagits på grund av att man vet att de här reaktorerna kommer att stängas ned. Vi hade inte haft den här utvecklingen som vi har sett sedan dess annars. Att då rulla tillbaka det beslutet med politiska medel är ett otroligt omfattande ingrepp i marknaden. Det är dessutom antagligen inte ens görligt rent lagtekniskt.

Om man verkligen tänker på vad som faktiskt har hänt har vi haft en enorm utveckling. Vi bygger mycket mer ny elproduktion än vad som stängs ned, och det görs på beslutet av att stänga de här reaktorerna. Jag trodde verkligen inte att jag skulle behöva förklara grundläggande företags- och samhällsekonomi för borgerliga partier.

När Konjunkturinstitutet pratar om stora utsläppsminskningar är det visserligen sant. Men det KI inte bedömer är vad som hade hänt om Vattenfall *inte* stängde reaktorerna. Det här sker inte i ett vakuum, utan det som har hänt är att vi har fått otroligt mycket ny kraft så att vi minskar utsläppen ännu mer än om kraftverken hade varit kvar. Det glömmes vissa partier att berätta.

När vissa partier säger att det är en låg kostnad glömmes de också att berätta att det är billigare att producera andra kilowattimmar med andra kraftslag som tränger ut precis lika mycket kolkraft någon annanstans. Det om något är ju effektiv klimatpolitik: att låta kraftverk som byggs på marknadsmässiga villkor – det sker nu i Sverige – vara de som konkurrerar ut kolkraft i Tyskland, Polen, Baltikum, Finland och Danmark. Det är på riktigt effektiv klimatpolitik. Vi kan få mer utsläppsminskningar per krona än med det som läggs fram med att behålla Ringhals 1 och 2.

Man ska också komma ihåg att Ringhals 2 är trasig. Den har en spricka och rost i bottenplattan. För att citera Mats Ladeborn från Vattenfall: Det finns ingen möjlighet att räkna hem detta. När vi gjorde den förra reparationen stod anläggningen stilla i två år.

Det här är ingen quickfix. Det här är som en bil som fått tvåor i besiktningen. Anläggningarna är trasiga. De är gamla. De är byggda på 70-talet men har fått en liten respekt att köra vidare en stund till – när det gäller Ringhals 2 till 2019, som redan har passerat, och när det gäller Ringhals 1 till 2020. Sedan behöver de stängas, för de klarar inte kraven. Det är helt enkelt för dyrt att reparera.

Det här är grundläggande företagsekonomi. De må vara lönsamma i dag, men de är det inte i morgon när man har tagit investeringen. Jag trodde verkligen inte att jag skulle behöva förklara det här.

Kärnkraften behövs för mer vindkraft, hörde vi precis. Det stämmer inte. Kärnkraften är stabil men inte planerbar. Det är däremot vattenkraften. Vi hörde citat från Konjunkturrådets rapport som precis släpptes. Där säger man just det: Investeringar i kärnkraft är inte lönsamt, för det passar inte ihop med den produktionsmix som vi ser framöver.

Slutligen: Det ingrepp som Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna nu vill göra bryter mot den avreglerade elmarknaden. Det bryter också mot EU:s statsstödsregler, för du får inte ge stöd till enskilda företag på det här sättet. Det bryter mot tankarna om en sund marknad. Det bryter dessutom mot deras egen budget, för då behöver man i bästa fall minska avkastningskravet på Vattenfall. Men det är det ingen som har tagit höjd för. Det krävs åtskilliga miljarder för att ge-

nomföra de här grejerna – plus att man ska tvinga ett privat företag att göra samma sak.

Jag hade verkligen högre tankar om dessa partier. Ansvar, ordning och reda i statens finanser liksom en trygg och sund marknad trodde jag var ledord. Det är det fortfarande för Centerpartiet.

Om man dessutom säger att Vattenfall och Juniper ljuger om att det här vore lönsamt – man står ju här i kammaren och säger att det här är lönsamma investeringar, en spottstyver – då är det för det första ett fall för Finansinspektionen, för då har de vilselett marknaden.

Jag har dock inte sett någon sådan anmälan till Finansinspektionen. Jag har inte sett att Finansinspektionen har startat någon egen granskning. Jag har heller inte sett en enda köpare stå i kö för att köpa de här kraftverken.

För det andra: Om de vore så fruktansvärt lönsamma som Ulf Kristersson sa i en debatt i *Agenda* borde ju köparna stå i kö. Det är miljardpengar! Om det nu är ett så enkelt och snabbt klipp är jag lite förvånad över att inget parti har tagit chansen att köpa.

Kristdemokraterna avslutar sitt generella anförande med att säga att de bolag som staten äger inte ska konkurrera med privata verksamheter. Det är en väldigt klok inställning. Då borde man rimligtvis sälja Vattenfall eller åtminstone inte miljardsubventionera vissa kraftverk.

När Liberalerna pratar om samhällsekonomi undrar jag varför det är just kärnkraftverken som man ska satsa på. Det allra bästa i så fall vore ju att se till att Vattenfall bygger en turbin på det värmeverk som man planerar i Uppsala, där vi har en effektbrist lokalt. Det om något vore samhällsekonomiskt lönsamt. Men det föreslår man inte. Det är just kärnkraften, som det antagligen är en sämre samhällsekonomi i att driva vidare, som föreslås.

Logiken som Ringhalsvännerna anför brister därför. Det håller inte ihop. Det här är ett politiskt spel som inte är förankrat i verkligheten. Man vill göra saker som inte är tekniskt, ekonomiskt eller lagligt möjliga.

(Applåder)

Anf. 206 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Staten äger helt och delvis ett tiotal bolag. Det är per definition så att man politiskt tycker till om dessa. Det kan handla om SBAB, Orio, SAS, Svenska Spel och en hel del andra. Jag tycker att det är fullt rimligt och legitimt.

Centerpartiet har tidigare i detalj haft synpunkter på hur Vattenfall har lagt upp sin callcenterverksamhet och på vilka orter den ska finnas och inte. Jag tycker att det är fullt rimligt att Rickard Nordins parti ska kunna ha den typen av åsikter.

När det gäller Ringhals handlar det för mig och för oss om fossilfriheten, alltså kombinationen av kärnkraft och olika former av ny och förnybar energi. Jag tycker att det finns många skäl som talar för att faktiskt överväga en fortsatt drift av Ringhals 1 och 2, till exempel klimat, fossilfrihet och trygghet. Det kan ge mycket elektricitet under stora delar av året, och vi vet från Vattenfalls egna livscykelanalyser att kärnkraften är det kraftslag i Sverige som har de lägsta klimatutsläppen.

Därför tycker jag att det är rimligt att man tittar vidare på möjligheten att faktiskt driva vidare en eller båda reaktorerna. Det vore en rimlig effekt om riksdagen nu landar i att ge Vattenfall detta uppdrag.

Det är inte bara vi som säger så. Vattenfall gjorde en egen analys 2016 nära inpå 2017 för Ringhals 1. Man konstaterade att det inte krävdes jättestora investeringar för en fortsatt drift. Det finns andra experter i konjunkturinstitutet och konjunkturråd och så vidare.

Om vi ska ta fasta på allvaret i klimatfrågan är det här en väg att gå. Det kan väl inte vara så, Rickard Nordin, att det för dig och Centerpartiet är viktigare att avveckla kärnkraften än att rädda klimatet?

Anf. 207 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Vi tycker såklart till om de grundläggande övergripande riktlinjerna för de statliga bolagen. Men att peka ut att Vattenfall ska driva vidare vissa reaktorer, som dessutom redan är nedlagda, är lite som att vi ska styra Svenska Spel att införa utdelning för nio rätt på stryktipset. Det är helt orimlig detaljstyrning.

Varför är det just de här kärnkraftverken som ska drivas vidare? Varför inte styra i Uppsala, där det råder en effektbrist? Det har varit så länge.

Problemet med argumentationen är, förutom att man bryter mot en avreglerad elmarknad, att den inte hänger ihop. Det finns alternativa lösningar som är billigare när det kommer till klimatfrågan. Det finns lösningar på i princip alla dessa saker som Moderaterna lyfter upp. Men det är just kärnkraften och de här reaktorerna som är intressanta.

Det här är detaljstyrning som inte hör hemma i den här kammaren. Det är detaljstyrning som det inte är rimligt att fatta politiska beslut om. Det görs av Vattenfalls styrelse. Om det vore så lönsamt skulle det vara ett brott mot bland annat börsregler. Både Vattenfall och Juniper har sagt att man har uppdaterat beräkningarna, och det är inte lönsamt att göra detta. Det vore i så fall en lögn. Jag föreslår att Lars Hjälmered, om han på riktigt tror på detta, anmäler dem till Finansinspektionen och driver ett case där. Uppenbarligen har ingen gjort så.

Ingen annan än Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna tror att det är så. I så fall hade man lagt ett bud på reaktorerna. De får ju drivas vidare. Det finns inget från staten som säger att man inte får driva reaktorerna vidare, men man har lagt ned dem på marknadsmässiga villkor eftersom annan kraft är mer lönsam.

Om man på riktigt vill driva klimatpolitik gör man det på effektivast möjliga sätt, det vill säga det som Moderaterna brukar säga i kammaren; vi ska ha en klimatpolitik som är så effektiv som möjligt för att minska utsläppen så mycket som möjligt. Då är inte detta lösningen.

Anf. 208 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det är inte bara jag och Moderaterna som har talat om vad som är lönsamt eller inte. Jag har själv läst den tidigare hemligstämplade rapporten från Vattenfall och Ringhals där man har tittat på reaktor 1 och vilka investeringar som har gjorts sedan reaktorn byggdes i början av 70-talet och hela vägen framåt. Det finns andra experter som har tillkommit efter hand.

Kombinationen försörjningstrygghet och klimat talar för att den typen av uppdrag bör ges till Vattenfall. Den kan ge mycket elektricitet till en låg kostnad och till låga utsläpp.

Om vi tittar på prisnivån nu och den borttagna effektskatten och ändrar reglerna för Kärnavfallsfonden är befintlig kärnkraft en lönsam verksamhet. Det skulle den vara efter hand.

Rickard Nordin lyfter upp andra åtgärder. Jag instämmer. Vi behöver ha mer diskussion om vilken marknadsmodell som ska finnas i framtiden i Sverige, hur elnätregleringen ska se ut, hur vi kan jobba med energi-effektivisering och hur vi kan säkra lokal elproduktion så att inte en uppgörelse som den regeringen gjorde med Centerpartiet och Liberalerna som skapade en elkras i Skåne och Stockholm händer igen.

För mig finns inget motsatsförhållande mellan den diskussionen, där vi kan tycka olika i delar, och kärnkraften. Vi behöver helheten om vi menar allvar med försörjningstryggheten och klimatfrågan.

Fru talman! Sedan kommer vi till frågan om styrningen av statliga bolag. Centerpartiet har tidigare haft synpunkter på var Inlandsinnovation har investerat, till vilket uppdrag, och senare på Saminvest. Det har rent allmänt varit en politisk diskussion om Svenska Spel, där det uttryckligen står i ägardirektivet att man ska bedriva kasinoverksamhet och spel på värdeautomater. Centerpartiet har haft synpunkter på callcenterverksamhet inom Vattenfall. Och det finns en del andra exempel.

Det är fullt rimligt och legitimt att ha den typen av uppfattning om just statligt ägda företag. För mig landar det ändå i att vi bör titta på dessa frågor för att säkra tryggheten och klimatfrågan, och det borde också vara en rimlig centerståndpunkt.

Anf. 209 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! I fallet Svenska Spel, värdeautomater och kasinon handlar det också om att man agerar på en monopolmarknad.

Det är lite sorgligt att behöva upplysa Lars Hjälmered om att Vattenfall verkar på en avreglerad marknad. Det gäller dessutom Juniper, som äger 30 procent av Ringhals. Moderaterna vill alltså tvinga ett privat, börsnoterat företag att göra vissa investeringar. Det är anmärkningsvärt och lilar inte så bra med generell moderat politik i övrigt – vad jag vet.

Det verkar som att det finns en ohelig allians mellan Vänsterpartiet och Moderaterna i allt fler frågor. Planekonomi är kanske något vi ser i korten framöver.

Det intressanta är att du kan få mycket el till en viss kostnad, oklart hur mycket, genom att driva vidare dessa frågor från kärnkraftverket i Ringhals. Men du kan få mer el till en lägre kostnad genom att göra annat, nämligen effektivitet och att värna skattebetalarnas och hushållens pengar. Det är de som i slutändan får betala elpriset.

Den stora frågan i Moderaternas argumentation är vem som betalar. Man har inte tagit höjd i den egna budgeten eftersom det kommer att kräva stora investeringar från Vattenfall. Det kräver att man antingen sänker avkastningskraven eller räknar hem investeringen på annat sätt, via statliga subventioner eller något annat. De är gissningsvis dessutom oförenliga med EU:s statsstödsregler. Det är helt enkelt olagligt att göra så, och det har man inte tagit hänsyn till i Moderaternas budget.

Vill Moderaterna verkligen lämna den avreglerade elmarknaden? Det är de facto vad man föreslår. Man föreslår att privata företag ska tvingas göra investeringar i enskilda kraftverk. Det är helt orimligt. Det får stora konsekvenser för investeringsklimatet i Sverige och det får stora conse-

kvenser för företagsklimatet i Sverige när man inte kan lita på att politiken håller sig till de grundläggande spelreglerna om marknaden. Där skiljer sig uppenbarligen Centerpartiet och Moderaterna åt.

Centerpartiet värnar en marknad som kan investera och vet vad som gäller oavsett om det är fråga om ett privat eller statligt bolag.

Prot. 2019/20:58

15 januari

Statliga företag

Anf. 210 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Det är intressant att sitta här i kammaren och höra politiker från alla olika håll nästan ursäkta sig för sina politiska åsikter och säga att något är ett resultat av marknaden. Jag tycker att vi ska stå upp för våra politiska åsikter. De har en viktig roll. Jag slås av hur nyliberalismen har slagit klorna i kammaren.

Jag lyssnar på en debatt som inte är mitt eget ämnesområde – det är utbildande – och jag slås över likheterna som finns med skogspolitiken. Det, fru talman, är en bra övergång till vad mitt anförande ska handla om, nämligen Sveaskog.

Fru talman! I dag talar vi om hur statliga bolag styrs. Många politiker och företrädare från bolagen menar att vinster är det allra viktigaste. Det ska därför vara en överordnad uppgift för våra statliga bolag att leverera vinst till statens budget. Detta motiveras ibland med att vi sedan ska kunna investera i ett bra samhälle. Men frågan är till vilket pris vi gör detta.

Fru talman! Att mena att vi gör något bra för miljön samtidigt som vi låter Sveaskog skövla våra sista naturskogar är som att låta avverka en hel skog för att bygga en fågelholk. 0,19 procent av vår statsbudget går till naturvårdsåtgärder. Om syftet skulle vara att gynna fåglarna i skogen borde vi helt enkelt inte skövla skogen från första början. Det är otroligt icke samhällsekonomiskt.

Men syftet i dag med Sveaskog är inte att gynna naturen, och det finns inte ett ord som är besläktat med miljövård i Sveaskogs bolagsordning. Men det går att ändra.

Fru talman! Vi lever i en klimatkris och i en arktisk kris, där vi förlorar arter i en rasande takt. Forskare tror att ca 1 miljon arter riskerar att utrotas. En av Sveriges viktigaste och största biotoper är skogen, och det är en biotop som ungefär hälften av våra rödlistade arter vistas i. Kalavverkingarna är den största anledningen till att arter hamnar på rödlistan, tillsammans med igenväxning, och den stora förändringen från ett ekosystem till en monokultur kan utradera en arts alla överlevnadsvillkor och därmed sätta stopp för dess existens. Är det någonstans vi vill bidra till den biologiska mångfalden är det genom att förvalta skogen hållbart. Och är det något bolag som bör gå före är det Sveaskog.

Fru talman! Sveaskog är Sveriges största markägare och äger 14 procent av Sveriges skog. Det är ett statligt bolag som indirekt ägs av folket. Sveaskog har fått sitt uppdrag från oss politiker. Enligt deras tolkning finns det två huvuddelar i deras uppdrag – en marknadsorienterad del och en samhällsorienterad. Vad gäller den marknadsorienterade biten lyckas Sveaskog med råge. Vad gäller den samhällsorienterade delen, där även naturvården ingår, lyckas Sveaskog dock inte särskilt bra.

Sveaskog har också fått kritik från Riksrevisionen för sitt luddiga uppdrag.

Fru talman! Tvärtemot forskarnas rekommendationer och larmrapporter, som visar att Sverige inte klarar av att bevara den biologiska mångfal-

den, fortsätter Sveaskog med business as usual och prioriterar miljardvinster framför funktionella ekosystem.

Fru talman! Ett av de största problemen med Sveaskog är att deras målsättning om 10 procent naturvårdsskogar inte är ett golv utan både ett golv och ett tak. De har tolkat sitt samhällsuppdrag som att de inte får skydda vare sig mer eller mindre än 10 procent. Detta betyder att de om de har skyddat en skog av högt biologiskt värde och sedan hittar en annan skog av högre biologiskt värde måste välja vilken av dessa skogar som ska skyddas.

Därför, fru talman, måste Sveaskog få ett tydligare uppdrag och en omskriven bolagsordning som möjliggör en snabb accelerering av skydd och hållbart brukande av skogen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 januari.)

§ 14 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 14 januari

2019/20:250 Genomströmningen på de gymnasiala yrkesutbildningarna

av *Roger Haddad* (L)

till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 januari

2019/20:737 Utlovade statliga jobb i Kiruna

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Lena Micko* (S)

2019/20:738 Ökat rovdjurstryck i Gävleborg

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:739 Otrygg arbetsmiljö i områden med stor rovdjurspopulation

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2019/20:740 Presidentvalet i Taiwan

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 januari

2019/20:636 Gymnasielagen och bestämmelsen om ställning som varaktigt bosatt

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:643 Lägesfaktorskommission och fri hyressättning

av *David Josefsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:656 Forskningen hos Brå

av *Andreas Carlson* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:666 Myndigheters förhållande till civilsamhällesorganisationer

av *Jakob Forssmed* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:676 Effektivt återvändningsarbete

av *Jonas Andersson* i Skellefteå (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:697 UNHCR:s behandling av kristna asylsökande

av *Robert Hannah* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:700 EU:s fiskeavtal med Marocko

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:701 Brott mot företag

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:704 Påföljder vid ungdomsbrott

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:705 Straffreduktionen för unga vuxna vid grov brottslighet

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:713 Skyddet av ål

av *Elin Segerlind* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:715 Utvecklingen på Malta

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:717 En fri och oberoende journalistik

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:722 Migrationsverkets förvarskapacitet

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2019/20:58
15 januari

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 17.01.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 73 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 145 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 175 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	1
Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M)	3
Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	4
Anf. 4 ANDERS W JONSSON (C)	5
Anf. 5 JONAS SJÖSTEDT (V).....	7
Anf. 6 EBBA BUSCH THOR (KD).....	8
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L).....	9
Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	10
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	12
Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik	12
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	12
Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik	13
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	13
Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	13
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	14
Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	14
Anf. 18 ANDERS W JONSSON (C) replik	15
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	15
Anf. 20 ANDERS W JONSSON (C) replik	15
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	16
Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	16
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	16
Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	17
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	17
Anf. 26 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	17
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	18
Anf. 28 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	18
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	18
Anf. 30 JOHAN PEHRSON (L) replik	19
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	19
Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L) replik	19
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	20
Anf. 34 TALMANNEN.....	20
Anf. 35 ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	21
Anf. 37 ULF KRISTERSSON (M) replik	21
Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	21
Anf. 39 ULF KRISTERSSON (M) replik	22
Anf. 40 ANDERS W JONSSON (C) replik	22
Anf. 41 ULF KRISTERSSON (M) replik	22
Anf. 42 ANDERS W JONSSON (C) replik	22
Anf. 43 ULF KRISTERSSON (M) replik	23
Anf. 44 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	23
Anf. 45 ULF KRISTERSSON (M) replik	23
Anf. 46 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	24

Anf. 47	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	24
Anf. 48	JOHAN PEHRSON (L) replik.....	24
Anf. 49	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	25
Anf. 50	JOHAN PEHRSON (L) replik.....	25
Anf. 51	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	25
Anf. 52	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	26
Anf. 53	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	26
Anf. 54	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	26
Anf. 55	ULF KRISTERSSON (M) replik.....	27
Anf. 56	JIMMIE ÅKESSON (SD).....	27
Anf. 57	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	27
Anf. 58	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28
Anf. 59	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	28
Anf. 60	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29
Anf. 61	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	29
Anf. 62	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29
Anf. 63	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	30
Anf. 64	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30
Anf. 65	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	30
Anf. 66	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31
Anf. 67	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	31
Anf. 68	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31
Anf. 69	JOHAN PEHRSON (L) replik.....	32
Anf. 70	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32
Anf. 71	JOHAN PEHRSON (L) replik.....	32
Anf. 72	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 73	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	33
Anf. 74	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33
Anf. 75	Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	34
Anf. 76	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	34
Anf. 77	ANDERS W JONSSON (C).....	34
Anf. 78	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	35
Anf. 79	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	35
Anf. 80	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	36
Anf. 81	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	36
Anf. 82	EBBA BUSCH THOR (KD) replik.....	36
Anf. 83	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	37
Anf. 84	EBBA BUSCH THOR (KD) replik.....	37
Anf. 85	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	37
Anf. 86	JONAS SJÖSTEDT (V).....	38
Anf. 87	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	38
Anf. 88	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	39
Anf. 89	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	39
Anf. 90	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	39
Anf. 91	JOHAN PEHRSON (L) replik.....	40
Anf. 92	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	40
Anf. 93	JOHAN PEHRSON (L) replik.....	40

Anf. 94 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	41
Anf. 95 EBBA BUSCH THOR (KD).....	41
Anf. 96 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	42
Anf. 97 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	42
Anf. 98 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	42
Anf. 99 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	42
Anf. 100 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	43
Anf. 101 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	43
Anf. 102 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	43
Anf. 103 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	44
Anf. 104 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	44
Anf. 105 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	44
Anf. 106 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	45
Anf. 107 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	45
Anf. 108 JOHAN PEHRSON (L).....	45
Anf. 109 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	46
Anf. 110 JOHAN PEHRSON (L) replik	46
Anf. 111 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	46
Anf. 112 JOHAN PEHRSON (L) replik	47
Anf. 113 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	47
Anf. 114 ULF KRISTERSSON (M) replik	48
Anf. 115 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	48
Anf. 116 ULF KRISTERSSON (M) replik	48
Anf. 117 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	49
Anf. 118 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	49
Anf. 119 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	49
Anf. 120 EBBA BUSCH THOR (KD) replik	49
Anf. 121 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	50
§ 2 Anmälan om ersättare.....	50
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	50
§ 4 Ansökan om ledighet	51
Anf. 122 PAULA BIELER (SD).....	51
(Beslut fattades under § 11.).....	51
§ 5 Meddelande om särskild debatt om mäns våld mot kvinnor.....	52
§ 6 Ärende för hänvisning till utskott	53
§ 7 Större komplementbostadshus	53
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU6.....	53
Anf. 123 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	53
Anf. 124 ROGER HEDLUND (SD)	54
Anf. 125 LARRY SÖDER (KD).....	55
Anf. 126 EMMA HULT (MP)	56
Anf. 127 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	57

Anf. 128	EMMA HULT (MP) replik	57
Anf. 129	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	58
Anf. 130	EMMA HULT (MP) replik	58
Anf. 131	LARRY SÖDER (KD) replik	58
Anf. 132	EMMA HULT (MP) replik	59
Anf. 133	LARRY SÖDER (KD) replik	59
Anf. 134	EMMA HULT (MP) replik	60
Anf. 135	LEIF NYSMED (S)	60
Anf. 136	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	62
Anf. 137	LEIF NYSMED (S) replik	62
Anf. 138	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	62
Anf. 139	LEIF NYSMED (S) replik	63
Anf. 140	LARRY SÖDER (KD) replik	63
Anf. 141	LEIF NYSMED (S) replik	64
Anf. 142	LARRY SÖDER (KD) replik	64
Anf. 143	LEIF NYSMED (S) replik	64
	(Beslut fattades under § 12.)	65
§ 8	Sjöfylleri	65
	Civilutskottets betänkande 2019/20:CU8	65
	(Beslut fattades under § 12.)	65
§ 9	Förskolan	65
	Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU8	65
Anf. 144	NORIA MANOUCHI (M)	65
Anf. 145	MICHAEL RUBBESTAD (SD)	66
Anf. 146	NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	69
Anf. 147	MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik	71
Anf. 148	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	71
Anf. 149	MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik	72
Anf. 150	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	72
Anf. 151	DANIEL RIAZAT (V)	72
Anf. 152	ROGER HADDAD (L)	74
Anf. 153	ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	76
Anf. 154	MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik	78
Anf. 155	ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik	78
Anf. 156	MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik	78
Anf. 157	ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik	79
Anf. 158	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	79
Anf. 159	ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik	81
Anf. 160	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	82
Anf. 161	ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik	82
Anf. 162	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	83
Anf. 163	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	83
	(Beslut fattades under § 12.)	85
§ 10	Statliga företag	86
	Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU4	86
Anf. 164	LARS HJÄLMERED (M)	86
Anf. 165	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	88
Anf. 166	PER SCHÖLDBERG (C)	89
Anf. 167	LARS HJÄLMERED (M) replik	91
Anf. 168	PER SCHÖLDBERG (C) replik	91

Anf. 169 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	92
Anf. 170 PER SCHÖLDBERG (C) replik	92
Anf. 171 BIRGER LAHTI (V).....	93
Anf. 172 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	95
Anf. 173 BIRGER LAHTI (V) replik.....	96
Anf. 174 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	96
Anf. 175 BIRGER LAHTI (V) replik.....	97
Anf. 176 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	97
Anf. 177 BIRGER LAHTI (V) replik.....	98
Anf. 178 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	98
Anf. 179 BIRGER LAHTI (V) replik.....	99
Anf. 180 CAMILLA BRODIN (KD)	99
Anf. 181 ARMAN TEIMOURI (L)	100
Anf. 182 MATHIAS TEGNÉR (S)	102
Anf. 183 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	105
Anf. 184 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	105
Anf. 185 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik.....	106
Anf. 186 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	106
Anf. 187 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	107
Anf. 188 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	107
Anf. 189 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	108
Anf. 190 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	109
Anf. 191 ARMAN TEIMOURI (L) replik	109
Anf. 192 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	110
Anf. 193 ARMAN TEIMOURI (L) replik	110
Anf. 194 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	111
(forts. § 13).....	111
Ajournering.....	111
Återupptaget sammanträde.....	111
§ 11 Prövning av ledighetsansökan	112
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	112
CU6 Större komplementbostadshus	112
CU8 Sjöfylleri	113
UbU8 Förskolan	113
§ 13 (forts. från § 10) Statliga företag (forts. NU4)	115
Anf. 195 LORENTZ TOVATT (MP)	115
Anf. 196 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	116
Anf. 197 LORENTZ TOVATT (MP) replik	117
Anf. 198 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	117
Anf. 199 LORENTZ TOVATT (MP) replik	118
Anf. 200 ARMAN TEIMOURI (L) replik	118
Anf. 201 LORENTZ TOVATT (MP) replik	119
Anf. 202 ARMAN TEIMOURI (L) replik	119
Anf. 203 LORENTZ TOVATT (MP) replik	120
Anf. 204 JOHN WIDEGREN (M)	120

Anf. 205 RICKARD NORDIN (C).....	122
Anf. 206 LARS HJÄLMERED (M) replik	124
Anf. 207 RICKARD NORDIN (C) replik.....	125
Anf. 208 LARS HJÄLMERED (M) replik	125
Anf. 209 RICKARD NORDIN (C) replik.....	126
Anf. 210 REBECCA LE MOINE (MP).....	127
(Beslut skulle fattas den 22 januari.)	128
§ 14 Anmälan om interpellation	128
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	128
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	129
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 17.01.	130